

THOMAS DE QUINCEY

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

ΩΣ ΜΙΑ ΕΚ ΤΩΝ

ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΠΟΕΣ ■ ΔΟΚΙΜΙΑ

Η Δολοφονία ως μία
εκ των Καλών Τεχνών

THOMAS DE QUINSEY

Η Δολοφονία ως μία
εκ των Καλών Τεχνών

Πρόλογος - Μετάφραση: Κοσμάς Ξυλινάκης

ΡΟΕΣ

ΔΟΚΙΜΙΑ

Τίτλος πρωτοτύπου:

«Murder Considered as One of the Fine Arts» [1927]

ISBN 960-283-111-1

Β' ΕΚΔΟΣΗ: Μάρτιος 2001

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

For my faith is, that, though a great man may, by a rare possibility, be an infidel, an intellect of the highest order must build upon Christianity.

Thomas De Quincey
Recollections of the Lakes and
the Lake Poets

Οἱ Ἐξομολογήσεις ἐνός Ἀγγλοῦ Ὀπιοφάγου (1821), μέ τήν τεράστια ἀπήχηση ἀλλά καί τήν ἐπίδραση που ἄσκησαν, ἰδίως στή Γαλλική Λογοτεχνία (Μπωντλαίρ: Οἱ Τεχνητοί Παράδεισοι, 1857), συνέργησαν στήν καθιέρωση τοῦ Θωμᾶ Ντέ Κουίνσυ (1785-1859) ὡς συγγραφέα οὐσιαστικά ἐνός μόνου, καίτοι ἀριστουργηματικοῦ, βιβλίου, ἐπισκιάζοντας τό ὑπόλοιπο ἔργο του, ἀξιοσέβαστο σέ ὄγκο κι εὐρύτατο σέ ποικιλία θεμάτων, ἀλλά ἐξίσου διεισδυτικό καί πρωτότυπο ὅσο οἱ ἐξομολογήσεις. Αὐτόβιογραφικά γραπτά, ἄρθρα καί δοκίμια, κριτικά, οἰκονομολογικά, φιλοσοφικά κι ἐρμηνευτικά, ἱστορικά ἀλλά καί μεταφράσεις, σπαρμένα σέ διάφορα περιοδικά τῆς ἐποχῆς, κυρίως στό *London Magazine* καί στό *Blackwood's Magazine*, ὡς κι ἓνα τυποποιημένο, κατά τους κριτικούς, «Γοτθικό» μυθιστόρημα μέ τίτλο *Κλοστεραχάϊμ* (1832), ἀποτελοῦν τό παράδοξο ἐνός ὀπιοφάγου, που ἔζησε τη ζωή τοῦ φιλοσόφου καί κατέφυγε στή συγγραφή μόνο στά

36 του χρόνια, ώθημένος από τήν ἀδήριτη ἀνάγκη τοῦ βιοπορισμοῦ. Καί ναί μέν εἶναι γνωστό ὅτι στούς χαρισματούχους ἑλληνιστές Κόλεριτζ καί Ντέ Κουίνσου ὀφείλουν οἱ Ἑγγλέζοι κατά πολύ τή γνωριμία τους μέ (ἄρα καί τήν ἀποστροφή τους πρός) τόν Κάντ καί τή Γερμανική φιλοσοφία· ναί μέν στή λογική τῶν πραγμάτων τῆς ἐποχῆς θά μπορούσε ν' ἀποδοθῆ καί τό ἐνδιαφέρον τοῦ Ντέ Κουίνσου γιά τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση, πλήν ὅμως τόν Ἑλληνα ἀναγνώστη ξαφνιάζει εὐχάριστα ἡ πληροφορία τοῦ G.D. Klingoroulos ὅτι ὁ Ντέ Κουίνσου στάθηκε πρῶτος ἀνάμεσα στούς λίγους τοῦ καιροῦ του, ὅσοι κατενόησαν τή μεγάλη σημασία τοῦ Βυζαντίου κι εἶχε τό σθένος νά ἐλέγξη καί να καυτηριάσῃ τήν περιφρόνηση τοῦ Γίββωνος καί τῶν ὁμοϊδεατῶν του. Ἐντούτοις, μόνο κάμποσα χρόνια πρίν τό θάνατό του, συγκατανεύει νά μπῆ στόν κόπο πού προϋποθέτει, γιά τήν αναβλητικότητα καί τή μανική λεπτομεριμνησία ἐνός ὀπιοφάγου, ἡ συγκέντρωση τοῦ λαβυρινθώδους ἐτούτου ὄγκου σέ μιά ἔκδοση 14 τόμων, μέ γενικό τίτλο: Σοβαρές κι Εὐθυμες Ἐπιλογές ἀπό τά Δημοσιευμένα κι Ἀδημοσίευτα Γραπτά τοῦ Θωμᾶ Ντέ Κουίνσου. Ἡ ἔκδοση μπῆκε μπροστά τό 1853 καί ὁ τελευταῖος τόμος κυκλοφόρησε τό 1860, ἕνα χρόνο μετά τό θάνατό του. Στόν τέταρτο τόμο τῆς ἔκδοσης αὐτῆς περιλαμβάνονται καί τά τρία δοκίμια πού συναπαρτίζουν τήν Δολοφονία ὡς μία τῶν Κα-

λῶν Τεχνῶν. Τό Ὑστερόγραφο (1854), πού ἀποτελεῖ τό τρίτο μέρος αὐτῆς τῆς παραδοξολογίας, ἀνακεφαλαιώνει τά δύο προηγούμενα κι ἐπιχειρεῖ μιάν ἄλλη προσέγγιση τοῦ θέματος, βασισμένη στήν αἰσθητική ὀπισθοβουλία τοῦ Ντέ Κουίνσου, ὅτι χωρίς τό ἀποτρόπαιο δέν ὑπάρχει τέλεια τέρψη.

Φιλοτεχνημένη σ' ἓνα μικτό γλωσσικό ἰδίωμα, προκειμένου νά διασώσῃ κάτιτι ἀπό τό ξάφνιασμα πού προκαλεῖ ἡ γλώσσα τοῦ πρωτότυπου, ἡ μετάφραση ἀκολούθησε τήν ἀμερικανική ἔκδοση τοῦ Aileen Ward, στή σειρά Signet Classics, 1966 – τή μόνη ἐξάλλου ἔκδοση τοῦ Ὑστερόγραφου καθώς καί τοῦ δοκιμίου γιά τον Μάχβεθ, πού στάθηκε δυνατό νά προμηθευτοῦμε.

Ποιά εἶναι ὅμως ἡ πρόθεση τοῦ συγγραφέα πίσω ἀπό τήν ἔκτυπη ἀντίθεση τῶν δύο ὄρων τοῦ τίτλου πού στεγάζουν αὐτό τό προκλητικό κείμενο; Ἡ ἰδέα πῶς ὁ φόνος μπορεῖ νά ἐξεταστῆ ἀπό τήν αἰσθητική ἄποψη καί σύμφωνα μέ τούς κανόνες μάλιστα πού διέπουν ἓνα ἔργο τέχνης, μέ τό νά εὐτελίξῃ καί νά συμφύρῃ δύο τάξεις νοημάτων ἀπολύτως ἀντίθετες μεταξύ τους, μοιάζει ὄντως κωμική καί παρακινεῖ τό γέλιο. Ὁ ἴδιος ὁ Ντέ Κουίνσου παραδέχεται, ἀπό τίς πρῶτες κιόλας γραμμές τοῦ Ὑστερόγραφου, ὅτι ἓνας ἀπό τούς σκοπούς τους, εἶναι καί τό νά προκαλέσῃ μιάν ἰλαρή διάθεση, δηλαδή μιᾶ διάθεση θε-

τική ἀπέναντι στά πράγματα καί πλήρους ἀποδοχῆς τῶν φανερῶν τους ἀντιθέσεων. Ὁ ἀναγνώστης, μολαταῦτα, νοιώθει πῶς τό πρᾶγμα δέν παύει νά ἔναι σοβαρό. Καί τό σοβαρό πού προτείνεται μέ τή μορφή ἀστεϊσμοῦ εἶναι ἀκριβῶς τό ἀντίθετο τῆς εἰρωνείας, τό χιουῦμορ.

Πράγματι, ἡ ἱστορική μας συνείδηση, γοργή καθώς εἶναι στίς ἱστορικές της τοποθετήσεις, ἔχει τόν πειρασμό νά ἐκλάβη τά δοκίμια τοῦτα σάν ἀπόηχο μιᾶς ρομαντικῆς εἰρωνείας, κατά τήν ὁποία ὁ ἐξαγιασμός τοῦ ἐγώ καί τῆς ἀπόλυτης ὑποκειμενικότητας ἀρνεῖται χλευάζοντας καί ἀναιρεῖ τήν ὑπαρξη ὁποιασδήποτε ἀντικειμενικῆς καί συγκεκριμένης ἀξίας καί κάθε οὐσιαστικοῦ περιεχομένου στό ἄτομο καί τήν κοινωνία. Τίποτε δέν ἔχει νόημα καί σημασία πέραν τοῦ ἐγώ· καί καθώς τά πάντα εἶναι δημιουργήματα τοῦ νοῦ του, ὅλα μπορεῖ καί νά τά γκρεμίση, εἴτε πρόκειται γιά τήν ἔννοια τοῦ δικαίου, εἴτε γιά τήν ἠθική ἢ τήν ἀλήθεια:

Ἐγώ σ' ἔχτισα φοῦρνε μου, ἐγώ θέ νά σέ γκρεμίσω

κατά τό μεσαιωνικό μας λόγιο. Ὡστε κι αὐτός ὁ φόνος ἀκόμη δέν ἀποτελεῖ παρά μιᾶ σύμβαση τοῦ ἐγώ, τήν ὁποία εἶναι σέ θέση νά ἄρη, ὅποτε θελήσει. Τό γέλιο τῆς εἰρωνείας αὐτῆς, ἄν ὄντως γεννιέται γέλιο, εἶναι τῆς ἀπελπισίας πού ὀδηγεῖ στήν αὐτοκα-

ταστροφή. Τουναντίον στό χιουῦμορ, στή μεθυγραφία, καταπώς δοκίμασαν παλαιότερα ν' ἀποδώσουν τόν ὄρο στή γλώσσα μας, ἡ ἰλαρυντική δύναμη δέ χάνει ποτέ ἀπό τά μάτια της τή σοβαρή διάσταση τοῦ πράγματος πού κρύβεται στήν κωμική ἀντίθεση.

Στίς δύο πρῶτες προσεγγίσεις τοῦ 1827 καί 1839*, ὁ Ντέ Κουίνσου διαλέγοντας νά πραγματευτῆ τό θέμα του ἐν εἴδει διαλέξεως, ἀπευθύνεται στά μέλη μιᾶς φανταστικῆς λέσχης γιά τήν ἐνθάρρυνση καί τήν προώθηση τοῦ φόνου. "Ὅπως οἱ αἱρέσεις καί οἱ σέκτες ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν τά σημεῖα διαιρέσεως ὡς πρός τήν καθολικότητα τοῦ δόγματος, ἡ ἐμφάνιση τῶν συλλόγων καί τῶν λεσχῶν, τόπων ἀδολεσχίας καί μωρολογίας, κατά τούς ἀρχαίους, συμπίπτει μέ τήν κάταρξη τοῦ ἀποσυνθετικοῦ πάθους τῶν κοινωνιῶν καί τή διάλυση τῶν καθολικῶν καί συνεκτικῶν κοσμοαντιλήψεων. "Ὅσο κι ἄν ἔχουν ὅμως ὠριμάσει στήν ἐποχή τοῦ Ντέ Κουίνσου οἱ χωρισμοί καί οἱ αὐτονομήσεις, μέ τίς δύο μεγάλες ἐπαναστάσεις τῶν νεωτέρων χρόνων, τή Γαλλική καί τή Βιομηχανική, ἐντούτοις τό πνευματικό ὑπόστρωμα τοῦ χριστιανισμοῦ, καίτοι φαινομενικά ἀργό καί ἀδρανές, παραμένει ζωντανό, καί, θές θετικά, θές ἀρνητικά, καθοριστικό γιά τή συνείδηση. Ὁ Ντέ Κουίνσου ἐπιμένει νά ὀνομάζῃ τήν Εὐρώπη μέ τήν προφιλοσοφική της ὀνομασία ὡς Χριστιανοσύνης, ἐμμένοντας ἔτσι στό πνευματικό της περιεχόμενο πού συνί-

σταται στό προπατορικό ἀμάρτημα, τήν ἔκπτωσι
 τοῦ ἀνθρώπου καί τήν καταγωγική του ἐνοχή ἀλλά
 καί στή δυνατότητα μετάνοιας κι ἐξαγορᾶς. Ὁ κό-
 σμος καί ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ εἶναι τὰ ὅρια τοῦ περατοῦ
 ἀλλά συνάμα κι ὁ βατήρας πρὸς τήν αἰώνια ζωὴ.
 Αὐτό τό πνευματικό περιεχόμενο ἐξέφραζε μέ τήν ὑ-
 λικότητά της ἡ τέχνη χωρίς ποτέ προηγουμένως νά
 λογισθῆ ὡς αὐτοτέλεια μήτε νά ἐπιβάλη τήν ὁμορ-
 φιά της ὡς κάτιτι αὐτόνομο ἐν σχέσει πρὸς τό καλό
 καί τό ἀληθές. Ἀντίθετα, ὑπῆρχε μέσο λειτουργικό
 ἑνός καί μόνου οὐσιοποιοῦ σκοποῦ, ἀπό τόν ὁποῖο ἀν-
 τλοῦσε τή σημασία της.

Ἄν λοιπόν σ' ἐτούτη τήν πνευματική ἐπικρά-
 τεια πληθαίνουν οἱ λέσχες καί οἱ σύλλογοι, πλη-
 θαίνουν δηλαδή οἱ ἀτομικές καί αὐτόνομες θεωρή-
 σεις, τό φανταστικό πλήν ὅμως καίριο παράδειγμα
 μιᾶς λέσχης γιά τήν προώθηση τοῦ φόνου, λόγω ἀ-
 κριβῶς τοῦ ὀριακοῦ του χαρακτήρα, εἶναι καί τό πιό
 ἐνδεδειγμένο νά καταστήσῃ χειροπιαστό τό ἀδιέξοδο
 τῶν χωρισμῶν πού παντρεύουν τόν κ. Ἰωάννη Οὐίλ-
 λιαμς μέ τήν Αἰσθητική. Στ' ἀντίκρουμά τους δέν
 μπορούμε νά συγκρατήσουμε τό γέλιο:

«Πῶς νά τό κάνουμε! Κάθετι σ' αὐτό τόν κόσμο
 ἔχει δύο χειρολαβές. Τόν φόνο λόγου χάρη μπορούμε
 νά τόν πιάσουμε ἀπ' τό χερούλι τῆς ἠθικῆς (ὅπως συ-
 νήθως γίνεται ἀπό τόν ἄμβωνα ἢ στίς φυλακές τοῦ
 Κακουργιοδικείου τοῦ Λονδίνου)· κι αὐτή ὁμολογῶ

είναι ἡ ἀσθενέστερη πλευρά του. Ἄλλά μπορεῖ κανεὶς καὶ νὰ τὸν πραγματευτῆ αἰσθητικῶς, ὅπως λένε οἱ Γερμανοί, ἐν σχέσει δηλαδή πρὸς τὸ καλὸ γούστο».

Μέ τὴν αἰσθητικὴ καὶ τὸ γούστο, ἀδιάφορο ἂν ἐδῶ ταυτίζονται, ἐπιδιώκουμε μιὰν ὠρισμένη ἀπόλαυση, τὴν τέρψη πού μᾶς χαρίζει τὸ ὠραῖο. Ἐφόσον ἀντικείμενο τῆς αἰσθητικῆς εἶναι τὸ ὠραῖο καὶ ἐφόσον ἡ αἰσθητικὴ ματιὰ ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνο ἀπὸ τὴν ὠρισμένη στάση πού ἐπιλέγουμε νὰ κρατήσουμε ἀντίκρου στά πράγματα, ὁ φόνος, σάν πού ἀποτελεῖ μιὰ δράση, μπορεῖ κάλλιστα νὰ καταστῆ ἀντικείμενο αἰσθητικῆς ἀπόλαυσης, ἀρκεῖ νὰ κόψουμε ὅποιοδῆποτε ἄλλο δεσμό μαζί του. Ἀφαιρώντας ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη πράξη τὸ περιεχόμενό της, συγκεντρώνουμε τὴν προσοχή μας σ' ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα πού μᾶς τέρπουν. Ἡ ρώμη καὶ ἡ δύναμη, ἡ σύγκρουση καὶ ἡ αἵματοχυσία, ἡ πανουργία καὶ ἡ ἐπιτηδειότητα, ὁ ἀφανισμὸς τοῦ ἄλλου καὶ ἡ ταπείνωση τῆς ἡττας θέλγουν καὶ τέρπουν ὄχι μονάχα στ' ἀμφιθέατρα καὶ τίς ἀρένες. Πῶς ὅμως ὅλα τοῦτα νὰ αἰσθητοποιηθοῦν; Μέ τίς a priori κρίσεις του, ὁ Κάντ ἔδειξε ὅτι ἡ αἰσθητικὴ εἶναι μιὰ λειτουργία πού διακρίνεται ἀπὸ τὴν θεωρητικὴ καὶ τὴν πρακτικὴ, τὴν ἠθικὴ. Ἐνῶ αὐτὲς μᾶς βοηθοῦν νὰ γνωρίσουμε τὸ ἀληθές καὶ τὸ ψευδές, τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, ἡ αἰσθητικὴ κρίση, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν πραγμα-

τικότητα τῶν φαινομένων, μᾶς βοηθάει νά κατανοήσουμε τά γνωρίσματα τοῦ ωραίου. Τό ἀντικείμενο πού δημιουργεῖ στήν ψυχή μας μιάν ἀρέσκεια δίχως συμφέρον καί δίχως σκοπιμότητα, μιάν ἀρέσκεια ἀνιδιοτελεῖ, ὀνομάζεται ὠραῖο, λέει ἡ πρώτη ἀπό τίς τέσσερις περίφημες κρίσεις τοῦ γούστου. Ἐπίσης, ἀπό τή στιγμή λοιπόν πού ἕνα ἀντικείμενο ἢ μιὰ πράξη, ὅπως ἡ δολοφονία, ἀντιμετωπιστῆ, ἀνεξάρτητα ἀπό τή διάνοια καί τό λόγο, ἀνεξάρτητα δηλαδή ἀπό τίς κατηγορίες τοῦ καλοῦ καί τοῦ ἀληθοῦς καί συνεπῶς ἐλευθερωθῆ ἀπό κάθε ἔννοια καί εἰδωθῆ ὡς αὐτοτέλεια, μπορεῖ νά μᾶς ἀποκαλύψῃ πλήθος στοιχείων πού μᾶς προκαλοῦν εὐχαρίστηση. «Μιά δολοφονία πού διαπράττεται μπρός στά μάτια μας ὀφείλουμε δίχως ἄλλο νά τήν ἀντιμετωπίσουμε ἀπό τήν ἠθική της σκοπιά. Ἄλλά σ' ἕνα φονικό πού ἔχει συντελεστεῖ ἀπό καιρό, δέν χωροῦν ἠθικές θεωρήσεις. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν περίπτωση τῆς πυρκαγιᾶς. Μόλις ἐκραγῆ, ὅλοι μας σπεύδουμε νά βοηθήσουμε στήν κατάσβεσή της. Σάν ὅμως καταφθάσῃ τό συνεργεῖο τῆς πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας, τό ἠθικό μας ἐνδιαφέρον ἐξαφανίζεται. Εἴμαστε πιά ἐλεύθεροι ν' ἀπολαύσουμε τό αἰσθητικό μέρος τῆς πυρκαγιᾶς, νά χαροῦμε τό θέαμα καί τήν τέρψη πού μᾶς προσφέρει. Ἄς κοιτάξουμε λοιπόν νά ἐπωφεληθῶμε, ἀντλώντας ὅ,τι καλύτερο μπορέσουμε ἀπ' τό χαλεπό συμβάν. Καί σκουπίζοντας τά δάκρυά μας,

ἴσως μᾶς ἀνταμείψῃ ἢ ἀνακάλυψῃ πῶς μιά πράξις ἢ μιά ἐνέργεια, οἱ ὁποῖες στάθηκαν, ἀπό τήν ἠθική σκοπιά δυσάρεστες ἢ καί ἀνεξήγητες, εὐθύς μόλις ὑποβληθῶν στίς ἀρχές πού διέπουν τό γούστο, προσλαμβάνουν χαρακτήρα πολύ ἀξιόλογων κατορθωμάτων».

Το γούστο εἶναι ἡ αἴσθησις τοῦ ωραίου, ἡ ὁποία, καθὼς δέν εἶναι ἔμφυτη στόν ἄνθρωπο μέ τή μορφή ξεχωριστοῦ ἐνστίκτου, καλλιεργεῖται καί διαμορφώνεται μέ καιρό καί μέ κόπο. Δεδομένου τώρα πῶς τά κριτήρια τοῦ γούστου δέν ὑπερβαίνουν τήν ἄμεση πραγματικότητα τοῦ ωραίου ἀντικειμένου καί δέν μᾶς ἐπιτρέπουν νά συλλάβουμε τήν καθολικότητά του, περιοριζόμαστε στή μελέτη τῶν ἐξωτερικῶν του γνωρισμάτων, τά ὁποῖα συνιστοῦν καί τήν ὁμορφιά του. Μεταφερμένο στήν περιοχὴ τῆς τέχνης, τό γούστο ὑπηρετεῖ στήν ἀποτίμησις τῆς ἐξωτερικῆς διάστασις καί μόνο, ἀφοῦ τό βάθος δέν ἐμπίπτει στήν ἀρμοδιότητά του· ὑπηρετεῖ τή μελέτη τοῦ τρόπου διευθέτησις τῶν διαφόρων στοιχείων του, ἐξετάζει τήν ἐπιτηδειότητα τῆς ἐκτέλεσις καί τήν τεχνική ἐπεξεργασία καί ὅλα κοντολογίης ὅσα συνεργοῦν στόν καταρτισμό καί τήν ἀποτέλεσις ἐνός ἔργου. Ὅποιος λοιπόν διαθέτει γούστο, ἔχει καί τήν αἴσθησις τοῦ ωραίου καί μοιραία καταλήγει νά τό συναντᾷ ὅπουδῆποτε καί σ' ὁποιαδῆποτε μορφή κι ἂν ἐμφανίζεται. Οἱ ἐνδεχόμενες ἀντιρρήσεις ὅτι οἱ

συλλογισμοί αυτοί είναι τό λιγότερο ανακριβείς ἐπειδή δέν λαμβάνουν ὑπ' ὄψει τίς θεμελιώδεις διαφορές μεταξύ αἰσθητικοῦ καί ἔντεχνου ἀντικειμένου, διόλου δέν ἔχουν τή δύναμη ν' ἀναστρίλουν τή φαιδρή διάθεση πού ἐπικρατεῖ, γιά τό λόγο πώς τό ὠραιό είναι καθημερινή ὑπόθεση τοῦ καθενός. Καί μά τήν ἀλήθεια, τό θέαμα τῆς πυρκαγιᾶς, σάν τό σκεφθοῦμε ἀπό τήν ἀπόσταση πού μᾶς ἐπιβάλλει ἀλλά καί τήν ἀνακούφιση πού μᾶς προσφέρει τό γοῦστο, μοιάζει ν' ἀνταποκρίνεται πλήρως στούς τέσσερις ὀρισμούς τοῦ Κάντ. Δέν χρειάζεται νά ναι κανεῖς πυρομανῆς γιά νά νοιώση τήν τέρψη πού χαρίζει ἡ θεά της, τήν ὁποία, ἡ ἐμπειρία μας, μόλις πετάξη τό ἠθικο της προσωπεῖο, μᾶς κἀνη νά τή γνωρίζουμε ὡς γενική καί ἀναγκαῖα. Καί καθῶς δέν ὑφίσταται διαφορά μεταξύ μέσων καί σκοποῦ, ἡ πυρκαγιά διαθέτει καί τήν ἀπαιτούμενη αὐτοτέλεια.

Θεωρημένα κατ' αὐτό τόν τρόπο, τά φονικά ἔχουν τίς διαφορές καί τίς ἀποχρώσεις τους, ὅπως ἀκριβῶς τ' ἀγάλματα, οἱ καμέες, τά ἐγκολάμματα καί ὅ,τιδήποτε ἄλλο, τίς ὁποῖες ἐντοπίζουμε, συγκρίνουμε κι ἀναλύουμε μέσω τῆς ἱστορικῆς ἀνασκόπησης, προκειμένου ἀπό τό μερικό ν' ἀναχθοῦμε στό ἰδεῶδες τῆς ὁμορφιάς τους. Κι ὁ Ντέ Κούντσυ χαράζει τήν ἱστορία τοῦ φόνου, ξεκινώντας ἀπ' τόν Κάιν καί φθάνοντας στίς ἰδεῶδεις δολοφονίες τοῦ Οὐίλλιαμς. Ἱστορία ἐξαιρετικά διασκεδαστική, ἰ-

δίως όταν γίνεται λόγος για τό νεώτερο είδος φονικῶν, ὅπου θύματα ὑπῆρξαν ἢ λίγο ἔλλειψε νά εἶναι οἱ φιλόσοφοι τῆς Δύσης, ἀπό τόν Καρτέσιο ἕως τόν Κάντ. «Εἶναι γεγονός, ἀποφαίνεται ὁ Ντέ Κουίνσυ, ὅτι κατά τή διάρκεια τῶν δύο τελευταίων αἰῶνων (ἦτοι τοῦ 17ου καί 18ου) ὅλοι οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι δολοφονήθηκαν ἢ τουλάχιστο λίγο ἔλλειψε νά δολοφονηθοῦν. Τόσο μάλιστα ὥστε ὅποιος ἀξιοῖ τό ὄνομα τοῦ φιλοσόφου, χωρίς ποτέ νά ἔχει ὑποστει ἐγκληματική ἐπίθεση, μπορεῖτε νά εἴστε βέβαιοι ὅτι δέν διαθέτει τή στόφα τοῦ φιλόσοφου».

Ἐνῶ σ' αὐτή τήν πρώτη προσέγγιση διακωμωδεῖται ἡ αὐτονόμηση τῆς αἰσθητικῆς ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἀντικειμένου, στή δεύτερη τοῦ 1839, στόχος εἶναι ὁ ἀδιάλλακτος ἄνθρωπος τοῦ γούστου, ἕνας παθιασμένος αἰσθητής, ἐπιλεγόμενος «φωλιασμένος καρχαρίας», ὁ ὁποῖος ζῆ ζωή βασανισμένη κι ἀνικανοποίητη, ἐπειδή δέν στάθηκε δυνατό νά διαπραχθῆ ὁ ἰδεώδης φόνος καί τόν ὁποῖον ἀπροσδόκητα ἔρχονται νά λυτρώσουν τά φονικά ἀριστουργήματα τοῦ Ἰωάννη Οὐίλλιαμς.

Ἀδιαφορώντας γιά ὅλες τίς ἄλλες κατηγορίες, ὁ αἰσθητής ὑπακούει σέ μιά καί μόνο κατηγορική προσταγή: ν' ἀναπτύξῃ τίς ἐνδιάθετες ροπές καί τά χαρίσματά του, τό προσωπικό του ταλέντο, ὅσο μπορεῖ τελειότερα, ἔστω κι ἂν πρόκειται γιά ἀτέλεια. Διότι κι αὐτή τούτη ἡ ἀτέλεια ἔχει τήν ἰδεώδη

ἡ τέλεια κατάστασή της. Πῶς ἀλλοιωῶς, ρωτᾷ ὁ Ντέ Κουίνσου, νά ἐξηγήσουμε τό λόγο περί τελείου κλέπτου ἑνός ἀνθρώπου μέ τό ἠθικό ἀνάστημα τοῦ Ἀριστοτέλη; Ὁ κλέφτης ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ ἀπό τή φύση του κάτι τό μή τέλειο. Ἐπειδή ὅμως ἡ ἀτέλεια συνιστᾷ καί τήν οὐσία του, τό μέγεθος τῆς ἀτέλειάς του καθίσταται ἡ τελειότης του.

Θά ἦταν σφάλμα νά ὑποθέσουμε πῶς ὁ «φωλιασμένος καρχαρίας» ἀναζητεῖ τό τέλειο ἔγκλημα. Διότι, παρόλες τίς θελκτικές περιστάσεις πού ἐνδεχομένως λαμπρύνουν τήν ἐκτέλεση τοῦ σχεδίου του, τό τέλειο ἔγκλημα, ὅπως ἄλλωστε κι ἡ πολιτική δολοφονία, ἡ δολοφονία βασιλικῶν καί πολιτικῶν ἀνδρῶν ἢ ὑψηλῶν προσώπων, κατά γενικό κανόνα, δέν προκαλοῦν τήν ἐκπληξή μας, ἐπειδή κινοῦνται ἀπό συγκεκριμένα κίνητρα. Ἄρα ὁ σκοπός τους βρίσκειται ἐκτός αὐτῶν. Ἄν ἀπό τήν πολιτική δολοφονία ἐξαρτῶνται πολιτικές μεταβολές ἢ ἄλλα πολιτικά ὀφέλη, σκοπός τοῦ τελείου ἐγκλήματος εἶναι ἡ καταστρατήγηση τοῦ νόμου καί τῆς δικαιοσύνης. Σ' ὅλες τίς περιπτώσεις αὐτές, ὁ φόνος ἀποτελεῖ ἀπλά καί μόνο ἓνα μέσο. Τουναντίον ὁ «φωλιασμένος καρχαρίας» караδοκεῖ τό φόνο πού συνενώνει μέσα του ὅλα τά χαρακτηριστικά τοῦ ὠραίου, ἓνα φόνο αὐτοτελεῆ σάν ἔργο τέχνης κι ἀπαλλαγμένο, σάν τήν πυρκαγιά, ἀπό ἔννοιες ἀκάθαρτες καί δανεικούς σκοπούς.

Ὅσο διασκεδαστικές κι ἄν ἤχουῦν στήν ἀκοή μας οἱ παρεκτροπές, στίς ὁποῖες μπορεῖ νά ὀδηγήσῃ ἡ ἀπόλυτη αὐτονόμηση κι ὁ ἄκρατος ὑποκειμενισμός, ὅταν κανεῖς ἀκολουθήσῃ κατά γράμμα τίς θεωρίες τοῦ γούστου καί τίς ἀπομονώσῃ ἀπό τό γενικότερο πλαίσιο ἀναφορᾶς τους, τό ὁποῖο προσπάθησε νά ὀριοθετήσῃ ὁ Κάντ, καταλήγοντας νά δώσῃ τό προβάδισμα στήν ἠθική σημασία τοῦ ἔργου τέχνης, δέν παύουν ὡστόσο νά ναι καί τρομακτικές. Οἱ ἐνστάσεις ὅμως ἀπό τήν πλευρά τῆς ἠθικῆς δέν μποροῦν νά σταθοῦν, γιά τό λόγο πώς ἡ ἠθική, ὡς γενική κατηγορία, δέν καταφέρνει τελικά παρά νά ὑψώνῃ ἀκόμα περισσότερο τό διατείχισμα πού ἀποκρύπτει ἀπό τόν ἄνθρωπο τίς ἄπειρες δυνατότητες πού ἐνέχει ὡς ἄτομο. Ἔτσι ἡ ἐλευθερία του εἶναι καταναγκαστική καί συνεπῶς ψευδής. Ἄν ὁ αἰσθητής δέν ἔχει τρόπο νά γνωρίσῃ τή σημασία καί τό βάθος τῶν πραγμάτων, ὁ ἠθικός ἀδυνατεῖ νά τά βιώσῃ προσωπικά. Ὡς ἄνθρωπος τοῦ δέοντος, ἀποστρέφοντας μέ βδελυγμία τό πρόσωπό του ἀπό τίς παράλογες θεωρήσεις τῆς αἰσθητικῆς ἀντιμετώπισης, καταλήγει νά ὑπάρχῃ συνένοχος κι αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ φόνου: «Ἐάν τίς κακοῦργον, ὅστις ἐρωτᾷ πού κατέφυγεν ὁ καταδιωκόμενος ὑπ' αὐτοῦ, παραπλανᾷ διά ψευδοῦς πληροφορίας, οὐδεμιᾶς δύναται νά τύχῃ συγγνώμης· ψεύδεται καί ἀποβάλλει τήν ἀξίαν, ἣτις ἀνήκει εἰς τόν ἄνθρωπον», (Κάντιος).

Ἀποπέμποντας τόν ἠθικό καί τόν αἰσθητικό, ἀποπέμποντας τίς αὐτονομήσεις, ὁ Ντέ Κουίνσυ, ἀποπέμπει τίς βιαιότητες τῆς ἀναγκαστικῆς ἐλευθερίας κι ἐπιλέγει τόν ἑαυτό του, δηλαδή τήν ἐλευθερία τήν προσωπική καί τόν τρόπο πού ἐμποιεῖ στό ἄτομο ἡ συνείδηση τῆς ἐλευθερίας του. Κι αὐτό νομίζω εἶναι, συνεπτυγμένο, τό θέμα τοῦ Ὑστερογράφου.

Ἐκεῖ πού στά δύο πρῶτα δοκίμια ὁ φόνος ἦταν τό ἀντιζύγιο τῆς αἰσθητικῆς καί κατ' ἐπέκταση τῆς ἠθικῆς ἀντιμετώπισης τῶν πραγμάτων, ἐδῶ γίνεται τό ἀντιζύγιο τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Τό ἄτομο λαμβάνει συνείδηση τῆς ἐλευθερίας του, διαβαίνοντας τό δρόμο τοῦ κακοῦ. Θά ἴλεγα μάλιστα, πώς τό κακό εἶναι τό δοκίμι τῆς ἐλευθερίας. Καθώς τώρα ὁ φόνος, σάν ἔκφραση τοῦ κακοῦ, ἀποτελεῖ καί δική μας δυνατότητα, εἴτε τόν διαπράξουμε εἴτε ὄχι, μᾶς κάνει νά αἰσθανόμαστε μιάν ἀνεξήγητη ἐνοχή πού συνεπάγεται τήν ψυχική ὀδύνη καί τό βασανισμό τῆς συνείδησης. Πράγμα πού ὁ Ντέ Κουίνσυ διατυπώνει μ' ἐπιγραμματική ἀκρίβεια στό αὐτοβιογραφικό του *Suspiria de Profundis*: «Ὅτι αἰσθανόμενοι ὅμως ἀμφιβολία μ' ἔκανε νά αἰσθάνομαι τήν καταδίκη μου, καί τό ἀδίκημα πού θά μπορούσα νά διαπράξω ἦταν στά μάτια μου τό ἀδίκημα πού διέπραξα». Ὁ πόνος λοιπόν συνδέεται μέ τήν ὕπαρξη τοῦ κακοῦ καί τό ἄτομο, πού ἀναλαμβάνει τήν ἐλευ-

θερία του, οδηγείται κατευθείαν στην όδύνη πού του προκαλεί ή δυνατότητα του νά πράξη τό κακό.

Ἡ «εἰδική δύναμη» τοῦ ὀπίου βοήθησε τόν Ντέ Κουίνσου νά διαπιστώσῃ ὅτι ὠρισμένα φαινόμενα πού ἀναπτύσσονταν στούς σκηνικούς τόπους τῶν ὀνείρων του, ἐπαναλάμβαναν λησμονημένες ἐμπειρίες τῆς παιδικῆς του ζωῆς. Ἡ αγωνία καί ἡ ἐνοχή, τό συναίσθημα τοῦ τρόμου, ἡ ἐνόραση τῆς ἀλήθειας πώς ὁ κόσμος τοῦτος εἶναι ὁ κόσμος τῆς πάλης καί τοῦ κακοῦ κι ὁ ἀκατάπαυστος πόνος, ἀνάμικτος μέ τό αἶσθημα τῆς ἀγαλλίασης, ὑπῆρξαν οἱ σταθερές τῶν ὀνείρων καί τῶν ὀνειροπολήσεών του. Πορσπαθώντας νά κατανοήσῃ τίς πραγματικότητες αὐτές, ὀπού, χάρη στό ὄπιο, βάθαιναν τά χρώματά τους καί τόνιζαν τόν τρομοκρατικό τους χαρακτήρα, ἐπέστρεφε στά παιδικά καί τά ἐφηβικά του χρόνια, στό ἀρχεῖο τοῦ πόνου. Κι ἔτσι κατανοοῦσε πούθε πιάνει ρίζες ἡ προσωπικότητα καί πώς μπορεῖ νά ἐλευθερώσῃ τά μυστικά της. Ἐξοῦ κι ὁ αὐτοβιογραφικός χαρακτήρας τῶν γραπτῶν του.

Ἡ ἐπαναβατική πορεία τῆς μνήμης εἶναι λοιπόν μιά ἀναζήτησι τοῦ πόνου («ποιός ἀνθρώπινος πόνος δέν κατατρώγεται ἀπό τόν ὕπνο») κι ἡ ἀνάμνησι δέν εἶναι μιά ἐνέργεια παθητική κι ἀφηρημένη ἀλλά συμπαρασύρει σύσσωμο τόν ἐνήλικα, μ' ὅλη τήν ἀρματωσιά τοῦ ἄμεσου καί καθορισμένου περιβάλλοντός του, μ' ὅλους τούς διορισμούς τῆς οἰκο-

γένειας καί τοῦ τόπου του. Παραστατικά τοῦ θανάτου, οἱ κρόκοι πού γυρνοῦν καί ξαναγυρνοῦν στά ὄνειρα του Ντέ Κουίνσυ, φυτρώνουν στήν αὐλή του καί οἱ ὑπαινιγμοί τῆς αἰωνιότητος, κατά μία λέξη τοῦ Οὐόρδσουροθ, ψιθυρίζονται στό οἰκογενειακό του ἰδίωμα. Ἡ συνείδηση ἀνακαλύπτει τό γενικό μέσα στό ἀτομικό. Καί τό ἀτομο (τοῦ Ντέ Κουίνσυ) ἀνακεφαλαιώνει μέσα του ὀλόκληρη τήν ἀνθρώπινη ἱστορία πού, σύμφωνα μέ τή χριστιανική πνευματικότητα, ἀρχίζει μέ τήν ἔξωση καί τήν πτώση· μέ τήν ἀνέκφραστη κι ἀνεξάλειπτη ὀδύνη τοῦ παιδιοῦ, σάν ἔρχεται ἡ ὥρα νά λύση τά χέρια του ἀπ' τό λαιμό τῆς μητέρας καί νά χωριστῇ ἀπό τό σπίτι, γιά ν' ἀναλάβη τήν αὐτεξουσιότητά του. Ἄν ὁ ξαφνικός θάνατος εἶναι ὅ,τι χειρότερο μπορεῖ νά βρῆ τό χριστιανό, ὁ φόβος τοῦ θανάτου, γενικότερα, εἶναι, ἀπ' τή σκοπιά τῆς Δυτικῆς Χριστιανοσύνης, ἡ διαρκῆς ὑπενθύμιση τῆς τιμωρίας του. Ἡ ἀγωνία πού γεννιέται ἀπό τήν ἐπίγνωση τῆς προγενέστερης ἀμαρτίας εἶναι ταυτόχρονα καί ἀγωνία μήπως ἐπαναληφθῇ. Κι ὅποιος ἀγωνιᾷ, σάν τόν ἀφηγητή τῶν φονικῶν τοῦ Οὐίλλιαμς, πασκίζει νά κρατήσῃ μακριά τήν ἀμαρτία καί τό κακό πού τόν μαγνητίζουν.

Δίχως τήν ἐμβίωση τοῦ κακοῦ δέν ὑπάρχει τέρψη, κι ὁ φόνος μᾶς τέρπει, διότι μᾶς ἀνακαλύπτει τήν ἐλευθερία μας πούναι πόνος και ὀδύνη. Ἔτσι ἡ ζωή γίνεται ἀδιάκοπος ἀγώνας, πάλι ἀσταμάτητη

καί βασανισμός πού ήσυχάζει μέ τήν τιμωρία, αλλά μεταμορφώνεται με τήν μετάνοια καί τή συντριβή. Λυτρωτικό μέσο ή τιμωρία φέρνει τήν τέρψη καί τήν αγαλλίαση, ὅπως στήν ἀρχαία τραγωδία ή τέρψη καί ή αγαλλίαση πηγάζουν ἀπό τήν κάθαρση τῶν παθῶν. Ὅριστική ὅμως κι ἀνεπανάληπτη, σάν τόν θάνατο, εἶναι μονάχα ή συντριβή.

Ταυτιζόμενοι μέ τούς παθόντες τοῦ Οὐίλλιαμς νοιώθουμε τό φόβο μιᾶς ἀκατανόητης τιμωρίας πού δέν προβλέπεται ἀπό τό νόμο (κάτω ἀπ' τό ζυγό τοῦ ὁποίου δείχνει νά στενάζει ή Χριστιανοσύνη τοῦ Ντέ Κουίνσυ), κι εὐθύς ἀμέσως τήν ἀνακούφιση τῆς ἀναποτέλεστης ἀπειλῆς καταπάνω στήν ἀτράνταχτη αἰσιοδοξία μας. Ταυτιζόμενοι μέ τόν ἀνιδιοτελεῖ δολοφόνο, κι αὐτό νομίζω εἶναι τό μυστικό τοῦ Ὑστερογράφου, αἰσθανόμαστε τόν τρόπο τῆς ἐλευθερίας μας νά διαπράξουμε τό κακό, ὄχι κινούμενοι ἀπό κίνητρα καθορισμένα, σάν τά κίνητρα πού ἀναζητεῖ ή πλαυει με τη φαντασια της ή κοινή γνώμη τῆς ἀνελευθερίας, ἀλλά γιά να δώσουμε νόημα στόν καταγωγικό κι ἀνεξήγητο, διαφορετικά, ἀνθρώπινο πόνο.

Ταυτιζόμενοι μέ τό δολοφόνο καί δεχόμενοι σιωπηρά ή ἀσυνείδητα τό μή ἀπόλυτο τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης, γινόμαστε θεοί κι ἀναγκαζόμαστε ν' αὐτοκτονήσουμε. Ἐπειδή ὅποιος, μέ τά λόγια τοῦ Ντέ Κουίνσυ, βαλθῆ νά καταστρέψῃ τή χριστιανική ἐλπίδα, καταστρέφεται ὁ ἴδιος. Ὁ Θεός ὅμως ἀνα-

γνωρίζει τις κρυφές προσπάθειες εκείνου πού γυρεύει τήν ἐλευθερία του, γυρεύει νά ἰδῇ τή δυνατότητά του καί νά τρομάξῃ. Διότι ἡ μεγάλη παραμυθία τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, καί τῆς ἀνάστασης γιά μᾶς, κερδίζεται προσωπικά καί μές στήν ἀπελπισία.

Κοσμᾶς Ξυλινάκης
Ὀκτ. 1987

*Ἐπειδή, καθώς εἶπαμε, δέ στάθηκε δυνατό νά προμηθευτούμε τα δύο πρῶτα μέρη τῆς Δολοφονίας στό πρωτότυπο, χρησιμοποιοῦμε κατ' ἀνάγκη τή γαλλική μετάφραση τοῦ Pierre Leyris, Gallimard 1975, ἀπ' ὅπου παραθέτουμε καί τά σχετικά χωρία.

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΩΣ ΜΙΑ ΕΚ ΤΩΝ

ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ (*)

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

τοῦ 1854

ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΙΣΤΟΡΗΣΗ ΤΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΙΩΝ ΥΠΟ ΟΥΪΛΛΙΑΜΣ ΚΑΙ ΜΑΚΕΝΖΗΔΩΝ

Εἶναι ἀδύνατο νά κατακτήσης τούς ἀναγνώστες μιᾶς τόσο σκυθρωπῆς καί μελαγχολικῆς κατηγορίας, οἱ ὅποιοι διόλου δέν ἤμποροῦν μέ συμπάθεια κι ἐγκαρδιότητα νά περιέλθουν σέ κατάσταση ἰλαρότητας, καί πολύ περισσότερο μάλιστα, ὅταν ἡ ἰλαρότητα παραβιάζῃ κάμποσο τήν ἐπικράτεια τῆς παραδοξοφροσύνης. Σ' αὐτή τήν περίστασι, τό νά μὴν συμπαθῆς σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνεις· καί ἀναπόλαυστη ἢ φαιδρότης ἀμβλύνεται κι ἀποβαίνει ἀνούσια ἢ δίχως κανένα νόημα. Κατά καλή τύχη, τώρα πού ὅλοι τοῦτοι οἱ σκαιοί καί βάρβαροι ἀπε-

* Πρωτοδημοσιεύθηκε στόν Τόμο. IV τῶν *Σοβαρῶν καί Εὐθυμῶν Ἐπιλογῶν ἀπό τά Δημοσιευμένα κι Ἀδημοσίευτα Γραπτά τοῦ Θωμᾶ Ντέ Κούνσεϋ*. Τά δύο προηγούμενα μέρη τῆς δοκιμῆς αὐτῆς, πού γιά πρώτη φορά φιλοξενήθηκαν στό περιοδικό *Blackwood's Magazine* τό 1827 καί 1839, ἀνατυπώθηκαν στόν ἴδιο τόμο μέ τροποποιήσεις. Ἐδῶ παραλείπονται, λόγω στενότητας χώρου, ἀλλ' ὅμως στό «Ἵστερογράφο» ὁ συγγραφέας ἐπαναπραγματεύεται τό θέμα του μέ λιγότερες ἐπαναλήψεις.

χώρησαν ἀπ' τό ἀκροατήριό μου μ' ἔντονη ἀπαρέσκεια, παραμένει μιά μεγάλη πλειοψηφία πού διαβοᾷ τήν τέρψη τήν ὁποίαν ἀντλήσε μέσ ἀπ' τό σκαρίφημα τοῦτο, ἀποδεικνύοντας στόν ἴδιο καιρό τήν εἰλικρίνεια τῶν ἐπαινετικῶν της λόγων, μέ μιά διστακτική ἔκφραση ψόγου. Ἐπανειλημμένως μοῦ ἔχουν κάμει τήν ὑπόδειξη ὅτι ἴσως ἡ παραδοξολογία, καίτοι καθαρὰ σκόπιμη καί στοιχεῖο συντελεστικό κατά τή σύλληψη τῆς γενικῆς ἰλαρότητας, ξεπέρασε τά ὅρια. Ἐγώ δέν εἶμαι τῆς ἴδιας γνώμης καί παρακαλῶ τούς φιλικούς ἐτούτους ψέκτες νά μή λησμονοῦν ὅτι ἀνάμεσα στίς ἄμεσες προθέσεις καί τίς προσπάθειες τοῦ σκαλαθύρματος αὐτοῦ εἶναι καί τό ν' ἀγγίξῃ τά ὅρια τοῦ τρόμου καθώς καί ὅλα, ὅσα κατά τήν ἐμπράγματι τέλεσή τους, θ' ἀπέβαιναν ἀποτροπιαστικά. Καί αὐτή τῶνόντι τῆς παραδοξολογίας ἡ ὑπερμετρία, μέ τό νά ὑποβάλλῃ διαρκῶς τοῦ ἀναγνώστη τήν ἀεριώδη καί μόνο ἰδέα τῆς θεωρίας ὅλης, προσπορίζει τό ἀσφαλέστερο μέσο γιά νά λυθῇ ἀπό τή βασκανία τοῦ τρόμου πού ἤθελε δρέψει ἀλλοιῶς μέσα στίς αἰσθήσεις του. Θά ὑπενθυμίσω σέ ὅσους προβάλλουν τέτοιες ἀντιρρήσεις, μιά γιά πάντα, τήν πρόταση τοῦ Πρωθιερέως Σουίφτ, ὡς πρός τήν ἀξιοποίηση τῶν ὑπεράριθμων νηπίων καί τῶν τριῶν βασιλείων — γιά τά ὁποῖα νήπια, ἐξίσου στό Δουβλίνο ὅσο καί στό Λονδίνο, ἐλάμβαναν πρόνοια

τά βρεφοκομεία— ὅτι συμφέρον εἶναι νά μαγειρεύωνται καί νά τρώγωνται. Ἦταν μιά παραδοξολογία, καίτοι μά τήν ἀλήθεια τολμηρότερη καί κατά πολύ χονδροειδέστερη στήν πράξη ἀπ' ὅσο ἡ δική μου, ἡ ὁποία δέν προκάλεσεν ἐντούτοις κἄν ἐπίκριση ἐναντίον του, κι ἄς ἦταν ἱεράρχης τῆς αὐτοκέφαλῆς ἐκκλησίας τῆς Ἰρλανδίας· αὐτή τούτη ἡ τερατικότητα τῆς ὑπῆρξε καί ἡ δικαιολογία τῆς· ἀπλῶς ἡ παραδοξολογία ἐκλήφθηκε ὡς ἄδεια ποιητική κι ἐπίστωσε τήν ὑπόληψη τοῦ μικροῦ αὐτοῦ *jeu d' esprit*, ἀκριβῶς ὅπως συνέβη καί μέ τίς ἀπολύτως ἀνέφικτες πραγματικότητες τῆς Λιλιπούτης, τῆς Λαπούτας, τῶν Μιμιχμῶν κλπ. Ἐάν λοιπόν θεωρῆ κανεῖς ὅτι ἀξίζει τόν κόπο νά κονταροχτυπηθῆ μέ μιά παρόμοια ἱλαρυντική φουσαλίδα σάν καί τούτη τῆ διάλεξη γιά τήν αἰσθητική τῆς δολοφονίας, θά λάβω γιά τήν ὥρα προκάλυμμα τήν τελαμώνια ἀσπίδα τοῦ Πρωθιερέως. Ἀλλά στήν πραγματικότητα, αὐτό (γιά νά πούμε τήν ἀλήθεια) πού ἀπετέλεσε κι ἓνα ἀπό τά κίνητρα γιά νά ἐπισύρω τήν προσοχή τοῦ ἀναγνώστη σ' αὐτό τό Ὑστερόγραφο, τό δικό μου σκαρίφημα μπορεῖ νά τό προβάλλῃ ὡς προνομιακή δικαιολογία τῆς παραδοξολογίας μου, τό ὁποῖον ἀπολείπει ἐντελῶς ἀπό τήν παραδοξολογία τοῦ Πρωθιερέως. Οὐδένας ἤμπορεῖ νά ἰσχυρισθῆ, ἔστω καί μιά στιγμή, γιά λογαριασμό τοῦ Πρωθιερέως, ὅτι ὑφίσταται κάποια ὠρισμένη καί φυσιολογική τάση στή

διάνοια του ανθρώπου, ώστε να εκλαμβάνη τά νήπια ως είδη διατροφής· σ' οποιαδήποτε περίσταση κι αν διανοηθῆ κανείς, τοῦτο θά ἔθεωρεῖτο ὡς ἡ πλέον ἐπιβαρυντική μορφή καννιβαλισμοῦ – καννιβαλισμοῦ πού διαπράττεται ἐναντίον τοῦ πιά ἀνυπεράσπιστου τμήματος τοῦ εἴδους. Ἀπεναντίας ὅμως, ἡ τάση γιά κριτική ἢ αἰσθητική ἀποτίμηση τῶν πυρκαϊῶν καί τῶν φόνων εἶναι καθολική. "Ὅταν καλεῖσθε στό θέαμα μιᾶς μεγάλης πυρκαϊᾶς, πρώτη σας ἀναντίρρητα παρόρμηση εἶναι νά βοηθήσετε γιά τήν κατάσβεσή της. Ἀλλά τό πεδίο δράσεως εἶναι πολύ περιορισμένο κι εὐθύς κατακλύζεται ἀπ' τούς κανονικούς ἐπαγγελματίες πούναι κατάλληλα καταρτισμένοι κι ἐξοπλισμένοι γιά τό ἔργο τοῦτο. Στή περίπτωση τῆς πυρκαϊᾶς πού μαίνεται καταπάνω σέ ἰδιωτική περιουσία, ὁ οἶκτος γιά τή συμφορά τοῦ γείτονα στήν ἀρχή μᾶς συγκρατεῖ ἀπό τό ν' ἀντιμετωπίσουμε τό συμβάν ὡς θέαμα σκηνικό. Ἐνδέχεται ὅμως ἡ πυρκαϊά νά περιορισθῆ σέ δημόσια κτίρια. Καί ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀφοῦ καταθέσουμε τόν ὀβολό τῆς λύπης μας γιά τό συμβάν, θεωρημένο ἀπό τήν ἀποψη τῆς συμφοράς, στρέφουμε τότε καί τό ἀντιμετωπίζουμε ὡς σκηνικό θέαμα. Ἀναφωνήσεις ὅπως: «Τί μεγάλη!» «Τί ἐπιβλητική!» ὑψώνονται σάν ἀπό ἔκσταση μέσ ἀπ' τό πλῆθος. Παραδείγματος χάρι, ὅταν τό Ντρούρη Λαίην ἀποτεφρώθηκε κατά τή διάρκεια τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ αἰῶνος

μας, τήν κατάρρευση τῆς στέγης ἐσφράγισε ἡ μιμική αὐτοκτονία τοῦ προστάτη Ἀπόλλωνος, ὁ ὁποῖος ἐπέστεφε καί κοσμοῦσε τό κέντρο της. Ὁ θεός ἔστεκεν ἀκίνητος μέ τή λύρα του κι ἔμοιαζε νά θωρῆ περίφρονος τά φλεγόμενα συντρίμματα πού τόσο γοργά τόν ἔζωναν. Αἶφνης, τά ξύλινα ἐρείσματα ὑπεχώρησαν κάτωθι του· ἓνα σπασμωδικό ἀνάσεισμα μέσ ἀπ' τίς φουρτουνιασμένες φλόγες ἐφάνη πρὸς στιγμή νά σηκώνη τό ἄγαλμα καί παρευθύς, σάν ἀπό παρόρμηση ἀπελπισίας, ἡ πρυτανεύουσα θεότης φάνηκε ὄχι νά πέφτη, παρά νά ρίχνεται μέσα στόν πύρινο κατακλυσμό, καθότι ἤλθε κάτω κατακέφαλα καί ἡ πτώση, ἀπό κάθε ἀποψη, ἔμοιαζε μέ πράξη ἐσκεμμένη. Τό τί ἐπακολούθησε; Ἀπ' ὅλα τά γεφύρια τοῦ ποταμοῦ κι ὅλα τά ὑπαίθρια σημεῖα, ὅσα ἐδέσποζαν τό θέαμα, σηκώθηκε μιὰ ἀσίγαστη βοή συμπάθειας καί θαυμασμοῦ. Κάμποσα χρόνια πρὶν ἀπ' τό συμβάν αὐτό, μιὰ τεράστια πυρκαϊά ἐξέσπασε στό Λίβερπουλ: τό Γκόρου, ἓνα ἀπέραντο συγκρότημα γενικῶν ἀποθηκῶν κοντά στά λιμενικά ὑπόστεγα, ἔγινε παρανάλωμα πυρός. Τό θεώρατο κτίριο, ὀκτώ μ' ἐννέα πατώματα φορτωμένα μέ ἰδιαιτέρως εὐφλεκτα ἐμπορεύματα —πολλές χιλιάδες μπάλλες βαμπακιοῦ, σιτάρι καί βρώμη κατά χιλιάδες κιλά, πίσσα, ρετσίνι, ροῦμι, πυρίτιδα κλπ.— συνέχισε νά τροφοδοτῆ ἐπί πολλές νυχτερινές ὥρες τήν τρομερή φωτιά. Πρὸς ἐπιδείνωση τῆς συμφορᾶς, εἶχε πιάσει κι ἓνα

μπουρίνι· εὐτυχῶς γιὰ τὰ πλοῖα, φυσοῦσε ἀνατολικά· κι ὡς πέρα κάτω στό Οὐάριγκτον, σ' ἀπόσταση δεκαοκτώ μιλίων πρὸς ἀνατολάς, ὁ ἀέρας ὅλος φωτιζόταν ἀπό νιφάδες βαμπακιού, οἱ περισσότερες διαποτισμένες ροῦμι, κι ἀπ' ὅ,τι ἔμοιαζε μ' αὐθύπαρκτους κόσμους κορωμένους καί σπιθοβόλους πού φωταγωγοῦσαν ὅλους τούς ἐπάνω θαλάμους τῆς ἀτμόσφαιρας. "Ὅλα τὰ ζωντανά ὅσα εὐρίσκονταν ἔξω στά χωράφια σ' ἀκτίνα ἕως καί δεκαοκτώ μιλίων εἶχαν παραδοθῆ στόν τρόμο καί τήν ταραχή. Οἱ ἄνθρωποι βέβαια σ' αὐτούς τούς σπιθοβόλους κι ἀνάφλογους στροβίλους, πού ἤλαυναν ταχύτατοι ἐπάνωθέ τους, διάβαζαν τήν ἀγγελία μιᾶς γιγαντιαίας καταστροφῆς πού συντελεῖτο ἐκείνη τῆ στιγμῆ στό Λίβερπουλ· κι ὁ θρῆνος γιὰ τό γεγονός ἦταν καθολικός. Αὐτή ὅμως ἡ γενική διάθεση συμπάθειας δέν παρενέβη διόλου γιὰ νά ἐμποδίση ἢ ν' ἀναστείλῃ τίς στιγμιαῖες ἐκρήξεις τοῦ ἐκστατικοῦ θαυμασμοῦ, καθὼς ἐκεῖνα τὰ χιονόλυτα βέλη πολύχρωμης φωτιᾶς ἔσχιζαν τόν ἀέρα μέ τίς φτεροῦγες τῆς λαίλαπος, πότε μέσ ἀπ' τὰ ἀνοιγμένα βάθη τοῦ οὐρανοῦ καί πότε μέσ ἀπό σκοτεινιασμένα σύννεφα ἐπάνωθέ τους.

Ἀκριβῶς ἡ ἴδια μεταχείριση ταιριάζει καί στούς φόνους. Ἐπειτα ἀπό τήν πρώτη ἔκφραση λύπης γιὰ ὅσους χάθηκαν κι ἐν πάση περιπτώσει, ἀφοῦ τὰ προσωπικά συμφέροντα κατευναστοῦν μέ τόν καιρό, ἀναπόφευκτα τὰ σκηνικά χαρακτηριστικά (ὅσα

ἀπό τήν αισθητική ἄποψη μποροῦν ν' ἀποκληθοῦν συγκριτικά πλεονεκτήματα) τῶν διαφόρων ἀνθρωποκτονιῶν ἀνασκοποῦνται καί ἀξιολογοῦνται. Ἡ μιά δολοφονία παραβάλλεται μέ μιάν ἄλλη· καί οἱ συντελεστές ὑπεροχῆς — ὅπως λόγου χάρη κατά πόσο ὑφίσταται καί σέ τί βαθμό ἐπίδρα ἡ ἔκπληξη, τό μυστήριον κλπ.— συγκρίνονται καί ἀποτιμῶνται. Ὅθεν, ὡς πρός τήν ἰδική μου παραδοξολογία, ἰσχυρίζομαι πῶς ἀναπόφευκτη καί παραμόνιμη βάση τῆς ἔχει τίς αὐθόρμητες ροπές τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας, ἐφόσον ἀφεθῆ ἑαυτοῦ τῆς. Οὐδένας ὅμως θά ἰσχυρισθῆ πῶς εἶναι δυνατόν ἡ ὅποιαδήποτε ἀντίστοιχη δικαιολογία νά προβληθῆ καί γιά λογαριασμό τοῦ Σουίφτ.

Σ' αὐτή τή σπουδαία διάκριση μεταξύ ἐμοῦ καί τοῦ Πρωθιερέως ἔγκειται ἕνας ἀπ' τοὺς λόγους πού παρακίνησαν τό ἀναχειῖρας Ὑστερόγραφο. Σκοπός δεύτερος τοῦ Ὑστερόγραφου εἶναι καί νά προσοικειώσῃ κατά τρόπο διεξοδικό τόν ἀναγνώστη μέ τρεῖς ἀξιομνημόνευτες δολοφονίες, τίς ὁποῖες, πρό πολλοῦ, ἡ βοή τῶν εἰδημόνων ἐστεφάνωσε μέ δάφνη, καί ἰδιαιτέρως, μέ τίς δύο προγενέστερες ἀπό τίς τρεῖς, ἤγουν τίς ἀθάνατες δολοφονίες ὑπό Οὐίλλιαμς τό 1812. Ἡ δράση καί ὁ δράστης ἔχουν χωριστά σπουδαιότατο ἐνδιαφέρον καί, καθῶς σαράντα δύο χρόνια ἔχουν παρέλθει ἀπό τότε, δέν εἶναι δυνατό νά ὑποτεθῆ ὅτι ἀμφότερα εἶναι καταλεπτῶς γνωστά

παρά τῶν ἀνθρώπων τῆς σημερινῆς γενεᾶς.

Οὐδέποτε, στά χρονικά τῆς Χριστιανοσύνης ὅλης, ἐμπῆκε σ' ἐνέργεια τέτοια πράξη ἀπό ἓνα μοναχικό καί μονωμένο ἄτομο, ὀπλισμένο μέ τόσο ἀποτρόπαιη ἐξουσία πάνω στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἡ ἐξολοθρευτική δολοφονία μέ τήν ὁποία, τό χειμῶνα τοῦ 1812, ὁ Ἰωάννης Οὐίλλιαμς, ἐντός μιᾶς ὥρας, ἀπερήμωσε δύο σπίτια, ξεκλήρισε οὔτε λίγο οὔτε πολύ δύο ἀκέραια νοικοκυριά κι ἐπέβαλε τήν ὑπεροχή του ἀπέναντι σ' ὅλα τά τέκνα τοῦ Κάιν. Θά ἦταν ἀπολύτως ἀδύνατο νά περιγραφῆ ἐπαρκῶς ἡ φρενίτιδα πού, καθόλο τό ἐπόμενο δεκαπενθήμερο, κυριάρχησε στίς ψυχές τοῦ λαοῦ — τό παραλήρημα καί μόνο τοῦ ἀγανακτημένου τρόμου σέ μερικές, τό παραλήρημα καί μόνο τοῦ πανικοῦ φόβου σ' ἄλλες. Ἐπί δώδεκα συναπτές ἡμέρες, κατά μίαν ἀβάσιμη ἰδέα πώς ὁ ἄγνωστος ἀνθρωποκτόνος εἶχεν ἐγκαταλείψει τό Λονδίνο, ὁ πανικός πού συγκλόνιζε την κραταιά μητρόπολη, αὐτοδιαδόθηκε σ' ὀλάκερη τή νῆσο. Εὐρισκόμουν ὁ ἴδιος τήν ἐποχή ἐκεῖνη κάπου τριακόσια μίλια μακριά ἀπ' τό Λονδίνο· ἀλλ' ἐκεῖ, καί πανταχοῦ, ὁ πανικός φόβος ἦταν ἀπερίγραφτος. Μία κυρία, ἄμεση γειτόνισσά μου, τήν ὁποία ἐγνώριζα προσωπικά, ζώντας τίς ὥρες ἐκεῖνες, ἐνόσω ἀπουσίαζε ὁ σύζυγός της, μέ λιγοστούς ὑπηρέτες, σ' ἓνα πολύ ἀπόμερο σπίτι, δέν ἀναπαύτηκε στιγμή,

προτοῦ βάλλη νά τῆς ἐγκαταστήσουν δεκαοκτώ πόρτες (τόσες μοῦ εἶπε καί ὄντως μ' ἄφησε νά πεισθῶ μέ τά ἴδια μου τά μάτια) ἀσφαλισμένες κάθε μία μέ βαρεῖς σύρτες καί ἀμπάρες καί ἀλυσίδες, μεταξύ στό ὑπνοδωμάτιό της καί στόν ὁποιοδήποτε παρείσακτο μ' ἀνθρώπινα χαρακτηριστικά. Τό νά τήν πλησιάσης, ἀκόμα καί στο καθημερινό της, ἦταν σάν νά ἔμπαινες μέ λευκή σημαία σέ κάστρο πολιορκημένο ἀνά ἕξι βήματα, σέ σταματοῦσε κάτιτι ὡσάν καταρρακτή. Ὁ πανικός φόβος δέν ἐκρατοῦσε μόνο στούς πλουσίους· γυναῖκες ἀπ' τά χαμηλότερα στρώματα συνέβη ἀρκετές φορές νά μείνουν στόν τόπο ἀπ' τήν ταραχή, σάν ἀντιλήφθηκαν ὑποπτες προσπάθειες κανενός λωποδύτη μᾶλλον πού ἐπιχειροῦσε νά παρεισφύση, ὁ ὁποῖος πιθανῶς δέν μελετοῦσε τίποτε περισσότερο ἀπό καμμιά κλοπή, ἀλλά τόν ὁποῖον οἱ δύστυχες γυναῖκες, παραπλανημένες ἀπ' τίς λονδρέζικες ἐφημερίδες, ἐξέλαβαν μέ τή φαντασία τους γιά τόν στυγερό ἀνθρωποκτόνο τοῦ Λονδίνου. Στό μεταξύ ἐκεῖνο, αὐτός ὁ μοναχικός καλλιτέχνης, ὁπού κατοικοῦσε στό κέντρο τοῦ Λονδίνου, ἐπαναπαυόμενος ἀπ' τή συναίσθηση τῆς ἀνωτερότητάς του ὡς ἐγγώριου Ἀττίλα ἢ «Μάστιγος τοῦ Θεοῦ» — ὁ ἄντρας ἐτοῦτος ὁπού βάδιζε μέσ στό σκοτάδι καί βασιζόταν στή δολοφονία (ὅπως διέρρευσε κατόπι) γιά τό ψωμί του, τά ροῦχα καί τήν προκοπή του— ἀπεργαζόταν σιωπηλά μιάν ἀποτελεσματική ἀπάντηση

πρός τίς ἐφημερίδες· καί τή δωδεκάτη ἡμέρα, μετά τόν ἐγκαινιαστικό του φόνο, διαβόησε τήν παρουσία του στό Λονδίνο καί γνωστοποίησε σ' ὄλο τόν κόσμον τί παραλογισμό διέπρατταν μέ τό νά τοῦ ἀποδίδουν ἀγροτικές τάσεις, καταφέροντας ἕνα δεύτερο πλήγμα κι ἐξολοθρεύοντας μιά δεύτερη οἰκογένεια. Κάμποσο ἐξαλάφρωσε ὁ πανικός τῆς ἐπαρχίας μέ τούτη τήν ἀπόδειξη, πώς δηλαδή ὁ ἀνθρωποκτόνος δέν εἶχε στέρξει ν' ἀποτραβηχτῆ στήν ἐξοχή ἤ καί λεπτό νά ἐγκαταλείψῃ, ἀπ' ἀφορμή εἴτε προφυλάξεων εἴτε φόβου, τά μεγάλα μητροπολιτικά *castra stativa** τοῦ γιγανταίου ἐγκλήματος πού ἔναι στημένα διά παντός ἐπί τοῦ Τάμεση. Τῶντι, ὁ μέγας καλλιτέχνης καταφρονοῦσε τήν ἐπαρχιακή φήμη· καί σίγουρα πρέπει νά συναισθανόταν ὡς παράδειγμα γελοίας δυσαρμονίας, τήν ἀντίθεση μεταξύ μιᾶς κωμόπολης ἢ ἑνός χωρίου ἀφενός κι ἑνός ἔργου ἀφετέρου πιο ἀνθεκτικοῦ κι ἀπ' τό χαλκό—ἑνός κτήματος ἐς ἀεί— μιᾶς ἀνθρωποκτονίας μέ τέτοια ποιότητα ὅπως ἡ ὁποιαδήποτε ἀνθρωποκτονία τήν ὁποία θά ἴσπεργε νά ἀναγνωρίσῃ σάν ἔργο πού ἔπλασε ὁ ἴδιος μέσ στό ἐργαστήριό του.

Ὁ Κόλεριτζ, τόν ὁποῖο εἶδα κάμποσους μῆνες ἔπειτα ἀπ' τίς φρικτές αὐτές δολοφονίες, μοῦ ἔλεγε ὅτι, ἀπ' τήν πλευρά του, καίτοι ἐγκατεστημένος τόν

* τό μόνιμο στρατόπεδο ΣτΜ.

καιρό εκείνο στό Λονδίνο, δέν εἶχε συμεριστῆ τόν πανικό πού ἐπικρατοῦσε· αὐτόν τόν ἐπηρέασαν μονάχα ὡς φιλόσοφο καί τόν ἐβύθισαν σέ ρεμβασμούς βαθύτατους, ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀνείκαστη δύναμη πού τίθεται μονομιᾶς στή διάθεση ἐκείνου, ὅποιος συγκατανεύσῃ ν' ἀποταχθῆ ἀπ' ὅλους τούς περιορισμούς τῆς συνειδήσεως, ἐφόσον ταυτόχρονα μπορεῖ νά μείνῃ δίχως κανέναν ἀπολύτως φόβο. Καίτοι δέν συμεριζόταν τόν πανικό φόβο τοῦ κοινοῦ, μολαταῦτα, ὁ Κόλεριτζ διόλου δέν ἐθεώρησε ἄκριτο τόν πανικό αὐτό, διότι, καθώς πολύ ὀρθά ἔλεγε, ὑπάρχουν στήν ἀπέραντη αὐτή μητρόπολη πολλές χιλιάδες νοικοκυριῶν πού τ' ἀπαρτίζουν ἀποκλειστικά καί μόνο γυναικόπαιδα· πολλές ἄλλες χιλιάδες ὑπάρχουν πού κατ' ἀνάγκην ἐναποθέτουν τήν ἀσφάλειά τους κατά τις μακριές νύχτες στήν διάκριση μιᾶς νεαρῆς ὑπηρεσίας· καί ἅμα συμβῆ νά τήν ξεγελάσουν, πώς τάχα κάτι μήνυμα εἶναι ἀπό τή μάνα της, τόν ἀδελφό της ἢ τόν ἀγαπημένο της καί κάμη πώς ἀνοίγει τήν πόρτα τότε σέ δευτερόλεπτα πηγαίνει στράφι ἢ ἀσφάλεια τοῦ σπιτιοῦ. Μολοντοῦτο τήν ἐποχή ἐκείνη καί γιά πολλούς μῆνες κατοπιν, ἡ συνήθεια νά μπαίνει μονίμως ἡ ἀσφαλιστική ἀλυσίδα πάνω στήν πόρτα πρὶν ἀνοιξῆ, ἐπεκράτησε καθολικά, καί γιά πολύ καιρό στάθηκε τό ὑπομνηστικό τῆς βαθιάς ἐντύπωσης πού ἐμποίησε στό Λονδίνο ὁ κ. Οὐίλλιαμς. Ὁ Σάουθεϋ, ὀφείλω νά προσθέσω,

συμμερίστηκε βαθιά τὰ αἰσθήματα τοῦ κοινοῦ στήν περίσταση αὐτή καί μοῦ ἔλεγε, μιά δυό ἑβδομάδες μετὰ τήν πρώτη δολοφονία, πώς τό συμβάν αὐτό τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου ἦταν τέτοιας τάξεως ὅπου ἀπέκτησε τήν περιωπή γεγονότος ἐθνικῆς σημασίας.* Τώρα ὅμως, ἀφοῦ παρασκευάσα τόν ἀναγνώστη γιά νά ἐκτιμήσῃ στήν ἀληθινή του κλίμακα τό βδελυρό αὐτό πλέγμα δολοφονιῶν (τό ὁποῖο σάν τεκμήριο μιᾶς ἐποχῆς ὅπου ἔχει μείνει σαράντα δύο χρόνια πίσω μας, οὔτ' ἓνας στούς τέσσερις ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τῆς σημερινῆς γενιᾶς δέν εἶναι σίγουρο πώς τό γνωρίζει ἐπακριβῶς, ἄς ἔλθω στά καθέκαστα τῆς ὑποθέσεως.

Ἄλλά πρὶν ἀπ' ὅλα, μιά λέξη γιά τό σκηνικό τόπο τῶν δολοφονιῶν. Ἡ ὁδός Ράτκλιφ εἶναι δημόσια ἀρτηρία μιᾶς ἀπό τίς πιό χαώδεις συνοικίες τοῦ ἀνατολικοῦ ἢ ναυτικοῦ Λονδίνου· καί σ' ἐκεῖνο τόν καιρό (ἤγουν τό 1812) ὅπου διόλου δέν ὑπῆρχεν ἄρτια ἀστυνομία, ἐκτός ἀπό τή μυστική ἀστυνομία τῆς Μπούου Στρήτ —ἀξιοθαύμαστη γιά τοὺς ἰδιάζοντες σκοπούς της ἀλλά τελείως δυσανάλογη πρὸς τίς γενικώτερες ἀνάγκες τῆς πρωτεύουσας— ἦταν συνοι-

* Δέν εἶμαι βέβαιος κατά πόσον ὁ Σάουθεϋ διατηροῦσε τήν ἐποχή ἐκείνη τή θέση του ὡς ἀρχισυντάκτου στό «Ἐτήσιο Ἡμερολόγιο τοῦ Ἐδιμβούργου». Ἐάν ναί, ὅπωςδῆποτε στήν οἰκεία στήλη τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ θά εὔρετε μιάν ἐξοχη ἐξιστόρησιν τῆς ὅλης ὑπόθεσης.

κία ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη. Στούς τρεῖς ἕνας τουλάχιστον θά ἔμπορουσε νά καταγραφῆ ὡς ἀλλοδαπός. Ἰνδούς στρατιῶτες, Κινέζους, Μαυριτανούς, Νέγρους συναπαντοῦσες σέ κάθε βῆμα. Καί, ἐκτός ἀπ' τά πολυσχιδῆ ληστρικά ἤθη κεκαλυμμένα κατά τρόπον ἀδιαπέραστο μέσ σ' ἀνάμικτα καπέλα καί τουρμπάνια ἀνθρώπων, ὁπού τό παρελθόν τους ἦταν ἀδύνατο νά ἐξιχνιασθῆ ἀπό μάτι εὐρωπαϊκό, εἶναι πασίγνωστο πώς τό ναυτικό (καί σέ καιρό πολέμου, ἰδίως τό ἐμπορικό ναυτικό) τῆς Χριστιανοσύνης ἀποτελεῖ τό ἀσφαλέστερο καταφύγιο ὄλων τῶν φονιάδων καί κακοποιῶν, τῶν ὁποίων τά ἐγκλήματα εἶναι λόγος πού τούς κάμνει ν' ἀποτραβιοῦνται κάμποσο καιρό ἀπό τά μάτια τοῦ κοινοῦ. Εἶναι ἀλήθεια πώς ὀλιγοστοί καί μόνο ἀπ' αὐτούς, ἔχουν τά προσόντα νά ἐκτελέσουν τά χρέη τοῦ ἱκανοῦ ναυτικοῦ· ἀνέκαθεν ὅμως, καί προπάντων σέ καιρό πολέμου, μιά μικρή καί μόνο ἀναλογία (ἤ πυρήνας) τοῦ πληρώματος ἐκάστου πλοίου, ἀπαρτίζεται ἀπό τέτοιας λογῆς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ἡ μεγάλη του πλειοψηφία δέν εἶναι παρά στεριανοί καί ἄπειροι. Ὁ Ἰωάννης Οὐίλλιαμς ἐντούτοις, ὁ ὁποῖος κατά καιρούς εἶχε μπαρκάρει ναύτης σέ διάφορα πλοῖα τῆς γραμμῆς τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, φαίνεται πώς ἦταν ναυτικός καθ' ὅλα τέλειος. Ὡς ἐπί τό πλεῖστον, πράγματι, στάθηκε ἄντρας πρόθυμος κι ἐπιτήδειος, πολυμήχανος ἀπέναντι στίς ἀνεπάντεχες δυσκολίες καί

ικανός νά προσαρμόζεται μ' ἐξαιρετική εὐστροφία σ' ὅλες τίς ποικιλίες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ὁ Οὐίλλιαμς ἦταν μέσου ἀναστήματος (ὕψους 1,71-1,73 μ.) μέ λυγερή κορμοστασιά, μᾶλλον ἀδύνατος, ἀλλά νευρώδης, ἀρκετά μυώδης καί δίχως καθόλου περιττά πάχη. Μιά κυρία πού τόν εἶδε κατά τή διάρκεια τῆς ἀνακρίσεως (θαρρῶ στήν Κεντρική Ἀσφάλεια τοῦ Τάμεση) μέ διαβεβαίωνε πώς τά μαλλιά του εἶχαν ἕναν ἀπό τούς πιό ἀλλόκοτους καί ζωηρούς χρωματισμούς — ἤγουν ἀνοιχτό κίτρινο, κάτιτι μεταξύ τοῦ χρώματος τοῦ πορτοκαλιοῦ καί τοῦ κίτρου. Ὁ Οὐίλλιαμς εἶχε ταξιδέψει στίς Ἰνδίες, κυρίως στή Βεγγάλη καί τό Μαντράς κι εἶχεν ἐπίσης διαπλεύσει τόν Ἰνδό ποταμό. Ἀλλά πασίγνωστο εἶναι ὅτι στήν Παντζάμπ ὅσοι ἵπποι κρατοῦν ἀπό ἀνώτερες κάστες συχνά τούς βάφουν— ἀλικούς, κυανούς, πράσινους, πορφυρούς· καί μοῦ πέρασε ἀπό τό νοῦ πώς ὁ Οὐίλλιαμς μπορεῖ, ἔνεκα κάποιου ἔκτακτου λόγου μεταμφιέσεως, ν' ἀκολουθήσει τό παράδειγμα τῆς Σίνδ καί τῆς Λαχώρης, ὥστε ὁ χρωματισμός ἐνδέχεται καί νά μὴν ἦταν φυσικός. Κατά τ' ἄλλα, τό παρουσιαστικό του ἦταν ἀρκετά φυσιολογικό καί, ἄν κρίνω ἀπό ἕνα γύψινο ἐκμαγεῖο του πού ἀγόρασα στό Λονδίνο, θά ἔλεγα πρόστυχο ὡς πρός τή διάπλαση τοῦ προσώπου του. Ἐνα γεγονός, ἐντούτοις, ἔκαμε ἐντύπωση καί συνταίριαζε μέ τό τιγρίσιο φυσικό του — πώς ἡ ὄψη του εἶχε πάντα τήν παγωμένη ὠχρότη-

τα του πεθαμένου. «Θά λέγατε», είπε εκείνη πού μέ πληροφορούσε, «ὅτι μέσα στίς φλέβες του δέν ἔρρεε τό κατακόκκινο αἷμα τῆς ζωῆς, αὐτό πού ἀνάβει τήν κοκκινάδα τῆς ντροπῆς, τῆς ὀργῆς ἢ τῆς συμπόνιας— ἀλλά κάτι ὑγρό πού δέν ἐπήγαζε ἀπό καρδιά ἀνθρώπου». Τά μάτια του ἔδειχναν ψυχρά καί γυάλινα, λές κι ὅλο τους τό φῶς συνεύγαζε κάποιο κουρνιασμένο θήραμα. Μέχρις ἐδῶ τό παρουσιαστικό του θάλεγε πώς ἦταν ἀποκρουστικό· ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὅμως, ἡ σύμφωνη κατάθεση πολλῶν μαρτύρων καθώς καί ἡ σιωπηλή μαρτυρία τῶν γεγονότων ἔδειξαν πώς ἡ γλιστερή καί φιδίσια διεισδυτικότητα τῆς συμπεριφορᾶς του ἀντιστάθμιζε τήν ἀποκρουστικότητα τῆς παγωμένης του μορφῆς καί τόν ἔκαμνε πολύ εὐπρόσδεκτο ἀνάμεσα στίς ἄπειρες καί νεαρές γυναῖκες. Συγκεκριμένα, κάποια καλοανατεθραμμένη κοπέλλα, τήν ὁποία ὁ Οὐίλλιαμς, δέν χωρεῖ ἀμφιβολία, σχεδίαζε νά δολοφονήσῃ, κατέθεσε πώς κάποτε, ἔκει πού καθόταν μοναχός μαζί της, εἶχε πεί: «Λοιπόν, δεσποινίς μου Ρ., ὑποθέστε τώρα πώς ἐμφανίζομαι γύρω στά μεσάνυχτα, πάνω ἀπ' τό προσκέφαλό σας, ὀπλισμένος μέ τό μαχαίρι τῆς κουζίνας, τί θά λέγατε;» Στό ὁποῖο ἡ ἀνυποψίαστη κοπέλλα εἶχεν ἀπαντήσῃ: «᾽Ω κ. Οὐίλλιαμς, ἂν ἦταν κανεῖς ἄλλος, θά μ' ἔπιανε τρόμος. Μόλις ὅμως ἀκουγα τή φωνή σας, θά ἠσύχαζα». Δόλιο κορίτσι! Ἄς εἶχε μόνο συμπληρωθῇ κι ἐκτελεστῇ αὐτό τό

πρόχειρο μονόδραμα του κ. Ουίλλιαμς και θ' αντί-
 κρυζε κάτιτι στο μακάβριο πρόσωπό του και κάτιτι
 θά διέκρινε στην απαίσια φωνή του πού θά συντάραζε
 τήν ήσυχία της για πάντα. Μονάχα όμως κάτι πα-
 ρόμοιες τρομακτικές έμπειρίες μπορούσαν νά συντε-
 λέσουν για ν' αποκαλυφθῆ τό αληθινό πρόσωπο του
 κ. Ιωάννη Ουίλλιαμς.

Σ' αὐτή λοιπόν τήν επικίνδυνη περιοχή, ἕνα
 Σάββατο βράδι τοῦ Δεκεμβρίου, ὁ κ. Ουίλλιαμς, ὅ-
 στις πρέπει νά ὑποθέσουμε ὅτι εἶχε κάμει πρό πολλοῦ
 τό coup d' essai του, βιάδιζε μέσ ἀπ' τοὺς πολυάν-
 θρωπους δρόμους, κατευθυνόμενος πρὸς τή δουλειά
 του. Τό ἔλεγε καί τό ἔκαμε. Καί τό βράδι ἐκεῖνο εἶχε
 μιλήσει κρυφά στόν ἑαυτό του πὼς θά ἔβαζε σ' ἐφαρ-
 μογή ἕνα σχέδιο πού τό ἔχε κιόλας καταστρωμένο
 καί πού σάν τέλειωνε, ἦταν γραφτό τήν ἄλλη μέρα
 ν' ἀποσβολώσῃ «ὄλην ἐκείνη τή σθεναρή καρδιά»
 τοῦ Λονδίνου. Μνημονεύτηκε ἀργότερα πὼς εἶχε
 ἔγει ἀπό τό ἐνδιαίτημά του γιά τό ζοφερό τοῦτο θέ-
 λημα κατά τίς 11 μμ —ὄχι πὼς ἐννοοῦσε ν' ἀρχίσῃ
 ἀπό τόσο ἐνωρίς, ἀλλ' ἦταν ἀνάγκη νά κάμῃ ἀνα-
 γνώριση. Κουβαλοῦσε τά σύνεργά του μέσα στό εὐ-
 ρύχωρο ριχτό του ἐπανωφόρι, πού τό ἔχε σφικτοκουμ-
 πωμένο. Συναρμολόταν τέλεια μέ τή γενικώτερη δο-
 λιότητα τοῦ χαρακτήρα του καί τήν ἐξευγενισμένη
 ἀποστροφή του πρὸς τήν κτηνωδία τό γεγονός ὅτι,
 κατά γενική ὁμοφωνία, οἱ τρόποι του διακρίνονταν

για τήν ἐξαιρετή πραότητά τους· ἡ ἀνθρωποτρό-
κτρια καρδιά του φοροῦσε τό προσωπεῖο τῆς πιό μει-
λίχιας καί γλιστερῆς ἐκλέπτυνσης. "Ὅλοι του οἱ
γνώριμοι διηγοῦνταν κατόπιν πώς ἡ προσποίησή του
ἦταν μέ τόση τελειότητα προμελετημένη ὥστε ἄν,
τήν ὥρα πού διέσχιζε τούς δρόμους, τούς τόσο κοσμο-
πλημμυρισμένους πάντοτε τό βράδι τοῦ Σαββάτου σέ
γειτονιές τόσο φτωχές, κατά σύμπτωση ἔσπρωχνε
κανέναν, θά κοντοστεκόταν (αὐτή τήν πεποίθηση
εἶχαν ὅλοι) για νά ζητήση εὐγενέστατα συγγνώμη·
ἐνόσω ἡ διαβολική του καρδιά κλωσσοῦσε τούς σατα-
νικώτερους σκοπούς, θά σταματοῦσε μολοντοῦτο για
νά ἐκφράση τήν ἐλπίδα πώς ἡ πελώρια καλόσφουρα
πού 'φερνε μέσα στό κομψό καί σφικτοκουμπωμένο
του ἐπανωφόρι, ἐν ὄψει τῆς μικροδουλειᾶς πού τόν ἐ-
καρτεροῦσε περί τά ἐνενήντα λεπτά ἀργότερα, δέν
εἶχε ἐνοχλήσει τόν ἄγνωστο μέ τόν ὁποῖον εἶχε συγ-
κρουσθῆ. Ὁ Τισιανός, θαρρῶ, μά σίγουρα ὁ Ροῦμ-
πενς καί πιθανῶς ὁ Βάν Ντάυκ εἶχαν κανόνα νά μήν
ἀσκοῦν ποτέ τήν τέχνη τους παρά μ' ἐπίσημο καί
μόνο ἔνδυμα — δαντελλωτά μανικέτια, φενάκη μετά
θυλάκου καί διαμαντοκόλλητο ξίφος· καί ὁ κ. Οὐίλ-
λιαμς, ἔχουμε λόγο νά πιστεύουμε, σάν κατευθυνό-
ταν για καμμιά μεγάλη συμφηφιστική σφαγή (κατά
μίαν ἄλλη ἔννοια θά μποροῦσε κανεῖς, σ' αὐτήν τήν
περίπτωση, νά χρησιμοποιήση τήν ὀξφορδιανή φρά-

ση: φέρεται σάν Μεγάλος Συμψηφιστής*) φοροῦσε πάντοτε μαῦρες μεταξωτές κάλτσες καί σκαρπίνια πομπέ· οὔτε καί θά ἴστεργε ποτέ νά ὑποβιβάσῃ τή θέσῃ του ὡς καλλιτέχνη, περνώντας τίποτε ροῦχα πρωϊνά. Κατά τή δεύτερη μεγάλη του παράστασι, εἶχε παρατηρηθῆ καί μνημονευθῆ παρά τοῦ μόνου κι ἔντρομου ἀνθρώπου, ὅστις ὑπό τό κράτος θανάσιμων ἀγωνιῶν, ἐξαναγκάσθηκε (ὅπως θά διαπιστώσῃ ὁ ἀναγνώστης) ἀπό μιά κρυφή γωνιά νά σταθῆ ὁ μοναχικός θεατής τῶν στυγερῶν του ἔργων, πῶς ὁ κ. Οὐίλλιαμς φοροῦσε μιά μακριά καί κυανή βελάδα ἀπό θαυμάσιο ὕφασμα καί μ' ὀλομέταξη ἐσωτερική ἐπένδυση. Μεταξύ τῶν ἀνέκδοτων ἱστοριῶν, ὅσες ἐκυκλοφόρησαν γιά τό ἄτομό του, λεγόταν ἐπίσης ἐκεῖνο τόν καιρό πῶς ὁ κ. Οὐίλλιαμς εἶχε τόν πρῶτο ἀπό τοὺς ὀδοντίατρος καί τόν πρῶτο ἐπίσης ἀπό τοὺς ποδοκόμους. Σέ καμμιά περίπτωσι δέ θά ἴστεργε νά ἴχη ὑπό τήν αἰγίδα του ὑποδεέστερο τεχνίτη. Καί δέν χωρεῖ καμμιά ἀμφιβολία ὅτι σ' ἐτοῦτο τόν ἐπικίνδυνο κλάδο βιοπορισμοῦ, πού ἴταν ὁ τομέας του, πρέπει καί νά θεωρηθῆ ὡς ὁ πλέον ἀριστοκρατικός καί λεπτομέριμος τεχνίτης.

**Great Compounder*. ἔτσι ἀποκαλοῦσαν στά πανεπιστήμια τῆς Ἀγγλίας τόν φοιτητή ὁ ὁποῖος ἦταν ἀναγκασμένος, λόγω τῆς μεγάλης του περιουσίας, νά καταβάλλῃ ὑψηλότατα δίδακτρα γιά τήν ἀπόκτησι τοῦ πτυχίου του. Ἡ ἐκφρασι, ἀμετάφραστη στά Ἑλληνικά, δέν χρησιμοποιεῖται πλέον. (ΣτΜ).

Ἄλλά ποιός ἐντωμεταξύ ἦταν τό θῦμα πρὸς τήν κατοικία τοῦ ὁποίου ἔσπευδε; Γιατί ὠρισμένως ποτέ δέν θάταν τόσο ἀδιάκριτος ὥστε νά βολτατζάρη μ' ἀνοιγμένα πανιά σ' ἀναζήτησι ενός τυχαίου ἀνθρώπου γιά νά τόν φονεύσῃ... ὦ, ὄχι· εἶχεν ἐξασφαλίσῃ τό θῦμα του ἀπό κάμποσο καιρό πρωτύτερα, ἤγουν ἕναν παλαιό καί πολύ στενό του φίλο. Διότι φαίνεται πώς εἶχεν ὡς ἀξίωμα, ὅτι τό πλέον ἐνδεδειγμένο πρόσωπο γιά νά τό δολοφονήσῃ, εἶναι ἕνας φίλος, κι ἐλλείπει φίλου, εἶδος πού δέν εἶναι πάντοτε διαθέσιμο, κάποιος γνώριμος καθότι, σ' ἀμφοτέρους τίς περιπτώσεις, τήν ὥρα πού γιά πρώτη φορά προσεγγίζεις τό ἀντικείμενό σου, ἡ ὑπόψια ἀφοπλίζεται, ἐνῶ ὁ ἄγνωστος ἀπεναντίας ἐνδέχεται νά ταραχθῇ καί νά διακρίνη, στήν ἴδια τήν ὄψη τοῦ μελλοντικοῦ του φονέα, τήν προειδοποίησι νά λάβῃ τά μέτρα του. Ὅπως κι ἂν ἔχει, στή συγκεκριμένη περίπτωση, ἐκεῖνος πού προοριζόταν γιά θῦμα του, ἐθεωρεῖτο πώς συνένωνε καί τίς δύο ιδιότητες: ἀρχικά εἶχε σταθῆ φίλος· κατόπιν ὅμως, λόγω ἰκανῆς αἰτίας, εἶχε γίνῃ ἐχθρός. Ἡ τό πιθανότερο, καθώς εἶπαν ἄλλοι, νά εἶχαν πρό πολλοῦ ἀτονήσῃ τά αἰσθήματα, ὅσα ζωογόνησαν εἴτε τή φιλική εἴτε τήν ἐχθρική σχέση. Μάρ ἦταν τό ἐπώνυμο τοῦ ἄτυχου αὐτοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος (μέ τήν ιδιότητα τοῦ φίλου ἢ τοῦ ἐχθροῦ) εἶχεν ἐπιλεγῆ ὡς ἀντικείμενο ἐκτέλεσεως τοῦ Σαββατόβραδου ἐκείνου. Καί ἡ ἱστορία

πρὺ λεγόταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σχετικὰ μὲ τὸ σύνδεσμο Οὐίλλιαμς καὶ Μάρ, σάν πού (ἀληθινή ἢ ὄχι) δέν ἀποκρούσθηκε ποτέ ἀπὸ αὐθεντικὴ πηγὴ, ἦταν πῶς εἶχαν μπαρκάρει μὲ τὸ ἴδιο πλοῖο γιὰ τὴν Καλκούτα καὶ τσακωθῆ στό ταξίδι. Ἄλλη ὅμως ἐκδοχὴ τῆς ἱστορίας ἔλεγεν ὄχι: εἶχαν τσακωθῆ μετὰ πού ξεμπαρκάρησαν καὶ αἰτία τοῦ τσακωμοῦ τους ἦταν ἡ Κα Μάρ, μιά πολὺ νόστιμη νεαρὴ γυναῖκα ὁπού γιὰ τὴν εὐνοιά της εἶχαν ὑπάρξει ἀντίζηλοι μνηστῆρες, καὶ κάποτε μάλιστα μὲ ἄσπονδὴ ἔχθρα συναμεταξύ τους. Ὁρισμένα περιστατικὰ προσδίδουν ἕναν τόνο ἀληθοφάνειας στὴν ἐκδοχὴ τούτη. Ἐκτός αὐτοῦ, συμβαίνει κάποτε, προκειμένου γιὰ ἔγκλημα πού δέν ἔχει πλήρως ἐξιχνιασθῆ, ἀπὸ καθαρὴ ἀγαθότητα μιᾶς καρδιάς ὁπού δέν ἔχει ν' ἀνεχθῆ τὴν ἰδέα ἐνός βρώμικου καὶ μόνο κίνητρο γιὰ τὴν διάπραξη μιᾶς δολοφονίας, νά πλάσῃ κάποιος καὶ τὸ κοινὸ ν' ἀποδεχτῆ, μίαν ἱστορία στὴν ὁποῖαν ὁ ἀνθρωποκτόνος παρουσιάζεται νά ἐνεργῆ ὠθούμενος ἀπὸ μιά εὐγενέστερη παρόρμηση· καὶ στὴν περίπτωσι αὐτῆ, τὸ κοινὸ κατασυγκλονισμένο στὴν ἰδέα πῶς ὁ Οὐίλλιαμς μὲ μόνο κίνητρο τὸ κέρδος παντελείωσε μιά τραγωδίαν τόσο σύνθετη, ἐπικροτοῦσε τὸν θρῦλο πού τὸν παρίστανε κυριαρχημένο ἀπὸ θανάσιμο φθόνον, γεννημένο ἀπὸ μιά παθητικώτερη κι εὐγενέστερη ἀντιζηλία γιὰ τὴν εὐνοια μιᾶς γυναῖκας. Τὸ πρᾶγμα παραμένει, ὡς ἕνα βαθμὸ, ἀμφίβολο, ἀλλὰ τὸ πιθα-

νότερο βεβαίως είναι πώς ἡ Κα Μάρ στάθηκε ἡ πραγματική αἰτία, ἡ *causa teterima** τῆς ἔριδας τῶν ἀνδρῶν. Ἐντωμεταξύ τὰ λεπτά μετροῦν, στήν κλεψύδρα λιγοστεύουν τὰ σπυριά τῆς ἄμμου, πού καταμετροῦν τή διάρκεια τῆς χοϊκῆς ἐτούτης ἔριδας. Αὐτή τή νύχτα θά παύσῃ. Αὔριο εἶναι ἡ ἡμέρα πού στήν Ἀγγλία ὀνομάζουν Κυριακή, τήν ὁποία στή Σκωτία τήν καλοῦν μέ τό ἰουδαϊκό ὄνομα Σάββατο. Καί γιά τά δύο ἔθνη, μ' ὀνομασίες διαφορετικές, ἡ ἡμέρα ἔχει τήν ἴδια ἀποστολή· γι' ἀμφοτέρω εἶναι ἡμέρα ἀναπαύσεως. Καί γιά σέ ὦ Μάρ, θά εἶναι ἡμέρα ἀναπαύσεως· ἔτσι εἶναι τό γραμμένο· καί 'σύ νιά μου Μάρ, θ' ἀναπαυτῆς — σύ καί τό σπιτικόν σου κι ὁ ξένος πού 'ναι στήν ἐστία σου. Ἄλλ' ὁ τόπος τῆς ἀναπαύσεως αὐτῆς εἶναι τοῦ κόσμου ἐκείνου πού εὐρίσκεται πέρα ἀπ' τόν τάφο. Ἐκεῖθε τό μνηῆμα ὅπου θά κοιμηθῆτε τόν ὑστερινόν σας ὕπνον.

Ἡ νύχτα ἦταν κατάπυκνη· καί στήν ταπεινή ἐτούτη συνοικία τοῦ Λονδίνου, ὅπως κι ἂν ἦταν ἡ νύχτα, φωτερή ἢ σκοτεινή, ἤσυχη ἢ μανιασμένη, ὅλα τὰ καταστήματα ἔμεναν ἀνοιχτά τό βράδι τοῦ Σαββάτου ἕως τίς 12 τουλάχιστον καί πολλά, καμμιά μισή ὥρα περισσότερο. Δέν ὑπῆρχε αὐστηρή καί σχολαστική καμμιά προκατάληψη ἑβραϊκή ὡς πρός τά ἀκριβῆ ὅρια τῆς Κυριακῆς. Στη χειρότερη τῶν

* ἡ μιανή αἰτία ΣτΜ.

περιπτώσεων, ἡ Κυριακή ἐκτεινόταν ἀπό τήν 1 π.μ. τοῦ εἰκοσιτετραώρου ἕως τίς 8 π.μ. τοῦ ἐπομένου, διαγράφοντας μία πλήρη περιφορά τριάντα καί μιᾶς ὥρῶν. Ὁρισμένως διαρκοῦσε ἀρκετά. Ὁ Μάρ, ἐκεῖνο τό συγκεκριμένο βράδι τοῦ Σαββάτου, θά ἔταν ἱκανοποιημένος νά διαρκοῦσε καί λιγότερο ἀκόμη, ἀρκεῖ νά ἔφθανε πιό γρήγορα, καθότι δεκαεξι ὥρες τώρα πολεμοῦσε πίσω ἀπ' τόν πάγκο του. Ἡ σειρά τοῦ Μάρ μέσα στήν κοινωνία ἦταν ἡ ἐξῆς: "Ὁριζε ἕνα μικρό ἐμπορικό λινῶν εἰδῶν κι εἶχεν ἐπενδύσει σ' ἐμπόρευμα κι ἐξοπλισμό τοῦ καταστήματος περί τίς ἑκατόν τριάντα λίρες στερλίνες. Σάν ὅλους ὅσοι καταγίνονται στό ἐμπόριο, ἀντιμετώπιζε κάμποσες δυσκολίες. Ὅτι ξεκινοῦσε τήν ἐπιχείρησι κι ὅμως ἀρκετές ἐπισφαλεῖς ὀφειλές τόν εἶχανε τρομοκρατήσει κι ἔληγαν τά γραμμάτια δίχως πολλές ἐλπίδες νά ἐξοφληθοῦν μέ ἀντίστοιχες πωλήσεις. Μολοντούτο, ἀπό ἰδιοσυγκρασία, ἦταν πλήρης αὐτοπεποιθήσεως. Τήν ἐποχή ἐκείνη, ἦταν ἕνας εὐσωμος, ροδαλός νέος εἰκοσιεπτά χρόνων, κάπως ἀνήσυχος γιά τίς ἐμπορικές του προοπτικές κι ὅμως κεφάτος, καί προεξοφλώντας —πόσο μάταια!— ὅτι τήν ἴδια νύχτα καί τήν ἐπόμενη νύχτα, τουλάχιστον, θ' ἀναπαύσει τίς ἔγνοιες καί τό κουρασμένο του κεφάλι μέσ' στόν πιστό τόν κόρφο της γλυκιάς, τῆς ὁμορφῆς καί νεαρῆς συζύγου του. Τό νοικοκυριό τοῦ Μάρ, ἀποτελούμενο ἀπό πέντε ἄτομα, ἔχει ὡς ἐξῆς: Πρῶτος, εἶναι ὁ ἴ-

διος, όπου αν τύχει να καταστραφῆ με τή στενή ἐμπορική ἔννοια, διαθέτει ἀρκετή ἐνεργητικότητα γιά να πεταχτῆ ψηλά καί πάλι, ὡσάν πυραμίδα πύρινη, καί να πετάξῃ πάνω ἀπ' τῆς συμφορές ὅσες φορές καί να συμβοῦν. Ναί, δόλιε Μάρ, ἔτσι θά γινόταν, ἀν σοῦ ἄφηναν ἀμόλευτες τῆς ἔμφυτες δυνάμεις σου· ἀλλά να πού τώρα κιόλας στέκει ἀπέναντι στό δρόμο ἕνας κολασμένος κι ἀντιτάσσει τήν κατηγορηματική του ἄρνηση σ' ὅλες ἐτοῦτες τῆς κολακευτικές προοπτικές. Δεύτερη στόν κατάλογο τοῦ σπιτικῶν ἔρχεται ἡ νόστιμη καί καλωσυνάτη σύζυγός του, ἡ ὁποία εἶν' εὐτυχισμένη μέ τόν τρόπο τῶν νεαρῶν συζύγων, καθότι μόνον εἰκοσιδύο ἐτῶν, καί δέν ἀνησυχεῖ (ποτέ σχεδόν) παρά γιά λογαριασμό καί μόνο τοῦ λατρεμένου της μωροῦ. Διότι, τρίτο, βρίσκεται μέσ σέ μιὰ κούνια μόλις 2,7 μ. κάτω ἀπ' τό δρόμο, ἤγουν σέ μιὰ ζεστή, ἀνετη κουζίνα κι ὅπου τό λικνίζει κατά διαστήματα ἡ νεαρή μητέρα, ἕνα βρέφος ὀκτώ μηνῶν. Δεκαεννέα μῆνες ἔχουν ὁ Μάρ κι ἐκεῖνη παντρεμένοι· κι αὐτό εἶναι τό πρῶτο τους παιδί. Μή θλίβεστε γιά τό παιδί πού πρέπει να συνεχίση τόν βαθύ του καλοκαιρινόν ὕπνο σ' ἕναν ἄλλο κόσμο, — προς τί ἕνα ὀρφανό πνιγμένο ἀπό τή φτώχεια, στερημένο ἀπό μάνα καί πατέρα, να βολοδέρνη σέ φονικό καί ξένο χῶμα; Τέταρτο, ἕνα παχουλό ἀγόρι, μαθητευόμενο, κάπου δεκατριῶν ἐτῶν —γέννημα θρέμμα τοῦ Ντε-

βονσάϊρ* μ' ὄμορφα χαρακτηριστικά, ὅπως τῶν περισοτέρων ἀπ' τοὺς νέους τοῦ Ντεβονσάϊρ—εὐχαριστημένο ἀπ' τό σπίτι, ὄχι παρακουρασμένο, ὁπού τοῦ φέρονται καλά, κι ὁπού τό ξέρει πῶς τοῦ φέρονται καλά, ὁ κύριος καί ἡ κυρία του. Πέμπτη καί τελευταία, κλείνοντας τήν παρέλαση αὐτοῦ τοῦ ἤσυχου νοικοκυριοῦ, ἀκολουθεῖ ἡ ὑπρέτρια, ἤδη κοπέλλα μεστωμένη καί, σάν πού ἦταν ἰδιαίτερα καλόκαρδη, κατεῖχε (ὅπως συχνά συμβαίνει σ' οἰκογένειες μέ ταπεινές ἀξιώσεις ὡς πρός τήν κοινωνική σειρά), κατά κάποιον τρόπο, θέση ἀδελφῆς γιά τήν κυρία της. Μιά μεγάλη δημοκρατική ἀλλαγή συντελεῖται στίς ἡμέρες μας (1854), πού 'χει ἀρχίσει ἀπό εἰκοσαετίας ἤδη, σ' ὅλη τήν Βρετανική κοινωνία. Ἀναρίθμητοι ἄνθρωποι τό 'χουνε πιά ντροπή νά λένε: «ὁ κύριός μου» ἢ «ἡ κυρία μου»: ὁ ὅρος πού ἔρχεται σιγά-σιγά νά παραγκωνίσῃ αὐτές τίς λέξεις εἶναι «ὁ ἐργοδότης μου». Σήμερα στίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες, μία τέτοια ἐκφραση δημοκρατικῆς ὑψηλοφροσύνης, καίτοι δυσάρεστη, ὡς περιττή διακήρυξη ἀνεξαρτησίας ὁπού κανείς δεν τήν ἀμφισβητεῖ, δέν προκαλεῖ ἐντούτοις ἀσχημη ἐντύπωση διαρκείας. Διότι οἱ οἰκιακοί «βοηθοί», ὡς ἐπί τό πλεῖστον, διέρχονται ἕνα τόσο γοργό καί σίγουρο μεταβατικό στάδιο μέ κατάληξη τήν ἀνάληψη τῆς διευθύνσεως

*Κάποιος καλλιτέχνης μοῦ 'λεγε τή χρονιά ἐκείνη τοῦ 1812, πῶς, βλέποντας συμπτωματικά ἕναν ἐντόπιον λόχον τοῦ Ντεβονσάϊρ (ἐθελοντῶν ἢ πολιτοφυλακῆς) ἐνενήντα ἀνδρῶν,

ιδιοκτητῶν οἰκογενειακῶν κατοικιῶν, ὥστε δέν ἡμποροῦν τῶντι παρά ν' ἀγνοοῦν, πρὸς τό παρόν, μιᾶ σχέσηη πού ἔτσι καί ἀλλοιῶς θά ἐξαλειφθῆ σ' ἓνα ἢ δύο χρόνια. Στήν Ἀγγλία ὅμως, ὅπου δέν ὑφίστανται παρόμοιες πηγές ἀνεξάντλητων κτηματικῶν ἀποθεμάτων, ἡ τάση τῆς ἀλλαγῆς εἶναι ὀδυνηρή. Συνεπιφέρει μιᾶ σκυθρωπή καί θάναυση ἐκφραση ἀπαλλαγῆς ἀπό ἓνα ζυγὸ πού στό κάτω τῆς γραφῆς ὑπῆρξεν ἐλαφρὸς καί συχνά εὐλογημένος. Ἄλλη ὥρα θά ἐξηγήσω τὴν ἔννοια τοῦ λόγου μου. Ἐδῶ, προφανῶς, στήν ὑπηρεσία τῆς Κας Μάρ, ἡ ἐν λόγω ἀρχὴ εὗρισκε τὴν ἐξήγησή της στήν πράξη. Ἡ Μαίρη, ἡ ὑπηρεσία, ἔτρεφε σεβασμὸ εἰλικρινῆ κι ἀνεπιτήδευτο πρὸς τὴν κυρία, ὅπου τὴν ἔβλεπε μέ τόση εὐταξία νά καταγίνεται στά οἰκιακά της καθήκοντα καί ἡ ὁποία, καίτοι νεαρά καί περιβεβλημένη μιᾶ κάποιαν ἐξουσία, ποτέ δέν τὴν ἀσκοῦσε ἀπὸ ἰδιοτροπία οὔτε τὴν ἔδειχνε στά φανερά. Σύμφωνα μέ τὴ μαρτυρία ὄλων τῶν γειτόνων, φερόταν τῆς κυρίας της μέ διακριτικότητα σεβαστικὴ ἀλλὰ καί πάντα ἦταν πρόθυμη νά τὴν ἀνακουφίζη, ὅποτε ἦταν δυνατόν, ἀπὸ τὰ βάρη τῶν μητρικῶν της καθηκόντων, μέ τὴ χαρωπὴ κι αὐτοπροαίρετη ἐξυπηρετικότητα τῆς ἀδελφῆς.

νά παρελαύνη μπρὸς ἀπὸ τό μέρὸς ὅπου ἔστεκε, παρατήρησε πὼς ἦταν ζήτημα ἂν ἐξεχώριζαν δώδεκα τόσοι ὅπου δέν θά τοὺς ἀποκαλοῦσες στήν καθομιλουμένη «ὠμορφάντρες».

Τῆς κοπέλλας αὐτῆς ἔξαφνα, τρία μέ τέσσερα λεπτά μετά τά μεσάνυχτα, φώναξε ὁ Μάρ ψηλά ἀπ' τό κεφαλόσκαλο, παραγγέλλοντάς της νά σύρη καί νά ψωνίση τίποτε στρεΐδια γιά τό δεῖπνο τῆς οἰκογένειας. Ἄπό τί ἀσήμαντα περιστατικά δέν ἐξαρτῶνται πολλές φορές ἐπιπτώσεις σοβαρότατες γιά μιά ὁλόκληρη ζωή! Ὁ Μάρ, ἀπασχολημένος μέ τίς δουλειές τοῦ μαγαζιοῦ, ἡ Κα Μάρ, ἀπασχολημένη ἀπό κάτι μικροπόνους καί μιά ἀδιαθεσία τοῦ μωροῦ της, εἶχαν κι οἱ δύο λησμονήσει τό θέμα τοῦ δείπνου· ὁ χρόνος τώρα λεπτό-λεπτό λιγότευε σ' ὅ,τι ἀφοροῦσε τήν ποικιλία τῆς ἐπιλογῆς· καί φαίνεται πώς τά στρεΐδια παραγγέλθηκαν ὡς τό μόνο εἶδος πού μποροῦσε νά προμηθευτῆ κανένας, ἀφότου σήμαναν οἱ δώδεκα. Καί ὅμως, ἀπ' αὐτή τήν τιποτένια λεπτομέρεια κρεμόταν ἡ ζωή τῆς Μαίρης. Ἐάν τήν εἶχαν στείλει νά ψωνίση γιά τό βραδινό φαγητό τῆ συνηθισμένη ὥρα, κατά τίς δέκα ἢ ἔντεκα, εἶναι σχεδόν βέβαιον πώς ἡ κοπέλλα, τό μόνο μέλος τοῦ σπιτικοῦ πού διέφυγε τήν ἐξολοθρευτική τραγωδία, δέν θα ἔχε γλυτώσει· ἀναμφισβήτητα θά λάβαινε τό μερίδιό της ἀπό τό κοινό πεπρωμένο. Τά πράγματα ἔπρεπε τώρα κατ' ἀνάγκη νά προχωρήσουν γρήγορα. Βιαστικά λοιπόν, παίρνοντας χρήματα ἀπ' τόν Μάρ, μ' ἓνα καλάθι στό χέρι, πλήν ξεσκούφωτη, ἡ Μαίρη βγῆκεν ἀνάλαφρη ἀπ' τό μαγαζί. Ἀργότερα, σάν ἀναθυμόταν τά συμβάντα, τῆς πάγωνε τό

αἶμα ἢ ἀνάμνηση πῶς, τή στιγμῇ ἐπάνω πού ξεμουτοῦσε ἀπ' τήν πόρτα τοῦ ἐμπορικοῦ, εἶχεν ἀντιληφθῆ στήν ἀπέναντι πλευρά τοῦ δρόμου, κάτω ἀπ' τό φῶς τῶν φανῶν, τό σχῆμα ἑνός ἀνδρα, ἀκίνητου μιά στιγμή καί τήν ἐπόμενη στιγμή νά προχωρῇ σιγά-σιγά. Αὐτός ἦταν ὁ Οὐίλλιαμς καθῶς ἕνα μικρό περιστατικό, ἀμέσως πρὶν ἢ ἀμέσως ὕστερα (πρός τό παρόν εἶναι ἀδύνατο νά ποῦμε πότε), τό ἀπέδειξεν ἐπαρκῶς. "Ὅταν, τώρα, ἐξετάζη κανεῖς τήν ἀναπόφευκτη διάση καί τήν ταραχή τῆς Μαίρης στά πλαίσια τῶν συμβάντων πού ἀναφέρονται, δεδομένου πῶς μόλις καί μετὰ βίας ἀρκοῦσεν ὁ χρόνος γιά νά ἐκτελέσῃ τό θέλημα, γίνεται πρόδηλο πῶς πρέπει νάχε συνδέσει κάποια ἀἴσθησι βαθιάς καί μυστηριώδους ἀνησυχίας μέ τίς κινήσεις τοῦ ἄγνωστου αὐτοῦ ἀνθρώπου, εἰδεμῆ, βεβαίως δέν θά διέθετε τήν προσοχή της σέ τέτοια πράγματα... "Ὡς ἐδῶ κατάφερε μόνη της νά φωτίσῃ κάπως ὅ,τι θά πρέπει τότε, ἡμισυνεῖδητα, νά πέρασε ἀπό τό νοῦ της: εἶπεν ὅτι, μόλο τό σκοτάδι, πού δέν τήν ἄφηνε νά ξεχωρίσῃ τά χαρακτηριστικά τοῦ ἀνθρώπου ἢ νά βεβαιωθῆ πρὸς ποιά κατεύθυνση ἀκριβῶς ἦσαν στραμμένα τά μάτια του, ἐντούτοις τήν εἶχε κάμει ν' ἀπορήσῃ πού φαινόταν ἀπ' τόν τρόπο τῆς περπατησιᾶς του καί τήν ἐκδηλη ἀνάκλιση τοῦ προσώπου του νά κοιτάζῃ κατά τόν ἀριθ. 29. Τό μικρό περιστατικό τό ὁποῖο ὑπαινίχθηκα ὡς ἐπιβεβαιωτικό τῆς γνώμης τῆς Μαίρης,

ἦταν πώς κάμποση ὥρα, ὄχι πολύ πρὶν τὰ μεσάνυχτα, ὁ νυχτερινὸς ἀστυφύλακας εἶχεν ἰδιαιτέρως σημειώσει τὴν παρουσία τοῦ ξένου· τὸν εἶχε παρατηρήσει νὰ ρίχνη συνεχῶς ματιές στὴν προθήκη τοῦ ἐμπορικοῦ τοῦ Μάρ καὶ εἶχε θεωρήσει τὴν ἐνέργεια τούτη, σέ συνδυασμὸ μὲ τὸ παρουσιαστικὸ τοῦ ἀνθρώπου, τόσο ὑποπτη, ὥστε μπῆκε στό μαγαζὶ τοῦ Μάρ καὶ τοῦ ἄκαμε λόγο γιὰ ὅσα εἶχεν ἰδεῖ. Το γεγονός αὐτὸ κατόπιν τὸ ἐξέθεσεν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν καὶ πρόσθεσε πὺς ἀκολούθως, ἤγουν κάμποσα λεπτά μετὰ τὶς δώδεκα (ἴσως ὀκτώ μ' ἐννέα λεπτά μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Μαίρης) ὁ ἴδιος (ὁ νυχτερινὸς ἀστυφύλακας) καθὼς ξανάρχιζε τὴν τακτικὴ ἡμίωρη περιπολία του, παρακλήθηκε παρὰ τοῦ Μάρ νὰ τὸν βοηθήσῃ γιὰ νὰ κατεβάσῃ τὰ καταπετάσματα. Ἐδῶ ἐπικοινωνήσαν τελευταία φορὰ μεταξύ τους, καὶ ὁ νυχτερινὸς ἀστυφύλακας ἀνέφερε στὸν Μάρ πὺς ὁ μυστηριώδης ξένος προφανῶς θὰ ἔχε φύγει τώρα, καθότι δέν ἐθεάθηκε ἀπὸ τὴν ὥρα πού τοῦ ἔχε πρωτοκάμει λόγο. Δέν χωρεῖ ἀμφιβολία πὺς ὁ Οὐίλλιαμς εἶχε παρατηρήσει τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀστυφύλακα τοῦ Μάρ κι ἔτσι λοιπὸν εἶχεν ἐγκαίρως καταφέρει νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴ ἐκείνου στὴν ἀδιακρισία τῆς δικῆς του συμπεριφορᾶς, ὥστε ἡ προειδοποίησιν πού ἔγινε, ἀτελεσφόρητα, στὸν Μάρ ν' ἀποβῆ πρὸς ὄφελος τοῦ Οὐίλλιαμς. Καὶ δέν χωρεῖ μάλιστα καμμιά σχεδὸν ἀμφιβολία πὺς τὸ αἵματο-

βόρο λαγωνικό εἶχεν ἀρχίσει τή δουλειά του στήν ἴ-
 δια τή στιγμή πού ὁ νυχτερινός ἀστυφύλακας βοη-
 θούσε τόν Μάρ νά θέση τά παραπέτα, καί γιά τόν ἀ-
 κολουθο λόγο: "Ὅ,τι ἐμπόδισε τόν Οὐίλλιαμς ἀπό τό
 ν' ἀρχίσῃ ἐνωρίτερα ἦταν πώς ὀλάκερο τό ἐσωτερικό
 τοῦ μαγαζιοῦ ἔμενε ἐκτεθειμένο στό βλέμμα τῶν πε-
 ραστικῶν. Ἦταν ἀπαραίτητο τά ἐξώφυλλα νά 'ναι
 καλά κλεισμένα, πρὶν ὁ Οὐίλλιαμς μπορέσῃ νά ἐπι-
 δοθῇ μ' ἀσφάλεια στό ἔργο του. Ἀλλ' εὐθύς μόλις
 ἐλήφθηκε ἡ προκαταρκτική αὐτή προφύλαξη, ἀπαξ
 κι εἶχεν ἐξασφαλισθῇ τό προκάλυμμα ἐκεῖνο πρὸς τά
 μάτια τοῦ κοινοῦ, γινόταν ἀκόμη ἐπιτακτικώτερη
 ἀνάγκη νά μὴ χαθῇ οὔτε λεπτό περισσότερο, λόγω
 καθυτέρησης, ἀπ' ὅσο προηγουμένως τίποτε δέν εἶχε
 ἀφεθῇ στήν τύχη λόγω βιασύνης. Διότι τά πάντα ἐ-
 ξαρτῶντο ἀπό τό νά ἔμπη μέσα, πρὶν ὁ Μάρ κλειδώ-
 σῃ τήν πόρτα. Ὁ ὅποιοςδήποτε ἄλλος τρόπος εἰ-
 σβάσεως (ὅπως λόγου χάρη, νά περιμένη πότε θά ἐ-
 πιστρέψῃ ἡ Μαίρη καί νά ἔμπη ταυτόχρονα μαζί
 της) θά δείξῃ πώς ὁ Οὐίλλιαμς θά'ταν ἀναγκασμένος
 ν' ἀπολέσῃ τό συγκεκριμένο πλεονέκτημα, τό ὁποῖο,
 σιωπηλά γεγονότα, ἐφόσον ἐρμηνευτοῦν κατά τήν
 ὀρθή τους σημασία, θά πείσουν τόν ἀναγνώστη πώς
 ὤφειλε πράγματι νά χρησιμοποιήσῃ. Ὁ Οὐίλλιαμς
 περίμενε, ἀναγκαστικά, ὅσο ν' ἀκουσθῇ ὁ κρότος ἀπό
 τά βήματα τοῦ ἀστυφύλακα πού ἀπομακρυνόταν, ἴ-
 σως περίμενε τριάντα δευτερόλεπτα· ἀλλά σάν ὁ

κίνδυνος αυτός είχε διαβεί, ο επόμενος κίνδυνος ήταν μήπως ο Μάρ κλειδώσει τήν πόρτα· μιά στροφή στην κλειδαριά και ο άνθρωποκτόνος θ' απέμενε κλειδωμένος έξω. Μέσα λοιπόν όρμάει και μέ μιά επιτήδεια κίνηση τ' άριστερου χεριου του, φαίνεται, γύρισε τό κλειδί, χωρίς ν' αφήση τόν Μάρ ν' αντιληφθῆ τό μοιραίο τουτο στρατήγημα. Είναι θαυμάσιον τώντι κι έξαιρετικά ενδιαφέρον ν' ακολουθήσουμε τά διαδοχικά θέματα του τέρατος αυτού και νά ιδούμε τήν απόλυτη ασφάλεια μέ τήν όποία τά σιωπηλά ιερογλυφικά τῆς υποθέσεως μάς προδίδουν τήν ανέλιξη όλου του αίματοβαμμένου δράματος, όχι μέ λιγότερη σιγουριά και πληρότητα άπ' όση θά 'χαμε αν είμασταν κρυμμένοι μέσ στό έμπορικό του Μάρ ή αν κατοπτεύαμε από τά εϋσπλαχνα ούράνια τόν δαίμονα έτούτο πού δέν έγνώριζε τί σημαίνει οϊκτος. "Ότι είχεν αποκρύψει από τόν Μάρ τό κρυφό και γοργό του τέχνασμα μέ τήν κλειδαριά είναι πρόδηλο, είδάλλως αυτοστιγμεί ο Μάρ θ' αναστατωνόταν, ύστερα μάλιστα από τά όσα του 'χε ανακοινώσει ο αστυφύλακας. Άλλά σύντομα θά διαπιστωθῆ ότι ο Μάρ δέν ανησύχησε. Στην πραγματικότητα, προκειμένου ή επιτυχία του Ούίλλιαμς νά είναι πλήρης, προείχε νά παρεμποδιστῆ και νά προληφθῆ τό όποιο ούρλιαχτό ή κραυγή άγωνίας του Μάρ. Ένα ξεφωνητό παρόμοιο, και σ' έναν τόπο τόσο ανεπαίσθητα προφυλαγμένο άπ' τόν δρόμο, ήγουν μέ τοίχους λε-

πτότατους, γίνεται σχεδόν τόσο αντιληπτό όσο κι αν είχε προέλθει απ' τόν δρόμο. "Ένα παρόμοιο ξεφωνητό απαραίτητο ἦταν νά καταπνιγῆ. Καί ὄντως καταπνίγηκε· ὁ ἀναγνώστης σύντομα θά καταλάβῃ πῶς. Ἄλλά, σ' αὐτό το σημεῖο, ἄς ἀφήσουμε τόν ἀνθρωποκτόνο μονάχο μέ τά θύματά του. Ἄς τόν ἀφήσουμε πενήντα λεπτά νά εὔρη τή χαρά του. Ἡ ἐξώθυρα, καθώς γνωρίζουμε, ἔχει τώρα, κλειδωμένη, ἀποκλείσει τήν ὅποια βοήθεια. Βοήθεια δέν ὑπάρχει καμμία. Ἄς προσηλωθοῦμε τό λοιπόν μέ τή φαντασία μας στή Μαίρη καί σάν ὅλα θά ἔχουν τελειώσει, ξαναγυρίζουμε μαζί της πίσω, ξανασηκώνουμε τόν πέπλο καί τότε διαβάζουμε τόν ἀποτρόπαιο ἀπολογισμό ὅλων ὅσα συνέβησαν κατά τήν ἀπουσία της.

Τό δύστυχο κορίτσι, μέ το μυαλό του ἀνήσυχο σέ βαθμό πού καλά-καλά δέν καταλάβαινε κι ἡ ἴδια γυρνοῦσε πάνω-κάτω, γυρεύοντας κανένα μαγαζί πού νά πουλάῃ στρείδια, καί μή βρίσκοντας ἀνοιχτό κανένα σέ κανέναν ἀπ' τούς γύρους μέ τούς ὁποίους τήν εἶχεν ἐξοικειωμένη ἢ καθημερινή της πείρα, θεώρησε καλό νά δοκιμάσῃ τήν τύχη της καί σε τίποτα πιό ἀπομακρυσμένες συνοικίες. Φῶτα εἶδε νά λαμπυρίζουν ἢ νά τρεμοφέγγουν ἀπό ἀπόσταση, τά ὁποῖα τήν παρέσυραν νά προχωρήσῃ, καί ἔτσι, μέσ ἀπό δρόμους ἄγνωστους καί κακοφωτισμένους* καί

* Δέν θυμοῦμαι κατά χρονολογική σειρά τήν ἱστορία τοῦ

μές στην κατασκότεινη κι αλλόκοτη νύχτα και σε μία περιοχή του Λονδίνου, όθεν άγριοι καυγάδες την έκαναν να παρεκτρέπεται διαρκώς απ' τή σωστή κατεύθυνση, ήταν φυσικό να σαστίση. 'Ο σκοπός για τον όποιο είχε ξεκινήσει γινόταν πιά ματαιοπονία. Δέν τής απέμενε παρά να πάρη τά μπρός πίσω. 'Αλλά τουτο ήταν δύσκολο, για τό λόγο πώς φοβόταν να ρωτήση την κατεύθυνση από τυχαίους περαστικούς, την όψη των όποιων τό σκοτάδι την έμπόδιζε να διακρίνη. Τελικώς απ' τό φανάρι του, αναγνώρισε έναν αστυφύλακα· τής έδειξε τή σωστή κατεύθυνση· και δέκα λεπτά αργότερα έφθανε στην πόρτα του αριθ. 29 τής 'Οδοϋ Ράτκλιφ. "Ως εκείνη την ώρα, ήταν σίγουρη πώς θ' άπουσίασε πενήντα μ' έξήντα λεπτά· πράγματι, είχε ακούσει, από μακριά, τ' ανακραύγασμα: περασμένες μία, λίγα δευτερόλεπτα μετά τή μία κι' όπου μέ διακοπές επαναλήφθηκε δέκα μέ δεκατρία λεπτά.

Μέσα στον συμφυρμό των έναγώνιων λογισμών πού γοργότατα την έκυρίευσαν, φυσικά τής ήταν δύσκολο ν' ανακαλέση καθαρά στή μνήμη της όλη τή

αεριοφώτος. 'Αλλά στό Λονδίνο, πολύ αργότερα άφότου ό κ. Ουίνσορ είχε δείξει τή σημασία του αεριοφωτισμού και τής χρήσιμης έφαρμογής του για τον φωτισμό των όδών, διάφορες συνοικίες παρεμποδίστηκαν επί πολλά χρόνια να ένταχθούν στό νέο σύστημα ένεκα πολύ παλαιών και πολυετών συμβάσεων μέ διάφορους προμηθευτές ελαίου.

διαδοχή από τις ἀμφιβολίες, τις ὑποψίες καί τ' ἀόριστα κακά προαισθήματα πού σύντομα τήν ἔζωσαν. Ὅμως, ἀπ' ὅσο στάθηκε δυνατό νά θυμηθῆ, τή στιγμή πού ἔφθανε σπίτι δέν ἀντιλήφθηκε τίποτε ὄντως ἀνησυχητικό. Σέ πάρα πολλές πολιτείες τά κουδούνια εἶναι τά κύρια ὄργανα γιά τήν ἐπικοινωνία μεταξύ δρόμου καί τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν οἰκιῶν· ἀλλά στό Λονδίνο τά ρόπτρα κυριαρχοῦν. Στου Μάρ ὑπῆρχε καί κουδούνι καί ρόπτρο. Ἡ Μαίρη χτύπησε τό κουδούνι καί ταυτοχρόνως ἔκρουσε ἀνεπαίσθητα τό ρόπτρο. Δέν ἐφοβήθηκε μήπως ἐνοχλήσῃ τόν κύριο ἢ τήν κυρία της· αὐτούς ἤξερε πώς θά τοὺς εὔρισκε ὄρθιους ἀκόμη. Ἀνησυχούσε γιά τό μωρό, πού ἂν διαταρασσόταν, μπορεῖ καί πάλι νά ἔκλεβε ἀπό τήν κυρία της μιὰ νύχτα ὕπνου. Καί γνώριζε καλά ὅτι μέ τρεῖς ἀνθρώπους ν' ἀδημονοῦν πότε θά ἐπιστρέψῃ καί τέτοια ὥρα μᾶλλον σοβαρά ἀνήσυχους, λόγω τῆς καθυστέρησής της, ὁ παραμικρός της ψίθυρος, εὐθύς σάν ἀκουγόταν, θά ὀδηγοῦσε στό λεπτό κάποιον ἀπό τοὺς δύο στήν πόρτα. Μά τί συμβαίνει ἄραγε; Πρός κατάπληξή της—ἀλλά μέ τήν κατάπληξη ἄρχισε νά τήν πιάνη σύγκρουσ—κᾶν σάλεμα κᾶν μουρμουρητό δέν ἀκουγόταν ν' ἀνεβαίνῃ ἀπ' τήν κουζίνα. Τή στιγμή ἐκείνη ξανάρθε στό μυαλό της, μ' ἀγωνιώδη ἀνατριχίλα, ἡ ἀκαθόριστη εἰκόνα τοῦ ξένου μέ τό εὐρύχωρο σκουρο ἐπανωφόρι πού τόν εἶχε ἰδεῖ νά γλιστράῃ κάτω ἀπ' τό θαμπό φῶς τῶν φανῶν καί σίγου-

ρα νά παρακολουθῆ τίς κινήσεις τοῦ κυρίου της· ἔντονα τώρα βάλθηκε νά μέμφεται τόν ἑαυτό της πού, ὅση καί νά ἔταν ἡ πίεση ἀπ' τή βιασύνη, δέν εἶχε πληροφορήσει τόν κ. Μάρ σχετικά μέ τίς ὑποπτες ἐμφανίσεις. Καϋμένο κορίτσι! Δέν ἤξερε τότε πώς, ἂν ἡ πληροφορία τούτη μπορούσε νά συντελέσῃ στό νά λάβῃ ὁ Μάρ τά μέτρα του, εἶχε κιόλας φθάσει στ' αὐτιά του ἀπό ἄλλη πηγῆ, ὥστε στήν ἰδική της παράλειψη, πού εἶχε στήν πραγματικότητα προέλθει ἀπ' τή σπουδή της νά κάμῃ τό θέλημα τοῦ κυρίου της, δέν ἦταν δυνατό ν' ἀποδοθῆ κανένα ἀπ' τά δυσάρεστα ἐπακόλουθα. "Ὅλοι ὅμως οἱ λογισμοί αὐτοί κατακλύσθηκαν στό σημεῖο τοῦτο ἀπ' τόν ἀσυγκράτητο πανικό. "Ὅτι τό διπλό της κάλεσμα μπορούσε νά περάσῃ ἀπαρασῆμαντο — τό γεγονός αὐτό καί μόνο παραχρῆμα ὑπῆρξε μιά φρικτή ἀποκάλυψη. "Ένας μπορεῖ καί νά ἔχε ἀποκοιμηθῆ, ἀλλά δύο — ἀλλά τρεῖς — ἐτοῦτο ἦταν πράγμα ἐντελῶς ἀδύνατο. Καί νά ὑποτίθετο ἀκόμη πώς κι οἱ τρεῖς μαζί μέ τό μωρό εἶχαν παραδοθῆ στόν ὕπνο, πόσο ἀνεξήγητη δέν ἦταν ὅμως ἡ ἄκρα τούτη — ἄκρα σιωπῆ! Ἦταν φυσικώτατο σ' ἐκείνη τή στιγμή κάτιτις ὡσάν ὑστερικός τρόμος νά σκοτίσῃ τό δύστυχο κορίτσι, κι ἐπί τέλους ἄρχισε τώρα νά χτυπάῃ τό κουδούνι μέ τή βία πού ἰδιάζει στή φρενολογική φοβοπάθεια. "Ἐπειτα στάματῆσε, ἀρκετήν αὐτοκυριαρχία διατηροῦσε ἀκόμα, καίτοι γρήγορα τῆς ἀπογλιστροῦσε, γιά νά κάμῃ τό

συλλογισμό πώς ἂν κανένα συνταρακτικό δυστύχημα εἶχεν ἀναγκάσει τόν Μάρ ὅσο καί τόν μαθητευόμενό του νά ἔβγουν ἀπ' τό σπίτι μέ σκοπό νά καλέσουν ἰατρική βοήθεια σ' ἄλλη συνοικία —πράγμα πού μόλις καί μετά βίας ἤμποροῦσε νά ὑποτεθῆ— ἀλλά καί σ' αὐτήν ἀκόμα τήν περίπτωση ἡ Κα Μάρ καί τό νήπιό της θά ἦσαν σπίτι, καί κάποια ψιθυριστή ἀπόκριση, ὅσο ἀκραία κι ἂν ἦταν ἡ κατάστασι, θά ἐρχόταν ἀπ' τή δύστυχη μητέρα. Τό νά σταθῆ λοιπόν ἀκίνητη, νά ἐπιβάλῃ αὐστηρή σιωπή στόν ἑαυτό της, ὥστε ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερο πεδίο γιά τήν πιθανή ἀπόκριση, ἔγινε καθῆκον μέ σπασμωδική προσπάθεια. Ἄφουγκράζου τό λοιπόν δόλια τρεμάμενη καρδιά· ἀφουγκράζου, κι εἴκοσι δευτερόλεπτα ἴστεκου ἀκίνητη σάν πεθαμένη! Καί ἀκίνητη σάν πεθαμένη ἔστεκε· κι ὅσο διαρκοῦσε ἡ φρικτή ἀκίνησι, ἐνῶ κατάπινε καί τήν ἀνάσα της γιά νά μπορῆ ν' ἀφουγκράζεται, συντελέστηκε ἕνα γεγονός τόσο θανάσιμης τρομάρας, ὅπου μέχρι καί τήν τελευταία της ἡμέρα δέν θά πάψῃ ν' ἀντηχῆ σ' αὐτιά της. Ἡ Μαίρη, ἡ δόλια καί τρεμάμενη κοπέλλα, πιέζοντας κι ὑποτάσσοντας τόν ἑαυτό της σέ μιᾶ τελική προσπάθεια νά κάμῃ χώρο γιά τήν ἀπόκριση τῆς ἀγαπημένης της κυρίας πρὸς τό φρενιασμένο της καί τελευταῖο κάλεσμα, ἀκούει ἐπιτέλους κι ὀλοκάθαρα κάτι θόρυβο μέσ' στό σπίτι. Ναί τώρα δέν χωρεῖ ἀμφιβολία πώς φθάνει ἀπόκριση στό κάλεσμα της. Τί ἦταν; Στή σκάλα —ὄχι ἐκείνη πού κα-

τέβαζε στήν κουζίνα, εκείνη πού ὀδηγοῦσε στό ἐπάνω καί τελευταῖο πάτωμα μέ τίς κρεβατοκάμαρες— ἀκούστηκεν ἕνα τρίξιμο. Εὐθύς ἀκούστηκαν ὀλοκάθαρα βήματα: ἕνα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε νά κατεβαίνουν τά σκαλοπάτια, ἀργά καί καθαρά. Παρευθύς τά τρομερά βήματα ἀκούστηκαν νά προχωροῦν, διασχίζοντας τόν μικρό καί στενό διάδρομο πρὸς τήν πόρτα. Τά βήματα —ὦ θεέ μου! τά βήματα ποιανοῦ;— στάθηκαν στήν πόρτα. Ἀκούγεται ἀκόμα κι' ἡ ἀνάσα τοῦ μισαροῦ ἐτούτου ὄντος πού 'καμε νά παύση κάθε ἀνάσα ἐκτός ἀπ' τή δική του μέσ στό σπίτι. Δέν εἶναι παρά μιά πόρτα μόνο μεταξύ αὐτοῦ καί τῆς Μαίρης. Τί κάμνει πίσω ἀπό τήν πόρτα; Ἐνα προσεκτικό βῆμα, ἕνα κλεφτό βῆμα ἦταν πού κατέβηκε τά σκαλοπάτια, ὕστερα διέσχισε τόν μικρό στενό διάδρομο —στενό σάν φέρετρο— καί τέλος κοντοστάθηκε στήν πόρτα. Τί βαριά πού ἀνασαίνει ὁ ἄνθρωπος! Αὐτός ὁ μοναχικός ἀνθρωποκτόνος, 'βρίσκεται στή μιά πλευρά τῆς πόρτας. Ἡ Μαίρη βρίσκεται στήν ἄλλη. Ὑποθέστε τώρα πώς ἀνοίγει ἔξαφνα τήν πόρτα καί, ἀπρόσεκτα μέσ στό σκοτάδι, πώς ἡ Μαίρη ὀρμάει μέσα καί πέφτει στήν ἀγκαλιά τοῦ δολοφόνου. "Ὡς ἐδῶ τό πρᾶγμα εἶναι ἐφικτό —τί ἀναντίρρητα, ἂν τό μικρό αὐτό τέχνασμα εἶχεν ἐφαρμοσθῆ ἀμέσως μόλις ἐπέστρεφεν ἡ Μαίρη, θά 'πετύχαινε· ἂν ἡ πόρτα εἶχεν ἀνοίξει ἀιφνιδίως μέσ στήν πρώτη παραζάλη της, θά 'πεφτε κατευθεῖαν μέσα

καί θά χανόταν. Ἄλλά τώρα ἡ Μαίρη ἔχει τό νοῦ της. Ὁ ἄγνωστος ἀνθρωποκτόνος καί ἡ Μαίρη ἀγρίζουν μέ τά χεῖλη τους τήν πόρτα, ἀφουγκραζόμενοι, ἀνασαίνοντας βαθιά· ὅμως κατά καλή τύχη βρίσκεται καθένας στήν ἑκατέρα πλευρά τῆς πόρτας· καί ἡ παραμικρή ἔνδειξη πώς ἡ πόρτα ξεμανταλώνεται ἢ ξεκλειδώνεται, θά τήν ἔκαμνε νά ἐκτιναχθῆ γιά πάντα μέσα στό ἄσυλο τοῦ καθολικοῦ σκότους.

Τί νόημα εἶχε γιά τόν ἀνθρωποκτόνο νά διασχίσῃ τόν διάδρομο πρὸς τήν πόρτα; Το νόημα ἦταν τό ἐξῆς: Χωριστά, ὡς ἄτομο, ἡ Μαίρη δέν ἄξιζε ἀπολύτως τίποτε γιά αὐτόν. Ἄλλά, ἐξεταζόμενη ὡς μέλος τοῦ νοικοκυριοῦ, προσλάμβανε τούτη τήν ἀξία, ἤγουν πώς ἡ σύλληψη καί ὁ φόνος της τελειοποιοῦσε κι ὀλοκλήρωνε τήν ἐρήμωση τοῦ σπιτικοῦ. Εὐθύς μόλις τό πρᾶγμα γινόταν γνωστό, ὅπως γνωστό θά γινόταν σ' ὅλη τή Χριστιανοσύνη, ἡ φαντασία θά αἰχμαλωτιζόταν. Ὀλάκερο τό κοπάδι τῶν θυμάτων πιανόταν ἔτσι στό δίχτυ· ὁ ἀφανισμός τοῦ σπιτιοῦ ἀπέβαινε λοιπόν ὀλοσχερῆς καί σφαιρικός· κι' ἀναλόγως ἡ ροπή ἀνδρῶν καί γυναικῶν, ὅσο καί ἂν σπαρταροῦσαν, θᾶταν νά πέσουν ἀβοήθητοι κι' ἀνέλπιδοι στά ἀκαταμάχητα χέρια τοῦ κραταιοῦ ἀνθρωποκτόνου. Δέν θά ἔχε παρά νά πῆ: «Τά διαπιστευτήριά μου ἔχουν τή σφραγίδα τοῦ ἀριθ. 29 τῆς Ὁδοῦ Ράτκλιφ», κι ἡ ἀποκαμωμένη δόλια φαντασία

θά σωριαζόταν αδύναμη μπρός στο γητευτικό σάνκροταλία μάτι του ανθρωποκτόνου. Δέν χωρεί άμβιβολία πώς τό κίνητρο πού κίνησε τό δολοφόνο νά σταθῆ στή μέσα πλευρά τῆς έξώπορτας του Μάρ, τήν ώρα πού ἡ Μαίρη ἔστεκε στήν έξω, ἦταν ἡ ἑλπίδα πώς, ἄν ἐκεῖνος ἄνοιγε σιγά-σιγά τήν πόρτα, καί ψιθυριστά μιμούμενος τή φωνή του Μάρ, ἔλεγε, «Τί ἔπαθες κι ἄργησες τόσο»; πιθανῶς ἐκείνη νά σαγηνευόταν. Ἐσφαλε· εἶχε περάσει πλέον ὁ καιρός γι' αὐτό· ἡ Μαίρη βρισκόταν σ' ἐγρήγορη φρενιτιώδη· ἐβάλλθη τώρα νά χτυπάη τό κουδούνι καί νά κρούη τό ρόπτρο μ' ἀδιάπτωτη σφοδρότητα. Καί φυσικό ἐπακόλουθο ἦταν, ὁ γείτονας του πλαῖνου σπιτιοῦ, ποῦχε λίγο πρωτῆτερα πλαγιάσει κι ἀμέσως ἀποκοιμηθῆ, νά ξυπνήσῃ· κι ἔνεκα τῆς ἀδιάλειπτης σφοδρότητας τῶν κουδουνισμάτων καί τῶν κρουσμάτων, πού τώρα ὑπάκουε στήν παραληρηματική καί ἀνεξέλεγκτη ὄρμη τῆς Μαίρης, ἔνοιωσε πώς κάτιτι τό ἀποτρόπαιο πρέπει νάταν ἡ αἰτία ἑνός τόσο ἐκκωφαντικοῦ σαματῶ. Νά σηκωθῆ, νά τραβήξῃ πάνω τό συρταρωτό παράθυρο καί νά ῥωτήσῃ ἀγριεμένος τόν λόγο τῆς παράκαιρης αὐτῆς φασαρίας, ἦταν δουλειά ἑνός λεπτοῦ. Ἡ δόλια κοπέλλα διατήρησε ἀρκούντως τήν αὐτοκυριαρχία της γιά νά του ἐξηγήσῃ ἄρον-ἄρον τά καθέκαστα τῆς ἀπουσίας της ἐδῶ καί μίαν ώρα, τήν πεποίθησή της ὅτι ἡ οἰκογένεια του Κου καί τῆς Κας Μάρ εἶχεν ἐντωμεταξύ ξε-

κληριστῆ καί ὅτι ἴσια-ἴσια ἐκείνη τῆ στιγμῇ ὁ δολοφόνος εὕρισκετο μέσ' στό σπίτι.

Τό ἄτομο στό ὁποῖο ἐξέθεσε τά γεγονότα ἦταν κάποιος ἐνεχυροδανειστής κι ἀληθινό παλληκάρι πρέπει νά ὑπῆρξε, γιατί 'ταν ἐπικίνδυνο ἐγχείρημα, καί μόνον ὡς δοκιμασία φυσικῆς ἀντοχῆς, ὀλομόναχος ν' ἀντιμετωπίσει ἓνα μυστηριώδη φονέα πού, κατά τρόπο ὀλοφάνερο, εἶχε διατρανώσει τήν ἀντρεωσύνη του, κατάγοντας μιά τόσο περιφανῆ νίκη. Ἀλλά καί γιά τή φαντασία πάλι χρειαζόταν μιά προσπάθεια αὐτοκυριαρχήσεως, γιά νά χυθῆ καταπάνω σ' ἓναν ἄνθρωπο καλυμμένο μέ τό πέπλο τοῦ μυτηρίου, τοῦ ὁποίου ἡ καταγωγή, ἡ ἡλικία καί τά κίνητρα ἦσαν ὅλα ἐξίσου ἄγνωστα. Σπάνια σέ πεδίο μάχης κλήθηκε πολεμιστής ν' ἀντιμετωπίσει κίνδυνο τόσο πολυσύνθετο. Διότι ἂν ὀλόκληρη ἡ οἰκογένεια τοῦ γείτονά του Μάρ εἶχεν ἐξολοθρευθῆ—ἂν ὄντως ἦταν αὐτό ἀλήθεια— μιά τέτοια κλίμακα σφαγῆς μαρτυροῦσε πώς μᾶλλον δύο πρόσωπα ἦσαν οἱ δράστες· ὥστε, ἂν ἓνας καί μόνον ἄνθρωπος εἶχε προξενήσει παρόμοια καταστροφή, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πόσο κολοσσιαία θά πρέπει νά 'ταν ἡ τόλμη του! Καί ἴσως μάλιστα ἡ ἐπιδεξιότητα καί ἡ ζωϊκή του δύναμη! Ἐπί πλέον, ὁ ἄγνωστος ἐχθρός (εἴτε μονός εἴτε διπλός) πρέπει ἀναντίρρητα νά 'ταν καί περίτεχνα ὀπλισμένος. Καί ὅμως, παρόλα τοῦτα τά μειονεκτήματα, ὁ ἄφοβος ἐκείνος ἄντρας ὤρμησε πάραυτα

μές στό σφαγείο τῆς οἰκίας τοῦ γείτονά του. Καθυστερώντας μόνο γιά νά φορέση τά παντελόνια του καί νά ὀπλισθῆ μέ τό μαχαίρι τῆς κουζίνας, κατέβηκε στό μικρό του ὀπισθαύλιο. Μ' αὐτό τόν τρόπο προσεγγίσεως, θᾶχε μιᾶ πιθανότητα νά συλλάβῃ τόν ἀνθρωποκτόνο, τουναντίον ἀπ' τήν πρόσοψη δέ θά ὑπῆρχε καμμιᾶ, καί θά ὑπῆρχε μάλιστα μεγάλη καθυστέρηση γιά νά παραβιαστῆ ἡ πόρτα. Ἐνας πλῆθινος τοῖχος ὕψους περίπου τριῶν μέτρων χώριζε τό πίσω μέρος τῆς οἰκίας του ἀπ' τό σπίτι τοῦ Μάρ. Ἐπάνω σ' αὐτόν ἀναρριχήθηκε καί τή στιγμή πού ἔφερνε στό νοῦ πώς ἦταν ἀνάγκη νά γυρίσῃ πίσω γιά κανένα σπερματσέτο, διέκρινε ξάφνου μιάν ἀδύναμη ἀχτίδα φωτός νά τρεμοφέγγῃ κάπου μέσ στό σπίτι τοῦ Μάρ. Ἡ πίσω πόρτα τοῦ Μάρ ἔχασκε ὀρθάνοιχτη. Πιθανῶς ὁ ἀνθρωποκτόνος νά ἔχε διαβεῖ ἀπό ἔκει μισό λεπτό πρωτῆτερα. Γρήγορα ὁ γενναῖος ἀνδρας τροχώρησε πρὸς τό μαγαζί κι ἐκεῖ ἀντίκρουσε τοὺς σφαγιασμένους τῆς νυχτός νά κοιτώνται στό πάτωμα καί τό στενό χῶρο τοῦ ἐμπορικοῦ πλημμυρισμένο ἀπό τόσο αἷμα, πού μόλις ἦταν δυνατό νά μή μαγαριστῆς, γυρεύοντας νά τραβήξῃς πρὸς τήν πόρτα. Στήν κλειδαριά τῆς πόρτας ἔβρισκόταν ἀκόμη τό κλειδί πού ἔχε προσπορίσει στόν ἀνθρωποκτόνο ἐκεῖνο τό τόσο μοιραῖο πλεονέκτημα ἀπέναντι στά θύματά του. Ἦδη τά παραξικάρδια νέα πού ἀναγγέλλονταν μέ τά ξεφωνητά τῆς Μαίρης (ἀπό τό νοῦ τῆς ὁ-

ποιίας πέρασε ή σκέψη ότι μπορεί κι ένα σέ τόσα θύματα νά έπιδέχεται ακόμα ιατρική βοήθεια, άλλ' ότι τά πάντα θά έξαρτώντο απ' τήν ταχύτητα) συνετέλεσαν, ώστε, ακόμα και σέ ώρα τόσο περασμένη, νά μαζευτῆ κάμποσος κόσμος ένα γύρω στό σπίτι. 'Ο ένεχυροδανειστής άνοιξε διάπλατη τήν πόρτα. Ένας δύο νυχτερινοί άστυφύλακες προχώρησαν μέ τό πλήθος πίσω τους, αλλά τό σπαρακτικό θέαμα τούς αναχαίτισε και 'σφάλισε μ' αϊφνίδια σιωπή τίς φωνές τους, τόσο βροντερές προηγουμένως. Τό τραγικό δράμα άφηγοῦνταν γοερά τήν ιστορία και τήν διαδοχική σειρά τῶν εὐάριθμων και συνοπτικῶν αναβαθμῶν του. 'Ο άνθρωποκτόνος ώς τώρα παρέμενε τελείως άγνωστος, οὔτε πού τόν ύποπτεύονταν. 'Αλλά συνέτρεχαν λόγοι νά θεωρηται πώς πρέπει νά ἦταν κάποιος απ' τούς οικογενειακούς γνωστούς του Μάρ. Είχε 'μπεϊ στό έμπορικό άνοίγοντας τήν πόρτα, μετά πού τήν έκλεισε ό Μάρ. 'Αλλά όρθά ύποστηρίχτηκε ότι μετά τήν προειδοποίηση πού έκαμε του Μάρ ό άστυφύλακας, ή εμφάνιση όποιοιδήποτε άγνωστου μέσα στό μαγαζί σέ τέτοια ώρα και σέ τόσο επικίνδυνη συνοικία, και μάλιστα μπαίνοντας μέ τρόπο τόσο άντικανονικό και ύποπτο, (τ.έ. προχωρώντας μέσα άφου 'χε κλειστή ή πόρτα κι άφου τό κατέβασμα τῶν παραπέτων είχεν άποκόψει κάθε άνοιχτή επικοινωνία μέ τό δρόμο) θά 'πρεπε φυσιολογικά νά 'χε θέσει τόν Μάρ σέ στάση έτοιμότητας και

αυτοάμυνας. Ἡ ὁποιαδήποτε λοιπόν ἔνδειξη ὅτι ὁ Μάρ δέν ἦταν καί πολύ ἀνάστατος, ἀσφαλῶς, θ' ἀποδείκνυε πῶς κά τι τι μεσολάβησε ὥστε νά διασκεδασθῇ ἡ ἀνησυχία καί μοιραία ν' ἀφοπλισθοῦν οἱ φρόνιμες προφυλάξεις τοῦ Μάρ. Ὅμως αὐτό τό «κά τι τι» μόνον σ' ἓνα γεγονός ἀπλό μποροῦσε νά ἔγκειται, ὅτι τό ἄτομο τοῦ δολοφόνου ἦταν γνώριμο στόν Μάρ, ὡς ἓνα ἀπ' τόν κύκλο τῶν κοινῶν καί ἀνυπόπτων γνωστῶν του. Ἐφ' ὅσον τοῦτο προϋποτεθῇ ὡς τό κλειδί γιά ὅλα τά ὑπόλοιπα, ἡ πορεία καί ἀνέλιξη τοῦ ἐπακολούθου δράματος φωτίζεται σάν τήν ἡμέρα: Ὁ δολοφόνος, εἶναι φανερό, εἶχεν ἀνοίξει μαλακά καί ξανακλείσει πίσω του τήν πόρτα. Κατόπιν εἶχε προχωρήσει πρὸς τόν μικρό πάγκο, ἀνταλλάσσοντας ταυτόχρονα τό συνηθισμένο χαιρετισμό, πού ταιριάζει σέ παλαιό γνώριμο, μέ τόν ἀνυποψίαστο Μάρ. Φθάνοντας στόν πάγκο, θά ζήτησε τοῦ Μάρ ἓνα ζευγάρι κάλτσες μαλλινοβαμβακερές. Σέ μαγαζί τόσο μικρό, ὅπως τοῦ Μάρ, δέν ἦταν δυνατό νά ὑπάρχη μεγάλη εὐρύτητα ἐπιλογῆς ὡς πρὸς τήν τακτοποίηση τῶν ἐμπορευμάτων. Μέ τή διάταξή τους, δέν χωρεῖ ἀμφιβολία, πῶς ὁ ἀνθρωποκτόνος ἦταν ἐξοικειωμένος· καί εἶχεν ἤδη βεβαιωθῇ πῶς γιά νά κατεβάσῃ τό συγκεκριμένο πακέτο πού τοῦ ζητοῦσαν τώρα, ὁ Μάρ θάταν ἀναγκασμένος νά στρέψῃ τήν πλάτη καί τήν ἴδια στιγμή νά σηκώσῃ τά μάτια καί τά χέρια του σ' ἓνα ἐπίπεδο μισό μέτρο

περίπου πάνω ἀπ' τό κεφάλι του. Ἡ κίνησι αὐτή τόν ἔθεσε στήν πλέον μειονεκτική θέσι στον ἀνθρωποκτόνο, ὁ ὁποῖος τώρα, καθώς τά χέρια καί τά μάτια τοῦ Μάρ ἦσαν ἀπασχολημένα καί τό πίσω μέρος τῆς κεφαλῆς του τελείως ἔκθετο, αἰφνίδια μέσ ἀπό τό εὐρύχωρο ἐπανωφόρι του εἶχε τραβήξει μιὰ βαρειά καλόσφουρα καί μ' ἓνα μόνο πλήγμα τόσον ἐξάλισε τό θῦμα του, πού τό κατέστησε ἀνίκανο ν' ἀντισταθῆ. Αὐτή τούτη ἡ θέσι τοῦ Μάρ μιλοῦσε ἀπό μόνη της. Εἶχε σωριαστῆ, φυσικά πίσω ἀπ' τόν πάγκο, μέ τά χέρια του τόσο πεδουκλωμένα ὥστε νά ἐπιβεβαιώνουν ὅλο τό διάγραμμα τῆς ὑποθέσεως ὅπως ἐδῶ τό σκιαγραφῶ. Ἀρκετά πιθανόν εἶναι τό πρῶτο πλήγμα, τό πρῶτο δεῖγμα ὑπουλότητος πού δόθηκε στό Μάρ, πώς θά ἔταν ἐπίσης καί τό τελικό πλήγμα σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ἀπώλεια τῶν αἰσθήσεων. Τό σχέδιο τοῦ δολοφόνου καί ἡ λογική ἀκολουθία τῆς δολοφονίας ἔμπαιναν κατά τρόπο συστηματικό σ' ἐνέργεια διαμέσου τῆς ἀποπληξίας τούτης ἢ τουλάχιστον διαμέσου ἑνός πλήγματος ἰσχυροῦ νά ἐξασφαλίσῃ μιὰ παρατεταμένη ἀπώλεια τῶν αἰσθήσεων. Αὐτό τό προκαταρκτικό μέτρο χάρισε ἄνεσι στον ἀνθρωποκτόνο. Παραταῦτα, δεδομένου πώς ἡ ἀνάληψι τῶν αἰσθήσεων ἤμποροῦσε, ἀνά πᾶσα στιγμή, νά τόν ἐκθέσῃ σέ σοβαροῦς κινδύνους, ἦταν μόνιμη πρακτική του, ἐν εἴδει ἀποτελειώσεως, νά κόβῃ τό λαρύγγι. Μ' ἓναν πάγιο καί ἀμετάθετο τύπο συμμορφώ-

νονταν, στήν περίσταση αυτή, ὅλες οἱ δολοφονίες: κατ' ἀρχάς ἔπληττε τό κρανίο· τό μέτρο αὐτό προφύλασσε τόν ἀνθρωποκτόνο ἀπό τήν ἄμεση ἀντεκδίκηση· καί παρευθύς, προκειμένου τό πᾶν νά σφαιλιστῆ στόν αἰώνιον ὕπνο, ἔκοβε ὁμοιόμορφα τό λαρύγγι. Οἱ λοιπές λεπτομέρειες, ὅπως αὐτοαποκαλύπτονταν, ἦσαν οἱ ἐξῆς: Ἡ πτώση τοῦ Μάρ ἀρκετά πιθανόν ἦταν νά προξενήσῃ κάποιον ὑπόκωφο καί συγκεχυμένο θόρυβο σάν ἀπό καυγά, ἀφοῦ μάλιστα δέν ὑπῆρχε τρόπος νά μπερδευτῆ μέ τούς θορύβους τοῦ δρόμου, καθότι ἡ πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ ἦταν κλειστή. Τό πιθανότερο, ἐντούτοις, εἶναι πῶς τό σῆμα τοῦ συναγερμού θά ἔφθασε κάτω στήν κουζίνα τήν ὥρα πού ὁ δολοφόνος ἐτοιμαζότανε νά κόψῃ τό λαρύγγι τοῦ Μάρ. Ὁ πολύ περιωρισμένος χώρος πίσω ἀπ' τόν πάγκο θά καθιστοῦσε ἀδύνατο, πάνω στήν κρίσιμη σπουδή τοῦ πράγματος, νά ἐκτεθῆ πλήρως τό λαρύγγι· ἡ μακάβρια σκηνή θά ἐξελίχθηκε κατά μεμονωμένες καί διακεκομμένες κρεουργήσεις· βαθιά βογγητά θά ἔβγῃκαν· κι ἔπειτα θ' ἀκολούθησε ἡ ἐσπευμένη ἄνοδος πρὸς τό ἐπάνω πάτωμα. Ἐν ὄψει αὐτοῦ, ὡς τοῦ μόνου ἐπικίνδунου σταδίου κατά τή διεξαγωγή τῆς ἐπιχειρήσεως, ὁ ἀνθρωποκτόνος θά πρέπει νά εἶχε μ' ἐπιμέλεια προπαρασκευασθῆ. Ἡ Κα Μάρ καί τό μαθητευόμενο παιδί, ἀμφότεροι νέοι καί δραστήριοι, θά κατευθύνθησαν ἀσφαλῶς πρὸς τήν ἐξώπορτα· ἂν ἡ Μαίρη ἔβρισκόταν σπίτι, καί

τρία άτομα είχαν αυτοστιγμεί συμπράξει για να ματαιώσουν τούς σκοπούς του δολοφόνου, είναι ζήτημα αν ένας απ' τούς τρεις θα κατώρθωνε να φθάση ως στό δρόμο έξω. 'Αλλ' ή φοβερή αιώρηση τής βαρειᾶς καλόσφυρας αναχαίτισε καί τό παιδί καί τήν κυρία, πρίν προκάμουν νά ἔβγουν στήν πόρτα. Κοίτονταν ὁ καθένας στό μέσο ἀπό τό πάτωμα τοῦ μαγαζιοῦ, καί ἴσια-ἴσια τή στιγμή ὅπου ἔχαν τεθῆ ἔκτός μάχης, τό ἐπικατάρατο λαγωνικό ἔπεφτε καταπάνω στά λαρύγγια τους μέ τό ξυράφι. Τό γεγονός εἶναι ὅτι, ἀπ' τήν ἀφροσύνη καί μόνο τής συμπόνιας της γιά τόν δύστυχο Μάρ, σάν ἄκουσε τά βογγητά του, ἡ Κα Μάρ ἔχασε ἀπό τά μάτια της τήν ἐνδεδειγμένη ἐνέργεια: ἡ ἴδια καί τό ἀγόρι ὤφειλαν νά κατευθυνθοῦν πρὸς τήν πίσω πόρτα· τό σῆμα τοῦ συναγερμοῦ θά ἴδινόταν ἔτσι σ' ἀνοιχτό χῶρο, πράγμα πού καθαυτό εἶχε μεγάλη σημασία, καί ἀρκετά μέσα, γιά νά διασπασθῆ ἡ προσοχή τοῦ δολοφόνου, θά τούς παρέχονταν πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή ὅσα ὁ ἐξαιρετικά περιορισμένος χῶρος τοῦ ἐμπορικοῦ ἀρνήθηκε στήν ἄλλη.

Θά ματαιοπονοῦσε κανένας θέλοντας νά μεταφέρῃ τή φρίκη πού ἔκαμε νά ριγοῦν οἱ συγκεντρωμένοι θεατές τής οἰκτρῆς τραγωδίας. Τό πλήθος γνώριζε πώς ἓνα άτομο εἶχε, κατά μία σύμπτωση, γλυτώσει ἀπ' τό μακελλεῖό, ἀλλά τώρα εἶχε χάσει τή μιλιὰ της κι ἴσως παραληροῦσε, ὥστε ἀπό συμπόνια

για τήν έλεεινή της κατάσταση, μιά γειτόνισσα τήν είχε πάρει καί τήν είχε βάλει νά πλαγιάση. Γι' αυτό συνέβη πού, επί πολύ μακρύτερο χρονικό διάστημα άπ' όσο θά 'ταν ειδάλλως δυνατό, κανένας άπ' τούς παρισταμένους, δέν εύρέθηκε στενός γνώριμος τών Μαρήδων, ώστε νά 'χη υπόψη του για τό νήπιο, καθότι ό θαρραλέος ένεχυροδανειστής είχε φύγει για νά δώση κατάθεση στόν άνακριτή, καί κάποιος άλλος γείτονας είχε πάει νά δηλώση κάποιο στοιχείο, πού θεωρούσε κατεπειγον, σ' ένα παραπλήσιο αστυνομικό τμήμα. Ξάφνου ένα άτομο έμφανίστηκε άπό τό πλήθος πού γνώριζε πώς οί δολοφονημένοι γονείς είχαν ένα μωρό παιδί· θά πρέπει νά βρισκόταν είτε κάτω είτε σ' ένα άπ' τά ύπνοδωμάτια επάνω. Παρευθύς ένα ποτάμι κόσμου χύθηκε μέσ στην κουζίνα, όπου άμέσως αντίκρυσαν τήν κούνια, αλλά μέ τά σκεπάσματα σέ κατάσταση άπερίγραπτης άκαταστασίας. Έκει πού τά τακτοποιούσαν, λίμνες αίματος φανερώθηκαν· καί τό επόμενο δυσοίωνα σημάδι ήταν πώς ή κουκούλα τής κούνιας είχε γίνει κομμάτια. Ήταν πλέον φανερό ότι ό μυσαρός άνθρωπος είχε βρεθί σέ κατάσταση διπλής άμηχανίας — πρώτον, λόγω τής θολωτής κουκούλας στή κεφαλή του κρεβατιού, τήν όποιαν είχε δεόντως ξεχαρβαλώσει μέ τήν καλόσφυρά του, καί δεύτερον, λόγω του σωρού άπό σινδόνια καί μαξιλάρια όλόγυρα στό κεφάλι του βρέφους. Τά έλεύθερα χτυπήματά του είχαν πάει

ἔτσι στό βρόντο. Καί συνεπῶς χρειάστηκε ν' ἀποτελειώσῃ τή σκηνή, ἐφαρμόζοντας τό ξυράφι του στό λαρύγγι τοῦ ἀθώου βρέφους μετά τό ὅποιο, δίχως φανερό λόγο, ὅπου λές καί σαστιμένος ἀπ' τό θέαμα αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς ὠμότητάς του, εἶχε σπεύσει νά σωριάσῃ ὅπως-ὅπως τὰ σκεπάσματα πάνω ἀπ' τό πτώμα τοῦ παιδιοῦ. Τό περιστατικό αὐτό ἀναμφισβήτητα ἔδωκε τό χαρακτήρα μιᾶς ἐνέργειας ἐκδικητικῆς σ' ὅλη τήν ὑπόθεση καί ὡς ἐδῶ ἐπιβεβαίωνε τά ὅσα διαδίδονταν τήν ἐποχή ἐκείνη, πώς ἡ διένεξη μεταξύ Οὐίλλιαμς καί Μάρ εἶχε προέλθει ἀπό ἐρωτική ἀντιζηλία. Ἐνας ἐφημεριδογράφος, πράγματι, ἰσχυρίστηκε πώς ὁ ἀνθρωποκτόνος πρέπει νά εἶχε κρίνει ἀπαραίτητο γιά τήν ἀσφάλειά του νά ἐξαλείψῃ τίς φωνές τοῦ παιδιοῦ, ἀλλ' ὀρθά ἀντεκρούσθη μέ τό ἐπιχείρημα πώς τό παιδί, μόλις ὀκτώ μηνῶν, δέν ἦταν σέ θέση νά βάλῃ τά κλάματα, ὅποια ἐπίδραση κι' ἂν ἀσκοῦσε πάνω του ἡ ἐπιτελούμενη τραγωδία, παρά μονάχα μέ τό συνηθισμένο του τρόπο, λόγω τῆς ἀπουσίας τῆς μητέρας του· καί τέτοιο κλάμα, ἔστω κι' ἂν ἀκουγόταν καθαρά ἐκτός σπιτιοῦ, θά ἦταν ἴσια-ἴσια, ὅ,τι συνήθιζαν ν' ἀκοῦν οἱ γείτονες, ἔτσι πού δέ θάταν δυνατόν νά προσελκύσῃ ἰδιαίτερη προσοχή, μήτε νά ἐμβάλῃ τήν ὅποιαδήποτε δικαιολογημένη ἀνησυχία στόν ἀνθρωποκτόνο. Κανένα ἄλλο περιστατικό, τῶντι, σ' ὀλάκερο αὐτό τό πλέγμα τῶν ἀγριοτήτων δέν ἐξώργισε τόσο πολύ

τό λαϊκό αίσθημα κατά του άγνωστου κακούργου, όσο ή περιττή σφαγή του βρέφους.

Φυσικά, τό πρωί τής Κυριακῆς πού έξημέρωσε τέσσερις μέ πέντε ώρες άργότερα, τό πράγμα ήταν ύπερβολικά τρομακτικό γιά νά μή διαδοθῆ πρός όλες τίς κατευθύνσεις, αλλά δέν έχω λόγο νά πιστέψω πώς ηῦρε θέση σ' ένα οποιοδήποτε από τά πολυάριθμα κυριακάτικα φύλλα. Φυσιολογικά, ένα συμβάν συνηθισμένο πού δέν έχει συντελεσθῆ ή διαρρεύσει έως καί δέκα πέντε λεπτά μετά τήν πρώτη π.μ. του πρωϊνου τής Κυριακῆς, πρωτοφθάνει στ' αὔτιά του κοινου μέ τήν δευτεριάτικη έκδοση των κυριακάτικων έφημερίδων καί μέ τά τακτικά πρωϊνά φύλλα τής Δευτέρας. Αν οὔτως τέτοια ήταν ή πορεία πού ακολουθήθηκε καί στήν περίσταση αὔτη, ποτέ δέν θάταν δυνατό νά διαπραχθῆ σπουδαιότερη άβλεψία. Διότι βέβαιο είναι πώς, έφόσον ανταποκρινόσουν στή ζήτηση του κοινου σχετικά μέ τά συμβάντα τής Κυριακῆς, πράγμα πού τόσο εύκολα ἔμπορουσε να γίνη, μέ τό ν' αφαιρέσης καναδυό ανιαρές στηῆλες καί νά τίς αντικαταστήσης μέ μιá έμπεριστατωμένη αφήγηση, τήν ὕλη τής οποίας θά μπορούσαν νά προμηθεύσουν ο ένεχυροδανειστής καί ο αστυφύλακας, ἤθελες βεβαίως σχηματίσει μιá μικρή περιουσία. Μέ κατάλληλα διαφημιστικά έντυπα τά οποια θά διανεμόνταν από τήν μιá έως τήν άλλη άκρη τής άπέραντης μητρόπολης, διακόσιες πενήντα χιλιάδες

φύλλα θά μπορούσαν νά πουληθοῦν ἐπιπλέον — δηλαδή ἀπό τήν ἐφημερίδα ἐκείνη ἢ ὁποῖα θά κατώρθωνε νά συλλέξη ὕλη ἀποκλειστική, πού ν' ἀνταποκρίνεται στήν ἔξαψη τοῦ κοινοῦ, ὁπού τό κέντρο του συνδουλιζόταν πανταχοῦθε ἀπό γοργόφτερες φῆμες καί παντοῦ φλεγόταν γιά περισσότερες πληροφορίες. Τήν ἐπόμενη Κυριακή (ἢ Κυριακή τῆς ὀκτάβας ἀπό τό συμβάν) ἔλαβε χώρα ἡ κηδεῖα τῶν Μαρήδων: στό πρῶτο φέρετρο ἦταν τοποθετημένος ὁ Μάρ, στό δεύτερο ἡ Κα Μάρ μέ τό μωρό στήν ἀγκαλιά της, στό τρίτο το μαθητευόμενο παιδί. Τάφηκαν πλάι-πλάι, καί τριάντα χιλιάδες ἐργατικῶν ἀνθρώπων ἀκολούθησαν τή νεκρική πομπή μέ τόν τρόμο καί τόν πόνο γραμμένα στό προσωπά τους.

Ὡς ἐκείνη τήν ὥρα δέν ἀκουγόταν ψίθυρος κἄν πού νά ὑποδεικνύη, ἔστω καί κατ' εἰκασία, τόν βδελυρό δράστη τοῦ ὀλέθρου τούτου — τόν προστάτη τῶν νεκροθαφτῶν. Ἄς εἶχαν μόνο γνωστοποιηθῆ τήν Κυριακή τῆς κηδεῖας, σχετικά μέ τό ἄτομο αὐτό, ὅσα ἔγιναν γνωστά ἕξι ἡμέρες ἀργότερα, κι ὁ κόσμος θά ἔχε τρέξει ἀπ' τό κοιμητήριό τῆς ἐκκλησίας κατευθεῖαν στήν κατοικία τοῦ ἀνθρωποκτόνου καί (δίχως ἀναβολή) θά τόν κατέσκιζαν. Μέχρι τότε ὅμως, ἐλλεῖψει στοιχείων πού νά ἐδραιώνουν μιά βάσιμη ὑπόνοια, ἡ ὀργή τοῦ κοινοῦ ἦταν ἐξαναγκασμένη νά στέκη ἀνενέργητη. Ἐξάλλου, ἀντί νά δείχνη ὄντως τάσεις κάμψεως, ἡ συγκίνηση τοῦ κοινοῦ ἐδυνάμωνε

αίσθητά, καθώς ἡ ἀντιδόνηση ἀπ' τό συνταρακτικό συμβάν ἄρχισε νά ἐπιστρέφῃ ἀπ' τίς ἐπαρχίες πρὸς τήν πρωτεύουσα. Σέ κάθε δημοσιά τοῦ Βασιλείου ἐκτελοῦνταν ἀδιάκοπες συλλήψεις περιφερομένων καί «φερέοικων», ὅσοι δέν ἤμποροῦσαν νά προβάλουν ἱκανοποιητική δικαιολογία ἢ ὅσων τό παρουσιαστικό καί στό ἐλάχιστο ἀνταποκρινόταν στήν ἀτελῆ περιγραφή τοῦ Οὐίλλιαμς πού 'χε κάμει ὁ νυχτερινός ἀστυφύλακας.

Μέσα σ' αὐτό τό ἰσχυρό ρεῦμα οἴκτου κι ἀγανάκτησης πού ἀνέτρεχε πίσω πρὸς τ' ἀποτρόπαια γεγονότα, ἔσμιγεν ἐπίσης, στούς διαλογισμούς τῶν συνετῶν ἀνθρώπων τό ὑπόγειο ρεῦμα τῆς περίτρομης ἀναμονῆς ὡς πρὸς τό ἄμεσο μέλλον. «Ὁ σεισμός», γιά νά μνημονεύσουμε κι ἓνα στίχο ἑνός ἐντυπωσιακοῦ χωρίου τοῦ Οὐόρδσουορθ:

Ὁ σεισμός δέ 'φχαριστιέται μέ τήν πρώτη
τη.

“Ὅλοι οἱ κίνδυνοι, προπάντων οἱ κακοεργοί, εἶναι περιοδικοί. Ὅποιος ὑπάρχει δολοφόνος ἀπό τό πάθος καί τή θηριώνυμη ἐπιθυμία τοῦ αἵματοκυλίσματος ὡς μέσα ἐμβιώσεως μιᾶς παρά φύσιν πολυτέλειας, δέν στέργει νά περιπέσῃ σέ ἀδράνεια. Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος, πολύ μᾶλλον παρά ὁ κυνηγόςκυλος τῶν ἀλπικῶν αἰγάγων, φθάνει νά γίνεταί ἀκόρεστος γιά τούς κινδύνους τοῦ ἐπαγγέλατός του, ἀπό τούς ὁποίους παρά τρίχα σώζεται, καί τούς ὁποίους θεω-

ρεϊ σάν ἄρτυμα γιά τήν καρύκευση τῆς ἄνοστης μονοτονίας τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἄλλ' ἐκτός ἀπό τά σατανικά ἔνστικτα ὅθε μποροῦσε ὠρισμένως νά στηρίζεται γιά τήν ἐπανάληψη τῶν ἀγριοτήτων, ἦταν φανερό πώς ὁ φονέας τῶν Μαρήδων, ὅπουδῆποτε κι ἄν λούφαζε, πρέπει νά ἦταν ἄνθρωπος τῆς ἀνάγκης, κι ἄνθρωπος τῆς ἀνάγκης τῆς τάξεως ἐκείνης πού ἐπιδεικνύει τήν ἐλάχιστη προθυμία ν' ἀναζητήση ἢ νά ἐξεύρη πόρους μέ τό ἔντιμο μέσο τῆς ἐργασίας, γιά τήν ὁποίαν, ἐξίσου ἀπό ὑπεροπτική βδελυγμία ὅσο καί ἀπό τήν ἀχρησία τῶν κατάλληλων συνηθειῶν, οἱ ἄνθρωποι τῆς βίας εἶναι ἰδιαιτέρως ἀνεπιτήδειοι. Ἐάν λοιπόν ἐπρόκειτο γιά βιοπορισμό καί μόνον, ὁ ἀνθρωποκτόνος, τόν ὁποῖο ἡ καρδιά τοῦ καθενός ἐλαχταροῦσε ν' ἀποκρυπτογραφῆση, ἔπρεπε μάλλον ν' ἀναμένεται πώς θά ἐπανερχόταν στή ζωή σέ μιᾶ δεινῆ ὥρα, ὕστερα ἀπό ἓνα εὐλογο μεσοδιάστημα. Ἀκόμη κι ἀπ' τή δολοφονία τῶν Μαρήδων, ἔστω κι' ἄν συμφωνήσουμε πώς κατά κύριο λόγο ὑπάκουσε σ' ὤμές κι ἐκδικητικές παρορμήσεις, γίνονταν μολαταῦτα φανερό πώς σ' ἐτούτα τά αἰσθήματα εἶχε συνεργῆσει κι ἡ ἐπιθυμία γιά πλιάτσικο. Ἐξίσου φανερό ἦταν πώς ἡ ἐπιθυμία τούτη δέν πρέπει νά εὐοδώθηκε: ἐξαιρουμένου τοῦ ἀσήμαντου ποσοῦ τό ὁποῖο ὁ Μάρ προώριζε γιά τίς δαπάνες τῆς ἐβδομάδας, ὁ ἀνθρωποκτόνος, ἀναντίρρητα, δέν εὐρῆκε τίποτε σχεδόν νά βάλῃ στό χέρι. Δυό γκινέες, ἴσως, θά

πρέπει ν' ἔταν ὄλο κι ὄλο τό πλιάτσικο πού κατάφερε ν' ἀποκομίση. Ἀρκοῦσαν δέν ἀρκοῦσαν γιά μιά ἐβδομάδα. Ὁλος ὁ κόσμος λοιπόν εἶχε τήν πεποίθησι πώς σ' ἓνα μέ δύο μῆνες, ἀφοῦ ὁ πυρετός κι ἡ ἔξαψη θά κόπαζαν ἢ θά παραμερίζονταν ἀπό θέματα νωπότερου ἐνδιαφέροντος, τόσο πού ἡ νεογέννητη ἐπαγρύπνησι τῆς οἰκιακῆς ζωῆς θάχε μέ τόν καιρό χαλαρώσει, ἔπρεπεν ἐξάπαντος ν' ἀναμένεται μιά νέα δολοφνία κι ἐξίσου στυγερή.

Τέτοια ἦταν ἡ ἀδημονία τοῦ κοινού. Ὁ ἀναγνώστης ἄς φέρη στό νοῦ τήν φρενίτιδα καί τόν τρόμο, καθώς σ' αὐτή τήν ἀλαλη ἀδημονία, κοιτώντας καί καρτερώντας μάλιστα πότε τό ἄγνωστο ὄπλο θά χτυπήσῃ πάλι μιά φορά, μὴν πιστεύοντας ὡστόσο πώς γίνεται νά υπάρξῃ ἀποκοτιά ἰσόμετρη μέ τό μέχρι τώρα ἐγχείρημα—ἐνόσω τά μάτια ὄλων παρακολουθοῦσαν— ἔξαφνα, τῆ δωδεκάτη νύχτα, μετὰ τήν δολοφονία τῶν Μαρήδων, μιά δεύτερη περίπτωσι τῆς αὐτῆς μυστηριακῆς φύσεως, μιά δολοφονία τῆς αὐτῆς ἐξολοθρευτικῆς κλίμακας, διαπράχθηκε στήν ἴδια συνοικία. Τῆ δεύτερη Πέμπτη ἀπό τῆς δολοφονίας τῶν Μαρήδων ἦταν πού τελέστηκε ἡ νέα τούτη ἀγριότητα, καί πολλοί θεώρησαν, τήν ἐποχή ἐκείνη πώς τό συναρπαστικό ἐνδιαφέρον τῶν δραματοουργικῶν στοιχείων τῆς νέας αὐτῆς περιπτώσεως ὑπερέβαλε κι αὐτό ἀκόμη τό ἐνδιαφέρον τῆς πρώτης. Ἡ οἰκογένεια πού ἔπαθε σ' αὐτή τήν περίπτωσι ἦ-

ταν ενός ώρισμένου κ. Ουίλλιαμσον· τό δέ σπίτι 'βρισκόταν, ἄν ὄχι ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ράτκλιφ, ἐν πάσῃ περιπτώσει στή στροφή μιᾶς παρόδου, κάθετης στήν κεντρική ὁδό. Ὁ κ. Ουίλλιαμσον ἦταν ἕνας γνωστός καί σεβαστός ἄνθρωπος, ἀπό πολλοῦ ἐγκατεστημένος στήν περιοχή· ἐθεωρεῖτο πλούσιος· καί πολύ μᾶλλον ἔνεκα τῆς ἀπασχολήσεως πού τοῦ παρεῖχε τό ἐπάγγελμα παρά γιατί ἐννοιαζόταν καί πολύ νά θησαυρίση περισσότερα, ὠριζε ἕνα εἶδος καπηλιοῦ πού, ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, θά μπορούσε νά ἐξετασθῆ μέ τά παλιά πατριαρχικά μέτρα —καθότι ἄν καί ἄνθρωποι μέ ἀξιόλογη περιουσία κατέφευγαν στό κατάστημα τά βράδια, κανενός εἶδους βεβιασμένες διακρίσεις δέν ἐγίνοντο ἀνάμεσα σ' ἐτούτους καί σ' ἄλλους πελάτες ἀπό τίς τάξεις τῶν βιοτεχνῶν ἢ τῶν ἀπλῶν ἐργατικῶν ἀνθρώπων. Ὁ ὅποιος δῆποτε φερόταν κόσμια ἦταν ἐλεύθερος νά καθίση καί νά παραγγεῖλη ὅ,τι ποτό ἐπιθυμοῦσε. Κι ἔτσι οἱ συντροφίες ἦσαν ἀρκετά ἀνάκατες, ἐν μέρει σταθερές ἀλλά ρευστές μέχρις ενός σημείου. Τό σπιτικό ἀπαρτιζόταν ἀπό τά ἐξῆς πέντε ἄτομα: (1) τόν κ. Ουίλλιαμσον, τήν κεφαλή τοῦ νοικοκυριοῦ· ἄνθρωπο μέ περασμένα τά ἐβδομήντα καί πολύ ἄξιο γιά τή δουλειά του, καθότι πολιτισμένο καί διόλου δύστροπο, ἀλλά ταυτόχρονα κέρβερο στή διατήρηση τῆς τάξεως· (2) τήν Κα Ουίλλιαμσον, τήν σύζυγό του, κατά δέκα περίπου χρόνια νεώτερή του· (3) μιά ὑπη-

ρεσία, καμμιά σαρανταριά χρονῶν· (4) τήν ἐγγονή τους, ἑννέα ἐτῶν· (5) ἕνα νεαρό ἡμεροκαματιάρη, γύρω στά εἰκοσιέξι, πού ἐργαζόταν σ' ἕνα βιοτεχνικό οἶκο (τί εἶδους δέν θυμοῦμαι· οὔτε θυμοῦμαι τήν ἐθνικότητά του). Καθιερωμένος κανόνας στοῦ κ. Οὐίλλιαμσον ἦταν πώς μόλις ἐσήμαινε ἡ ἐνδεκάτη, ὅλος ὁ κόσμος, δίχως χατήρια κι ἐξαιρέσεις, ὤφειλε ν' ἀποχωρήσει. Αὐτή 'ταν μιά ἀπ' τίς συνήθειες χάρη τῶν ὁποίων, σέ μιά τόσο πολυτάραχη συνοικία, εἶχε καταφέρει νά κρατήσῃ τούς καυγάδες μακριά ἀπ' τό μαγαζί του. Τό βράδι τῆς Πέμπτης ἐκείνης ὅλα εἶχαν κυλήσει ὅπως πάντα, παρεκτός μιάν ἀδιόρατη σκιά ὑποψίας, πού δέν εἶχεν ἐπισύρει τήν προσοχή ἑνός καί μόνου ἀπ' τούς πελάτες. Ἴσως, σ' ἐποχές λιγότερο ταραγμένες, εἶναι ζήτημα ἂν ἔδινε κανένας προσοχή, τώρα ὅμως ὁπού τό πρῶτο καί τό τελευταῖο θέμα ὅλων τῶν κοινωνικῶν συναναστροφῶν εἶχε νά κάμῃ μέ τούς Μαρηδες καί τόν ἄγνωστο φονέα τους, ἦταν σαφῶς στοιχεῖο κατάλληλο νά προκαλέσῃ κάποια ἀναστάτωση τό γεγονός ὅτι ἕνας ξένος, μ' ἀπαίσιο παρουσιαστικό, φορώντας ἕνα εὐρύχωρο ἐπανωφόρι, εἶχε παρατηρηθῆ νά μπαίνει βγαίνῃ στήν αἴθουσα, κατά διαστήματα, τό βράδι ἐκεῖνο, κάμποσες φορές ν' ἀποτραβιέται μακριά ἀπ' τό φῶς, σέ σκοτεινές γωνίες, καί τόν ὁποῖον ἀκόμα περισσότεροι εἶχαν παρατηρήσει ν' ἀπογλιστρή πρὸς τούς ἰδιωτικούς διαδρόμους τοῦ σπιτιοῦ. Γενι-

κότερα εἶχεν ὑποτεθῆ πῶς ὁ ἄνθρωπος, αὐτός ἔπρεπε νά ᾽ναι κάποιος γνωστός τοῦ Οὐίλλιαμσον· καί, ὡς ἓνα βαθμό, σάν ἀραιός πελάτης τοῦ μαγαζιοῦ, δέν εἶναι ἀδύνατο καί νά ἦταν. Κατόπιν ὅμως ὁ ἀπωθητικός ἐτοῦτος ξένος, μέ τή μακάβρια ὠχρότητά του, τ' ἀλλόκοτα μαλλιά καί τά γυάλινα μάτια, πού ἔχε θεαθῆ κατά διαλείμματα μεταξύ 8 καί 11 μ.μ., ἄρχισε νά κλωθογυρίζη στή μνήμη ὄλων, ὅσοι τόν εἶχαν ἐπίμονα παρατηρήσει, ἀσκώντας τήν ἴδια λές παραλυτική ἐνέργεια πού ἀσκοῦν οἱ δύο φονιάδες στόν Μάκβεθ, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονται ἀχνίζοντας ἀπό τό αἷμα τοῦ Μπάνκο κι ἀχνογυαλίζοντας, μ' ὄψεις φρικτές μέσ ἀπ' τό σύθαμπο τοῦ σκηνικοῦ βάθους διαγωνίως πρὸς τίς παράτες τοῦ βασιλικοῦ δεῖπνου.

Ἐντωμεταξύ τό ρολοῖ σήμανε τίς ἔντεκα· οἱ συντροφιές ἐχώρισαν· ἡ πόρτα τῆς εἰσόδου ἦταν σχεδόν κλειστή· καί τή στιγμή τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ σκορπίσματος, ἡ κατάστασι τῶν πέντε συνοίκων πού ἀπέμειναν εἶχεν ὡς ἐξῆς: Οἱ τρεῖς πρεσβύτεροι, ἤγουν, ὁ Οὐίλλιαμσον, ἡ σύζυγός του καί ἡ ὑπηρεσία του, ἦσαν ὅλοι τους ἀπασχολημένοι στό ἰσόγειο. Ὁ ἴδιος ὁ Οὐίλλιαμσον τραβοῦσε μπύρα, κονιάκ κλπ. γιά τούς γείτονες ἐκείνους ὅπου γιά χάρη τους ἡ πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ εἶχε μείνει μισάνοιχτη, ὥσπου νά σημάνουν οἱ δώδεκα· ἡ Κα Οὐίλλιαμσον καί ἡ ὑπηρετριά της πηγαινοέρχονταν μεταξύ λάντζας κι ἐνός μικροῦ καθημερινοῦ· ἡ ἐγγονή, τῆς ὁποίας ἡ κάμαρα

΄βρισκόταν στό πρώτο πάτωμα (τό όποιο στό Λονδίνο σημαίνει πάντοτε τόν όροφο πού ΄ναι άνυψωμένος μέ μιá σειρά σκαλοπάτια πάνω άπ΄ τήν στάθμη του δρόμου), έκοιμόταν βαθιά από τίς έννέα· τέλος, ό ήμεροκαματιάρης είχεν άποσυρθεϊ για νά πλαγιάση. ΄Ηταν μόνιμος νοικάρης του σπιτιου και τό δωμάτιο του ΄βρισκόταν στό δεύτερο πάτωμα. Θά ΄ταν κάμποση ώρα πού ΄χε ξεντυθη και πέσει στό κρεβάτι. ΄Εχοντας, σαν έργαζόμενος άνθρωπος, έξ ανάγκης άποκτήσει τή συνήθεια νά σηκώνεται νωρίς, ήταν φυσικό νά βιάζεται πότε θά τόν πάρη ό ύπνος γρηγορώτερα. ΄Εκείνη όμως τήν όρισμένη νύχτα, ή άνησυχία του, πού προερχόταν από τίς πρόσφατες δολοφονίες στόν άριθ. 29, είχε φθάσει σέ παροξυσμό νευρικής ύπερδιέγερσης πού τόν κρατούσε ξυπνητό. ΄Ενδέχεται από κάποιον νάχε άκούσει για τόν ύποπτο ξένο ή μπορεί και νά τόν είχε προσωπικά παρατηρήσει νά περιφέρεται ένα γύρω. ΄Αλλά, κι έτσι νά μήν ήταν, είχεν ύπόψη πώς ώρισμένα πράγματα έπιδρουσαν επικίνδυνα στό σπίτι: παραδείγματος χάριν, ή έγκληματικότητα ολάκερης τής συνοικίας και τό δυσάρεστο γεγονός πώς τό σπίτι των Μαρήδων ήταν κάμποσες πόρτες παρακάτω, πράγμα τό όποιον ύποδήλωνε πώς ό δολοφόνος δέν κατοικούσε σέ μεγάλη άπόσταση. ΄Ετουτοι ήσαν λόγοι γενικότερης άνησυχίας. Συνέτρεχαν όμως κι άλλοι πού προσιδίαζαν στό σπίτι αυτό: συγκεκριμένα, ή

φήμη για τόν πλούτο του Ουίλλιαμσον — ή πεποίθη-
ση, στηριγμένη ή αστήρικτη, πώς γέμιζε συρτάρια
καί ντουλάπια μέ τά λεφτά πού ἀδιάκοπα ἔρρεαν μέσ
στά χέρια του· καί τέλος, ὁ κίνδυνος ὁπού τόσο ἐπι-
δεικτικά ἐρωτοτροποῦσε μέ τή συνήθεια ν' ἀφήνουν
τήν θύρα τοῦ μαγαζιοῦ μισάνοιχτη ἐπί μιά ὀλόκληρη
ώρα, μιά ὥρα φορτωμένη μέ περιπλέον κίνδυνο, ἔνε-
κα τῆς καλοδιαβοημένης βεβαιότητος πώς δέν ὑπάρ-
χει λόγος νά φοβᾶται κανεῖς μὴν πέση πάνω σέ τίπο-
τα γλεντοκόπους, καθότι ὅλοι τοῦτοι εἶχαν ἀποπεμ-
φθῆ στίς ἔντεκα. Ἡ ρύθμιση πού ὡς τότε εἶχεν εὐερ-
γετική ἐπίδραση πάνω στό χαρακτήρα καί τήν ἀνε-
ση τοῦ μαγαζιοῦ, τώρα ὁπού τά πράγματα εἶχαν ἀλ-
λάξει, διακήρυσσε κατά τρόπο ἀναντίρρητο πόσο ἐ-
κτεθειμένο κι ἀνυπεράσπιστο παρέμενε κατά τό χρο-
νικό διάστημα μιᾶς ὀλόκληρης ὥρας. Ὁ ἴδιος ὁ
Ουίλλιαμσον, λεγόταν γενικότερα, σάν πού 'ταν ἄν-
θρωπος παχύς καί δυσκίνητος, ἄνω τῶν ἐβδομήντα
καί ἰδιαίτερα καθιστικός, ὤφειλε νά προνοήσῃ ὥστε
τό κλείδωμα τῆς θύρας νά συμπίπτῃ μέ τήν ἀπόλυση
τῆς νυχτερινῆς του πελατείας.

Ἐτούτους κι ἄλλους λόγους ἀνησυχαστικούς
(καί προπαντός πώς ή Κα Ουίλλιαμσον καθώς λε-
γόταν εἶχε στήν κατοχή της μιά ἀξιόλογη ποσότητα
λευκόχρυσου) συλλογιζόταν μέ ἄγχος ὁ ἡμεροκαμα-
τιάρης, καί ή ὥρα θάταν δώδεκα παρά εἰκοσιοχτώ
μέ παρά εἰκοσιπέντε, ὅταν μονομιᾶς καί μέ πάταγο,

πού μαρτυροῦσε χέρι ἀπαίσιας βιαιότητος, ἡ θύρα τοῦ σπιτιοῦ ἐξαίφνης ἔκλεισε καί κλειδώθηκε. Ἐδῶ λοιπόν, χωρὶς καμμιά ἀμφιβολία, βρισκόταν ὁ διαβολικός μυστηριώδης ἄνθρωπος τοῦ ἀριθ. 29 τῆς ὁδοῦ Ράτκλιφ. Ναί, αὐτό τό μυσαρό ὄν, πού δώδεκα ἡμέρες τώρα ἀπασχολοῦσε τῆ γλώσσα καί τούς λογισμούς τοῦ καθενός, ἔβρισκόταν σίγουρα σ' αὐτό τό ἀνυπεράσπιστο σπίτι καί σέ λίγα δευτερόλεπτα θά ἔβρεθῆ πρόσωπο πρὸς πρόσωπο μέ καθέναν ἀπ' τούς κατοίκους του. Ἐνα ἐρώτημα κλωθογύριζε ἀκόμα στό μυαλό τοῦ κοινοῦ —κατά πόσο δέν ἦσαν δύο οἱ δράστες στό σπίτι τῶν Μαρήδων. Ἄν ἦταν ἔτσι, δύο θά ἦσαν καί τώρα· κι ἀπό τούς δύο, ὁ ἕνας θάταν διαθέσιμος νά καταπιαστῆ ἀμέσως μέ τό ἐπάνω πάτωμα, καθότι κανένας κίνδυνος, προφανῶς, δέν θά ἔταν δυνατό ν' ἀποβῆ αὐτόχρονα πιο μοιραῖος, κατά τήν ὥρα μιᾶς τέτοιας ἐπιθέσεως, ἀπό τό σύνθημα συναγερμοῦ, μέσω τοῦ παραθύρου, πρὸς τούς περαστικούς τοῦ δρόμου. Ἐπί ἐνάμισυ λεπτό, ὁ δόλιος ἄνθρωπος πανικοβλημένος στάθηκε ἀκούνητος στό κρεβάτι. Τότε ὅμως σηκώθηκε, καί πρώτη του κίνηση ἦταν νά κάμῃ πρὸς τήν πόρτα τοῦ δωματίου του. Ὅχι μέ πρόθεση νά τήν ἀσφαλίσει μήπως κι ἔμπη κανένας —πολύ καλά γνῶριζε πῶς δέν ὑπῆρχε διόλου μέσο γιά ν' ἀμπαρωθῆ— οὔτε σύρτης οὔτε κλειδαριά· οὔτε κι ὑπῆρχαν εὐμετακίνητα ἔπιπλα μέσ στό δωμάτιο γιά νά ἐξυπηρετήσουν στήν ὀχύρωση τῆς πόρτας, ἀκόμα

κι ἂν δινόταν πίστωση χρόνου γιά μιὰ τέτοια ἀπόπειρα. Δέν ἦταν ἀπό φρόνηση, ὁ μαγνητισμός καί μόνο τοῦ θανάσιμου φόβου τόν ὠθήσε ν' ἀνοίξη τήν πόρτα. "Ἐνα βῆμα κι ἔφθασε στό κεφαλόσκαλο· ἔσκυψε τό κεφάλι πάνω ἀπ' τή κουπαστή τῆς σκάλας γιά ν' ἀφουγκραστῆ· καί τή στιγμή ἐκείνη ἀνέβηκε ἀπ' τό μικρό καθημερινό ἢ ἐναγώνια κραυγή τῆς ὑπηρέτριας, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ! Θά μᾶς σφάξῃ ὁ-λους!»! Τί κεφαλή Μέδουσας πρέπει νά φώλιαζε μέσα σ' ἐκεῖνα τ' ἀποτρόπαια καί δίχως αἷμα χαρακτηριστικά, μέσα σ' ἐκεῖνα τά γυάλινα κι ἄτεγκτα μάτια, πού δίκαια ἔλεγεσ πώς ἦσαν μάτια πτώματος, ὅταν καί μιὰ ματιά ἐπάνω τους ἀρκοῦσε γιά νά ὑπογραφῆ ἡ θανατική σου καταδίκη.

Τρία χωριστά ψυχορραγήματα εἶχαν ἤδη ἀποτελεσθῆ· κι ὁ δόλιος ἡμεροκαματιάρης ἀποσβολωμένος, δίχως συναίσθηση τοῦ τί κάμνει, τυφλά, παθητικά, παραδομένος ἀφ' ἑαυτοῦ στόν πανικό πῆρε ἀπλά νά κατεβαίνει τίς δύο σκάλες. "Ἐνας ἀνείκαστος τρόμος τοῦ ἐνέπνεε τήν ἴδια ὀρμή πού θά μπορούσε νά τοῦ ἐμποιῆση ἡ ἀσυλλόγιστη τόλμη. Μέ τήν πουκαμίσα καί πάνω σέ μιὰ παλιά σκάλα ξεχαρβαλωμένη πού κάπου-κάπου ἔτριζε κάτω ἀπ' τά πόδια του, συνέχισε νά κατεβαίνει, ὥσότου πάτησε τό τέταρτο σκαλί πρίν ἀπ' τό τέλος. Ἡ κατάσταση ἦταν ὅσο ποτέ ἄλλοτε τρομακτική. "Ἐνα χασμουρητό, ἕνα βῆξιμο, μιὰ ἀνάσα μόλις κι ὁ νέος θά σωριαζόταν

Ένα πτώμα, δίχως και τήν παραμικρότερη εύκαιρία παλεύοντας νά σώση τή ζωή του. 'Ο δολοφόνος 'βρισκόταν εκείνη τήν ώρα στό μικρό καθημερινό, τήν πόρτα του οποίου συναντούσες έμπρός σου, κατεβαίνοντας τήν σκάλα· κι ή πόρτα τούτη έστεκε μισάνοιχτη, και μάλιστα πολύ πιό άνοιχτή παρόσο καταλαβαίνουμε μέ τή λέξη «μισάνοιχτος». 'Από 'κεινο τό τεταρτημόριο ή 90°, πού διέγραφε άνοίγοντας τόσο, ώστε νά σχηματίση όρθή γωνία μέ τόν προθάλαμο, ή μ' αυτή τήν ίδια σάν ήτανε κλεισμένη, τουλάχιστον πενήντα μοίρες έμεναν έκθετες. Συνεπώς, δύο από τά τρία πτώματα ήσαν έκτεθειμένα στό βλέμμα του νεαρού. Πού 'βρισκόταν τό τρίτο; Και ό δολοφόνος — πού 'βρισκόταν; 'Όσο για τόν δολοφόνο, αυτός βημάτιζε διαστικά μπρός—πίσω μέσ στό μικρό καθημερινό, άκουγόταν αλλά δέν ήταν όρατός στήν άρχή, άπασχολημένος όντας μέ κάτι σ' εκείνη τήν πλευρά του δωματίου, πού για τήν ώρα τήν απέκρυβε ή πόρτα. Τί πράγμα ήταν αυτό τό κάτι, ό ήχος έδωσε σύντομα τήν εξήγηση· δοκίμαζε διάφορα κλειδιά σ' ένα έρμάρι, σ' ένα ντουλάπι και σ' ένα μικρό γραφείο πρós τήν πλευρά του δωματίου πού δέν έφαινόταν. Πολύ σύντομα έντούτοις ήλθε στή θέα· άλλ' εύτυχώς για τό νεαρό, εκείνη τήν κρίσιμη στιγμή, ό άνθρωποκτόνος τόσο άπορροφημένος ήταν άπ' τό σκοπό του πού δέν έστρεψε καν τό βλέμμα πρós τό κλιμακοστάσιο, είδεμή τό λευκό σχήμα του ήμερο-

καματιάρη πού 'στεκε 'κει ἀκίνητοποιημένο ἀπ' τόν τρόμο, θά 'χε τή μιά στιγμή ἐντοπισθῆ καί καρυκευθῆ τήν ἄλλη γιά τόν τάφο. "Ὅσο γιά τό τρίτο πτώμα, τό πτώμα πού ἀπολείπει, ἤγουν τοῦ κ. Οὐίλλιαμσον, ἐτοῦτο βρίσκεται στό κατώι· καί τό πῶς ἡ θέση του ἐκεῖ πέρα μπορεῖ νά ἐξηγηθῆ, παραμένει χωριστό ζήτημα πού ἐκτενῶς συζητήθηκε τήν ἐποχή ἐκείνη ἀλλά ποτέ δέν διευλευκάνθηκε ἱκανοποιητικά. Ἐντωμεταξύ, ἔγινε φανερό στόν νεαρό πῶς ὁ Οὐίλλιαμσον ἦταν νεκρός, καθότι διαφορετικά θ' ἀκουγόταν νά σαλεύη ἢ νά βογγάη. Τρεῖς φίλοι λοιπόν ἀπό τούς τέσσερις, πού'χεν ἀφήσει μόλις σαράντα λεπτά πρωτότερα τώρα εἶχαν σβῆσει· ἀπέμενε λοιπόν τό σαράντα τοῖς ἑκατό (ποσοστό μεγάλο γιά νά τ' ἀφήσει ὁ Οὐίλλιαμς)· ἀπέμεναν τῶνόντι, αὐτός ὁ ἴδιος κι ἡ ὁμορφη μικρή του φίλη, ἡ ἐγγονούλα τῆς ὁποίας ἡ παιδική ἀθωότητα κοιμόταν ἀκόμη, δίχως φόβο γιά τόν ἑαυτό τῆς ἢ λύπη γιά τούς ἡλικιωμένους της παππούδες. Ἄν ὅμως ἐκεῖνοι ἔφυγαν γιά πάντα, κατά καλή τύχη ἕνας φίλος ('τι φίλος πράγματι θ' ἀποδειχθῆ, ἄν μπορέσει ἀπό τέτοιο κίνδυνονά γλυτώση τήν παιδούλα) εἶναι πολύ κοντά της. Ἄλλα φεῦ! Αὐτός ὁ ἴδιος βρίσκεται πιό κοντά ἀκόμη σ' ἕνα δολοφόνο. Τῆ στιγμή ἐτούτη τά νεῦρα του ἔχουν παραλύσει γιά νά πράξη ὁ,τιδήποτε· ἔχει μεταβληθῆ σέ στήλη ἄλατος, καθότι τ' ἀντικείμενα ἐμπρός του, σ' ἀπόσταση μόλις τεσσάρων μέτρων, εἶ-

ναι τὰ ἐξῆς: Ἡ ὑπηρεσία πιάστηκε ἀπ' τόν δολοφόνο
 γονατιστή· εἶχε γονατίσει μπροστά στήν ἐσχάρα
 τῆς ἐστίας, καί τήν εἶχε τρίψει μέ ἀτσαλόμαλλο.
 Ἀποτελειώνοντας αὐτή τήν ἐργασία, εἶχεν ἀμέσως
 πιάσει μιάν ἄλλη, ἤγουν νά γεμίση τήν ἐσχάρα μέ
 κάρβουνα καί ξύλα, ὅχι πώς θά τ' ἀναβε τήν ἴδια
 ὥρα, μά γιά νά τὰ ἔχη ἔτοιμα σάν θά τ' ἀναβε τήν
 ἐπομένη. Ὅλα τὰ φαινόμενα ἔδειχναν ὅτι πρέπει νά
 καταγινόταν σ' ἐτούτη τήν ἐργασία τή στιγμῇ πού
 μπῆκε ὁ δολοφόνος καί ἡ ἀλληλουχία τῶν γεγονό-
 των φαίνεται πώς εἶχεν ὡς ἐξῆς: Ἀπό τό ἔντρομο
 ξεφωνητό καί τή γοερή ἐπίκληση πρὸς τόν Χριστό,
 πού ἴφθασαν στήν ἀκοή τοῦ ἡμεροκαματιάρη, γινό-
 ταν φανερό πώς μόνο τότε ἡ γυναίκα εἶχε νοιώσει τό
 κακό· ἀλλ' αὐτό ἔγινε τουλάχιστον ἐνάμισυ ἢ καί
 δύο λεπτά, ἀφότου βρόντησε ἡ ἐξώθυρα. Ἐπομένως
 ὁ βρόντος πού ἔχε τόσο περίτρομα καί τόσο ἐγκαίρως
 ἀναστατώσει τόν νεαρό, πρέπει, κατά κάποιον τρόπο
 ἀνεξήγητο, νά παρερμηνεύθηκε ἀπό τίς γυναῖκες.
 Λεγόταν, τήν ἐποχὴ ἐκείνη, πώς ἡ Κα Οὐίλλιαμσον
 ὑπέφερε ἀπό βαρυκοΐα· καί συνεπείραινεν πώς ἡ ὑπηρε-
 τρία, μέ τ' αὐτιά της γεμάτα ἀπ' τούς ἤχους πού
 ἔκανε τρίβοντας καί μέ τό κεφάλι της μισόβαλμένο
 κάτω ἀπ' τήν ἐσχάρα, πρέπει νά τόν εἶχε συμφύρει
 μέ τούς θορύβους τοῦ δρόμου ἢ καί νά εἶχεν ἀποδώσει
 τό ἀπότομο ἐκεῖνο κλείσιμο σέ τίποτα σκανδαλιάρη-
 κα παιδιά. Ἀλλά, ὅπως καί νά τό ἐξηγοῦσαν, ἦταν

φανερό πώς μέχρι ν' ἀκουστοῦν οἱ ἐπικλητικές λέξεις πρὸς τὸν Χριστό, δὲν εἶχεν ὑποπέσει στὴν ἀντίληψη τῆς ὑπηρετρίας τίποτα τὸ ὑποπτο, τίποτε πού νά τὴν κάμῃ νά διακόψῃ τίς δουλειές της. Ἄν εἶχεν ἔτσι, τοῦτο ἰσχυροῦς πώς οὔτε ἡ Κα Οὐίλλιαμσον εἶχε κάτι ἀντιληφθῆ, εἰδᾶλλως θ' ἀνακοίνωνε τὴν ἀναστάτωση τῆς στὴν ὑπηρεσία της, ἀφοῦ κι οἱ δύο γυναῖκες βρισκοταν μέσα στό ἴδιο μικρὸ δωμάτιο. Προφανῶς, ἄρα, ἡ σειρά τῶν γεγονότων, ἀφότου ἔμπηκε μέσα ὁ δολοφόνος, ἦταν ἡ ἐξῆς: Ἡ Κα Οὐίλλιαμσον μᾶλλον δὲν θά τὸν εἶδε, λόγω πού ἔτυχε νά στέκῃ μέ τὴν πλάτη πρὸς τὴν πόρτα. Αὐτὴν, λοιπόν, πρὶν γίνῃ ἀντιληπτὸς ὁ ἴδιος, μ' ἓνα συντριπτικὸ πλήγμα στό πίσω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ της τὴν ἄφησε λιπόθυμη νά σωριαστῆ χάμω· αὐτὸ τὸ πλήγμα πού δόθηκε μ' ἓνα λαστό, ἔθραυσε τὸ ὀπίθσιο τμήμα τοῦ κρανίου. Ἐπέσει, κι ὁ γδοῦπος ἀπ' τὴν πτώση της (διότι ὅλα ἔγιναν ἀκαριαία) προκάλεσε τὴν προσοχὴ τῆς ὑπηρετρίας, ἡ ὁποία εὐθύς ἀμέσως ἔμπηξε τὴ φωνὴ πού ἀντήχησε στ' αὐτιά τοῦ νεαροῦ· πρὶν ὅμως προκάμῃ νά τὴν ἐπαναλάβῃ, ὁ ἀνθρωποκτόνος εἶχε πέσει μέ τὸ ὑψωμένο του ἐργαλεῖο πάνω στό κεφάλι της, συνθλίβοντας τὸ κρανίον ἕως μέσα στὸν ἐγκέφαλο. Οἱ δύο γυναῖκες ἦσαν ὀριστικὰ νεκρές, ὥστε ὅποιαδήποτε περιπλέον κακοποίησι νά ἴναι περιττή· κι ἐξάλλου ὁ ἀνθρωποκτόνος εἶχε συναίσθησι τοῦ ἐπικείμενου κινδύνου λόγω καθυστερήσεων· μολα-

ταῦτα, καί παρά τή βιάση του, μέχρι τέτοιου σημείου αντιλαμβανόταν τίς μοιραίες ἐπιπτώσεις, πού θά ἔχε πάνω του, ἂν κάποιος ἀπό τά θύματά του, τόσο μόνο ἀναλάμβανε τίς αἰσθήσεις του, ὅσο γιά νά προβῆ σέ διεξοδική κατάθεση, ὥστε, προκειμένου ν' ἀποσοβήσῃ τό ἐνδεχόμενο αὐτό, εἶχε βαλθῆ ἀμέσως νά κόψῃ κάθε μίας τό λαρύγγι. Ὅλα τοῦτα συνταίριαζαν μέ τά φαινόμενα ὅπως παρουσιάζονται τώρα. Ἡ Κας Οὐίλλιαμσον εἶχε πέσει ἀνάστροφα μέ τό κεφάλι πάνω στήν πόρτα· ἡ ὑπηρετρία, λόγω τῆς γονατιστῆς της στάσεως, εἶχε βρεθῆ σ' ἀδυναμία νά σηκωθῆ κι εἶχε ἀφήσει τό κεφάλι της παθητικά ἐκτεθειμένο στά χτυπήματα, μετά τά ὁποῖα ὁ κακοῦργος δέν εἶχε παρά νά τραβήξῃ τό κεφάλι της πρὸς τά πίσω ἔτσι ὥστε τό λαρύγγι νά μείνῃ ἔκθετο, καί ὁ φόνος εἶχεν ὀλοκληρωθῆ. Εἶναι ἀξιοσημείωτο πὼς ὁ νεαρός τεχνίτης, παραλυμένος, καθὼς ἦταν ἀπ' τό φόβο, καί προφανῶς γιά κάμποσο μαγνητισμένος ὥστε νά μὴ βαδίσῃ ἀπευθείας πρὸς τό στόμα τοῦ λιονταριοῦ, ἔμπόρεσε μολοντοῦτο νά ἐπιστημάνῃ ὅλα ὅσα εἶχαν σημασία. Ὁ ἀναγνώστης πρέπει νά τόν φανταστῆ σ' αὐτό τό σημεῖο πὼς παρακολουθεῖ τόν ἀνθρωποκτόνο τή στιγμὴ πού ἔναι σκυμμένος πάνω ἀπ' τό σῶμα τῆς Κας Οὐίλλιαμσον κι ἐνόσω ξαναρχίζει τήν ἔρευνά του γιά ὠρισμένα κλειδιά ζωτικῆς σημασίας. Ἀναμφισβήτητα κρίσιμη ἦταν ἡ κατάσταση γιά τόν ἀνθρωποκτόνο, γιατί ἂν δέν εὔ-

ρισκε γρήγορα τὰ κλειδιά πού ζητοῦσε, ὅλη τούτη ἡ ἀποτρόπαια τραγωδία θά εἶχε σάν μόνο ἀποτέλεσμα τό ν' αὐξηθῆ τερατωδῶς ἡ τρομάρα τοῦ κοινοῦ, νά δεκαπλασιαστοῦν οἱ προφυλάξεις, ἐπομένως, καί νά διπλασιαστοῦν τὰ ἐμπόδια ὅσα θά παρεμβάλλονταν, μεταξύ στόν ἴδιο καί στό μελλοντικό του θήραμα. Καί μάλιστα, κρινόταν κι ἓνα ἐγγύτερο συμφέρον· αὐτή τούτη ἡ ἄμεση ἀσφάλειά του, μπορούσε ἔνεκα κάποιου τυχαίου περιστατικοῦ, νά διακυβευθῆ. Τά περισσότερα ἀπ' ὅσα ἄτομα ἔρχονταν στό μαγαζί ν' ἀγοράσουνε ποτά ἦσαν ξεμυαλισμένα κορίτσια ἢ ἀγόρια, πού βρίσκοντας τό κατάστημα κλειστό, θά τραβοῦσαν γιά κανένα ἄλλο· πές ὅμως ὅτι κάποιος, φρόνιμος ἄνθρωπος, γυναίκα ἢ ἄνδρας, φθάνει τώρα στην πόρτα, ἓνα ὀλόκληρο τέταρτο πρίν τήν καθιερωμένη ὥρα πού 'κλεινε ἡ πόρτα, στήν περίπτωση αὐτή θά γεννιόνταν ὑποψίες ἰσχυρότατες γιά νά διασκεδασθοῦν. Θά δινόταν αἰφνιδίως σύνθημα συναγερμοῦ, μετά τό ὁποῖο μόνο ἡ τύχη θ' ἀποφάσιζε γιά τήν τροπή τῶν πραγμάτων. Διότι εἶναι γεγονός ἀξιοσημείωτο καί κατάλληλο νά ἐξηγήσῃ τήν μοναδική ἀνακολουθία τοῦ ἀχρείου τούτου — ὁ ὁποῖος, καίτοι συχνά τόσο πληθωρικά περινοητικός, στάθηκε σ' ἄλλες περιστάσεις τόσο παράτολμος καί τόσο ἀπρονόητος — πώς, τή στιγμὴ ἐκείνη, στέκοντας καταμεσίς σέ πτώματα πού 'χαν κατακλύσει τό μικρό καθημερινό στό αἶμα, ὁ Οὐίλλιαμς πρέπει νά 'χε σο-

βαρές ἀμφιβολίες κατά πόσο ὑπῆρχεν ἀσφαλῆς τρόπος διαφυγῆς. Ὑπῆρχαν παράθυρα, τό ἤξερε, στήν πίσω πλευρά· ἀλλά πού ἔβλεπαν, δέ φαίνεται νά τό γνώριζε μέ βεβαιότητα· καί σέ μιά συνοικία τόσο ἐπικίνδυνη, τά παράθυρα τοῦ κάτω πατώματος δέν θά ἦταν ἀπίθανο νά ἔναι καρφωμένα· ἐκεῖνα τοῦ πρώτου ὀρόφου μπορεῖ καί ν' ἀνοιγαν, ἀλλά τότε θ' ἀναγκάζοταν νά πηδήσῃ ἀπό τεράστιο ὕψος. Ἀπ' ὅλα τοῦτα, λοιπόν, τό μόνο πρακτικό συμπέρασμα ἦταν νά ἐπισπεύσῃ τίς δοκιμές του καί μ' ἄλλα κλειδιά καί νά ἐντοπίσῃ τόν κρυμμένο θησαυρό. Αὐτό ἦταν, ἡ ἐντατική προσήλωση σέ μιά ἀκαταδάμαστη ἐπιδίωξη πού ἄμβλυνε τήν ἀντιληπτικότητά του πρός κάθε τί ἄλλο γύρω του· εἰδάλλως θ' ἄκουγε τήν ἀνάσα τοῦ νεαροῦ, πού καί σ' αὐτόν τόν ἴδιο στιγμές—στιγμές ἐγινόταν περίτρομα αἰσθητή. Καθώς ὁ δολοφόνος στάθηκε πάλι πάνω ἀπ' τό σῶμα τῆς Κας Οὐίλλιαμσον κι ἐρευνοῦσε τίς τσέπες τῆς μέ μεγαλύτερη προσοχή, ἀνέσυρε διάφορες ἀρμαθιές κλειδιῶν, μιά ἀπ' τίς ὁποῖες, πέφτοντας, βρόντησε μ' ἕναν ὀξύ καί μεταλλικό ἤχο πάνω στό πάτωμα. Κι ἀκριβῶς ἐκείνη τή στιγμῆ ὁ κρυφός μάρτυρας, ἀπ' τήν κρυφή του θέση, σημείωσε τό γεγονός ὅτι τό ἐπανωφόρι τοῦ Οὐίλλιαμς ἦταν ἐσωτερικά ἐπενδυμένο μέ μετάξι ἀρίστης ποιότητας. Δεύτερο γεγονός πού σημείωσε καί τό ὁποῖο τελικά προσέλαβε πολύ μεγαλύτερη σημασία ἀπό πλῆθος ἄλλων ἐνοχοποιητικῶν ἐνδεί-

ξεων ἦταν ὅτι τά παπούτσια τοῦ ἀνθρωποκτόνου, καταφάνερα καινούργια, κι ἀγορασμένα, πιθανῶς, μέ χρήματα τοῦ δύστυχου τοῦ Μάρ, ἔτριζαν καθὼς ἐβάδιζε, συχνά καί τραχιά. Μέ τίς νέες ἀρμαθίες κλειδιῶν, ὁ δολοφόνος διάβηκε πρὸς τό ἀθέατο τμήμα τοῦ καθημερινοῦ. Κι ἐδῶ, ἐπὶ τέλους, δόθηκε εὐκαιρία στὸν ἡμεροκαματιάρη νά σκεφθῆ τό ἀπρόσμενο ἀνοιγμα πού παρουσιαζόταν γιὰ ν' ἀποδράσῃ. Μερικά λεπτά θά πήγαιναν χαμένα, ὠρισμένως, ὅσο ἐκεῖνος νά δοκιμάσῃ ὅλα τά κλειδιά κι ἐπομένως ὅσο νά ψάξῃ τά συρτάρια, ἂν ὑποτεθῆ πὼς τά κλειδιά ταίριαζαν—ἢ ὅσο νά τ' ἀνοίξῃ μέ τῆ βία, ἂν ὑποτεθῆ πὼς δέν ἐταίριαζαν. Μποροῦσε λοιπὸν νά ὑπολογίξῃ σέ μιά σύντομη ἀνάπαυλα, ἐνόσω τό κουδουνητό ἀπ' τά κλειδιά θ' ἀπέκρυπτε μᾶλλον ἀπ' τὸν ἀνθρωποκτόνο τό τρίξιμο τῶν σκαλιῶν πού θά προκαλοῦσαν τά πόδια τοῦ ἡμεροκαματιάρη σάν ξανανέβαινε. Τό σχέδιό του εἶχε τώρα καταστρωθῆ. Μόλις ξαναβρέθηκε στό δωμάτιό του, τοποθέτησε τό κρεβάτι του κολλητά στήν πόρτα, ἐν εἶδει παρακωλύσεως τοῦ ἐχθροῦ ὥστε νά τοῦ δοθῆ μιά σύντομη προειδοποίηση καί, στήν ἐσχάτη τῶν περιπτώσεων, νά τοῦ δοθῆ ἡ εὐκαιρία νά σώσῃ τῆ ζωή του μέ τό μέσο ἐνός ἀπελπισμένου πηδήματος. Ἀφοῦ ἡ ἀλλαγὴ αὐτῆ ἔγινε ὅσο τό δυνατὸν πιὸ ἀθόρυβα, πῆρε νά σκίζῃ σεντόνια, μαξιλάρια καί κουβέρτες, κατὰ μακριές λουρίδες, καί πλέκοντάς τες σέ σχοινιά, σύναψε τά διάφορα

κομμάτια. 'Αλλ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀνακύπτει τοῦτο τό δυσάρετο προσαύξημα τῶν κόπων του. Ποῦθε νά κοιτάξῃ γιά κανένα τσιγκέλι, γάντζο, σιδεριά ἢ ἄλλο στέρεο ἔλασμα, ἀπ' ὅπου τό σχοινί του, σάν τελειώσῃ τήν πλέξι, νά κρατηθῇ μέ ἀσφάλεια; 'Υπολογίζοντας ἀπ' τό πρέκι τοῦ παραθύρου —τ.ἔ. τό χαμηλότερο τμήμα τοῦ ἐπιστυλίου τοῦ παραθύρου— εἶναι περίπου ἑπτὰ μέτρα ὡς τό ἔδαφος. 'Απ' τό ὕψος αὐτό, δύο μέ δύομισυ μέτρα μποροῦν νά θεωρηθοῦν ἀνυπαρκτα, καθότι ἀπό τόσο ὕψος μπορεῖ νά πέσῃ δίχως κίνδυνο.

'Εφόσον αὐτά λοιπόν ἀφαιρεθοῦν, ὑπολείπονται, ἄς ποῦμε, κάπου τεσσεράμισθ μέτρα μάκρος γιά τό σχοινί πού χρειάζεται νά ἐτοιμάσῃ. Κατά κακή τύχη ὁμως, δέν ὑπάρχει πουθενά στό παράθυρο ἓνα στέρεο μεταλλικό ἔλασμα. Τό πλησιέστερο, κι ὄντως τό μόνο ἔλασμα τοῦ εἴδους, διόλου δέν βρίσκεται κοντά στό παράθυρο· εἶναι ἓνα καρφί σφηνωμένο (γιά κανέναν ἀπολύτως φανερό λόγο) στόν οὐρανό τοῦ κρεβατιοῦ. Τώρα πού τό κρεβάτι μετακινήθηκε, μετακινήθηκε καί τό καρφί· κι ἡ ἀπόστασή του ἀπ' τό παράθυρο, ἐνῶ ἦταν ἀνέκαθεν ἓνα μέτρο καί εἴκοσι ἑκατοστὰ, τώρα εἶναι δύο μέτρα καί εἴκοσι. Διακόσια ὀλόκληρα καί εἴκοσι ἑκατοστὰ, λοιπόν, πρέπει νά προστεθοῦν στά ὅσα ἐξαρκοῦσαν, ἂν τό ὕψος ὑπολογιζόταν ἀπ' τό παράθυρο. 'Αλλά κουράγιο! Βοηθήσου, λέγει ὁ Θεός, κατά τό λόγιο ὅλων τῶν ἐ-

θνῶν τῆς Χριστιανοσύνης, νά σέ βοηθήσω. Αυτό τ' ἀναγνωρίζει μ' εὐγνωμοσύνη ὁ νεαρός μας· διαγιγνώσκει κιόλας σ' αὐτό καθ' ἑαυτό τό γεγονός, στό γεγονός πώς βρέθηκε κάποιο καρφί τελείως περιττό, τή διατράνωση τῆς θείας πρόνοιας. "Αν ἀγωνιζόταν μόνο καί μόνο γιά τόν ἑαυτό του, δέν θά αἰσθανόταν ἄξιος γιά τούς μισθούς του· ἀλλά δέν εἶναι ἔτσι. Βαθιά μέσ στήν καρδιά του ἀνησυχεῖ καί τρέμει γιά τήν δόλια τήν παιδούλα, πού τήν γνωρίζει καί τήν ἀγαπᾶ· κάθε λεπτό, τό νοιώθει, πώς φέρνει καί πιό κοντά της τόν ἀφανισμό· κι ἐνῶ διάβαινε μπρός ἀπ' τήν πόρτα της, πρώτη του σκέψη ἦταν νά τήν σηκώσει ἀπ' τό κρεβάτι μέσ στήν ἀγκαλιά του καί νά τήν μεταφέρει σέ μέρος πού θά μπορούσε νά μοιραστῇ τήν ἰδική του τύχη. Ἀλλά, σάν καλοεξέτασε τό πράγμα, κατάλαβε πώς μέ τό βίαιο ζύπνημά της καί λόγω τῆς ἀδυναμίας νά τῆς ψιθυρίσει κἄν μιά ἐξήγηση, θά τήν ἔκαμνε νά μπήξει δυνατές φωνές· καί ἡ ἀναπόφευκτη ἀδιακρισία τοῦ ἑνός θ' ἀπέβαινε μοιραία καί γιά τούς δύο. "Ὅπως οἱ ἀλπικές χιονοστιβάδες, σάν ἐπικρέμονται πάνω ἀπ' τό κεφάλι τοῦ ταξιδιώτη, συχνά (μᾶς λένε) ἀρχίζουν νά κατρακυλοῦν μέ τό ἀνατάραγμα τοῦ ἀέρα ἀπό ἕνα ψιθύρισμα καί μόνο, ἔτσι ἀκριβῶς ἀπ' τήν κλωστή ἑνός παρόμοιου ψιθύρου ἐκρεμόταν τώρα ἡ φονική μοχθηρία τοῦ ἀνθρώπου κάτω. "Ὅχι, ἕνας μονάχα τρόπος ὑπάρχει γιά νά σώσει τό παιδί· πρὸς τήν ἀπελευθέρωσή της τό πρῶ-

το βήμα περνάει μές απ' τή δική του. Κι ἔχει κάμει ἓνα λαμπρό ξεκίνημα, καθότι τό καρφί, πού ἔντρομος καρτεροῦσε νά τό ἰδῆ νά ξεσφηνώνεται στό παραμικρό τράβηγμα μές απ' τό σαρακιασμένο ξύλο, κρατάει γερά σάν δοκιμάζεται στήν πίεση τοῦ ἴδιου του τοῦ βάρους. Δένει γοργά σ' αὐτό τρία κομμάτια απ' τό νέο του σχοινί, μάκρους κάπου τριάμιση μέτρα. Τά πλέκει ἀραιά-ἀραιά, ὥστε μόνο ἐνενήντα ἑκατοστά ἦταν ἡ φύρα ἀπό τήν πλέξη· ἔχει ματίσει κι ἄλλο ἓνα κομμάτι ἴσο μέ τό πρῶτο, ἔτσι πού τέσσερα μέτρα καί ὀγδόντα κιόλας εἶναι ἔτοιμα νά τά ρίξει απ' τό παράθυρο ἔξω ὥστε λοιπόν, ἂν ἀπογίνη τό κακό, δέν θά 'ναι κι ὀλοκληρωτική καταστροφή· ν' ἀρπάξει τό σχοινί καί νά γλιστρήσει ὅσο πάει κάτω καί τότε θαρραλέα νά πηδήσει. "Όλα τοῦτα ἀποτελειώθηκαν μέσα σ' ἕξι λεπτά περίπου, κι ὁ σκληρός ἀγώνας μεταξύ πρῶτου ὀρόφου καί ἰσογείου σταθερά μά λυσσαλέα συνεχίζεται ἀκόμη. "Ό ἀνθρωποκτόνος παλεύει σκληρά μέσ' στό καθημερινό· ὁ ἡμεροκαματιάρης παλεύει σκληρά στό ὑπνοδωμάτιο. "Ό μιάρός τά πάει θαῦμα κάτω· μιά δέσμη χαρτονομισμάτων ἔχει βάλει κιόλας στήν τσέπη· καί κοντεύει νά ξετρυπώσει ἄλλη μία. Κατάφερε μάλιστα νά σηκώσει στόν ἀέρα κι ἓνα σμάρι ἀπό χρυσά νομίσματα. Χρυσές λίρες τότε δέν ὑπῆρχαν ἀκόμη, μά οἱ γκινέες ἔπιαναν τριάντα σελίνια ἢ μία, κι ἐκεῖνος ἔχει κατορθώσει νά χωθῆ σ' ἓνα μικρό χρυσωρυχεῖο. "Ό ἀν-

θρωποκτόνος εἶναι σχεδόν στά κέφια, κι ἂν κανένα πλάσμα ἔβρισκεται ἀκόμη ζωντανό μέσα στό σπίτι, καθώς περινοητικός ὑποψιάζεται κι ἐννοεῖ νά μάθῃ πολύ σύντομα, μ' αὐτό τό πλάσμα θά ἔχαιρε, πρὶν τοῦ κόψῃ τό λαρύγγι νά πιοῦν μαζί ἓνα ποτήρι. Ἀντί ποτοῦ, τάχα δέν θά μπορούσε νά χαρίσῃ στό δύστυχο πλάσμα τό λαρύγγι; "Α, ὄχι! Ἀδύνατο! Τά λαρύγγια εἶναι ἀπό τά πράγματα πού δέν χαρίζει ποτέ· οἱ δουλειές εἶναι δουλειές. Ὄντως, οἱ δύο ἄντρες, ἂν ἐξεταστοῦν ἀπλῶς καί μόνο σάν ἐπαγγελματίες, εἶναι καί οἱ δύο τους ἀξιέπαινοι. Ὡσάν χορός καί ἡμιχοροιο, στροφή κι ἀντιστροφή, παλεύουν ὁ ἓνας καταπάνω στόν ἄλλο. Δώστου ἡμεροκαματιάρη, δώστου δολοφόνε! Τράβα φούρναρη, τράβα διάβολε! Ὅσον ἀφορᾷ τόν ἡμεροκαματιάρη, τώρα εἶναι ἀσφαλῆς. Στά τέσσερα μέτρα κι ἐνενηντα ἑκατοστά, ἐκ τῶν ὁποίων τά δύο καί εἴκοσι ἔχουν ἐξουδετερωθῆ ἀπό τήν ἀπόσταση τοῦ κρεβάτιου, κατάφερε νά προσθέσῃ ἐπιτέλους κάπου ἓνα μέτρο καί εἴκοσι ἑκατοστά περισσότερο, κι ὡς τό ἔδαφος θά λείπουν μονάχα κάπου τρία μέτρα, — ἀστεῖο ὕψος νά μήν μπορῆ νά τό πηδῆσῃ ἄντρας ἢ παιδί χωρίς νά τραυματιστῆ. Τά πάντα λοιπόν εἶναι σίγουρα γι' αὐτόν, πρᾶγμα πού δέν μπορεῖς νά πῆς καί γιά τόν μιανό τοῦ καθημερινοῦ. Ὁ μιανός ὥστόσο ἔχει χαλαρώσει ἀρκετά, καί ὁ λόγος εἶναι πῶς, μ' ὅλη του τήν ἐξυπνάδα, μιά φορά στή ζωή του ὁ μιανός ἔχει πέσει θῦμα τῆς ἴδιας

του τῆς ἐξυπνάδας. Ὁ ἀναγνώστης κι ἐγώ γνωρίζουμε, ἀλλ' ὁ μιὰρός κ' ἂν στό ἐλάχιστο δέν ὑποψιάζεται, ἓνα μικρό γεγονός μέ κάποια σημασία, ἤγουν, πώς ἴσια-ἴσια ἐδῶ καί τρία ὀλόκληρα λεπτά παρακολουθεῖται κι ἐξετάζεται ἀπό κάποιον ὁ ὁποῖος (καίτοι διαβάσει ἓνα τρομακτικό βιβλίο κι εἶναι ἀποσβλωμένος ἀπό τόν θανάσιμο πανικό), ἔχει κρατήσει ἀκριβεῖς σημειώσεις γιά ὅσα οἱ περιορισμένες του δυνατότητες τοῦ ἐπέτρεψαν νά ἰδῆ καί θ' ἀναφέρῃ, ὠρισμένως, τά τριζάτα παπούτσια καί τό ἐπανωφόρι μέ τή μεταξωτή ἐπένδυση σέ κύκλους στούς ὁποίους τέτοια μικρογεγονότα θ' ἀποβοῦν ἐλάχιστα πρὸς ὄφελός του. Ἀλλά, καίτοι ἀληθεύει πώς ὁ κ. Οὐίλλιαμς, μὴν ἔχοντας ὑπόψει πώς ὁ ἡμεροκαματιάρης «παρευρέθη» κατὰ τήν ἔρευνά του στίς τσέπες τῆς Κας Οὐίλλιαμσον, δέν θά μπορούσε νά συνδέσῃ τήν ὀποιανδήποτε ἀνησυχία μέ τίς ἐπακόλουθες ἐνέργειες τοῦ προσώπου αὐτοῦ οὔτε εἰδικώτερα λοιπόν μέ τήν αἰφνίδια ἐνασχόλησή του στή σχοινοποιία, ἀσφαλῶς ἐγνώριζε ὅτι συνέτρεχαν ἀρκετοί λόγοι νά μή χασομεράῃ. Μολαταῦτα χασομέρησε. Διαβάζοντας τίς πράξεις του στό φῶς τέτοιων σιωπηλῶν ἰχνῶν, ὅπως ἐκεῖνα πού ἄφησε πίσω του, ἡ ἀστυνομία ἀντιλήφθηκε πώς πρέπει κατόπιν νά χασομέρησε. Καί ὁ λόγος πού τόν ὤθησε εἶναι καταπληκτικός, διότι παρευθύς καταδεικνύει πώς τήν ἀνθρωποκτονία δέν τήν ἐπεδίωξε ὡς μέσο καί μόνο γιά

τήν ἐπίτευξη ἑνός σκοποῦ, ἀλλά καί ὡς σκοπό καθ' ἑαυτόν. Ὁ κ. Οὐίλλιαμς εἶναι ζήτημα ἂν ἔβρισκόταν μέσα στό οἶκημα δεκαπέντε μέ εἴκοσι λεπτά, καί σ' αὐτό τό χρονικό διάστημα εἶχε διεκπεραιώσει, κατά τρόπο πού τόν ἱκανοποιούσε, αξιόλογο ἀριθμό ὑποθέσεων. Εἶχε κάμει στή γλώσσα τοῦ ἐμπορίου «μιά καλή δουλειά». Δύο ὀλόκληρους ὀρόφους, ἤγουν, τό κατώγιο καί τό ἰσόγειο, τούς ἐκαθάρισε ἀπ' τίς ψυχές τους. Ὅμως ὑπολείπονταν ἀκόμη τουλάχιστο δύο πατώματα, καί ἤλθε τώρα στό νοῦ τοῦ κ. Οὐίλλιαμς πώς, ἂν καί οἱ κάπως ψυχροί τρόποι τοῦ ἰδιοκτητῆ τοῦ ἔχαν σταθῆ ἐμπόδιο γιά νά ἐξοικειωθῆ μέ τή διαρρύθμιση τοῦ σπιτιοῦ, ποθανότατα σ' ἕναν ἀπ' αὐτούς τούς ὀρόφους, νά ὑπῆρχαν τίποτε λαρύγγια. Ὅσο γιά τό πλιάτσικο, ἤδη τά ἔχε βάλει ὅλα στό χέρι. Καί ἦταν σχεδόν ἀδύνατο νά βρισκονται ἀκόμη τίποτε ὑπολείμματα, ἔστω καί μηδαμινῆς ἀξίας, γιά τόν σταχομαζώχτη. Ἀλλά τά λαρύγγια—τά λαρύγγια—αὐτά ἦσαν ὑπολείμματα κι ἀπομαζώματα πού ἴσως ἔπρεπε νά πάρη ὑπόψη. Κι ἔτσι λοιπόν, ἀπ' τήν αἵματοδόρο του λαχτάρα ἤλθε ὁ κ. Οὐίλλιαμς νά διακυβεύσῃ ὅλη τήν ἐσοδειά τῆς νύχτας καί νά παζαρεύσῃ τή ζωή του. Τή στιγμή αὐτή, ἂν ὁ δολοφόνος γνώριζε τά πάντα—ἂν ἦταν σέ θέση νά ἰδῆ τό ἀνοιχτό παράθυρο τοῦ ἐπάνω πατώματος, ἔτοιμο γιά τήν κάθοδο τοῦ ἡμεροκαματιάρη, ἂν ἤμπορούσε νά παρακολουθήσῃ τή θανάσιμη σπου-

δή μέ τήν όποία άγωνίζεσαι ό ήμεροκαματιάρης, άν ήμποροῦσε νά μαντεύσει τά έκκωφαντικά ξεφωνητά πού έντός ένενήντα δευτερολέπτων θά κάμουν τόν κόσμο τής πυκνοκατοικημένης τούτης συνοικίας νά παραφρονήσι, 'καμμιά εικόνα μανιακού πού τρέχει πανικόβλητος ή τρέμει άπό έκδίχηση δέν θά 'μποροῦσε νά παραστήσει τήν έναγώνια σπουδή μέ τήν όποίαν θά τρεπόταν άρον-άρον πρός τήν πόρτα για νά εξαφανιστή. Αυτός ό τρόπος διαφυγής ήταν ακόμη πρόχειρος. Στίς τσέπες του είχεν εκατό και παραπάνω λίρες άπ' τό πλιάτσικο. Τά μέσα, έπομένως, για νά μεταμφιεστή τέλεια. Τήν ίδια εκείνη νύχτα, έφόσον εκούρευε τά κιτρινωπά μαλλιά του κι έθαφε τά βλέφαρά του μαῦρα αγοράζοντας, μόλις ξημέρωνε πάλι, μιά μελαχροινή περούκα και ρούχα τέτοια πού νά συνεργήσουν προκειμένου νά υποδυθῆ τόν χαρακτήρα ενός σοβαρού ανθρώπου επαγγελματία, ήθελε παρακάμψει κάθε ύπόνοια εκ μέρους τών αναιδών αστυνομικῶν — ήθελεν επιβιβασθῆ σε κάποιο άπό τά εκατό πλοία πού 'χουν γραμμή για ένα άπ' τά λιμάνια τής τεράστιας άκτής (ή όποία άπλώνεται κατά μήκος δύο χιλιάδων τετρακοσίων μιλίων) τών 'Ηνωμένων Πολιτειῶν τής 'Αμερικῆς, και ήθελε χαρή πενήντα χρόνια άνέτου μεταμέλειας και τελειώσει μάλιστα τίς ήμέρες του ως άγιος. 'Από τήν άλλη πλευρά, άν έχει προτίμηση στην ενεργητική ζωή, δέν είναι άνέφικτο, μέ τήν περίνοιά του, τήν

ἀποκοτιά καί τόν ἀνενδοίαστο χαρακτήρα του, σ' ἔ-
 ναν τόπο, ὅθε ἡ ἀπλή διαδικασία πολιτογραφήσεως
 μεταβάλλει τόν ἄλλοδαπό ἀμέσως σέ παιδί τῆς οἰ-
 κογένειας, νά καταλάβῃ ἀκόμη καί τήν ἔδρα τοῦ
 Προέδρου, νά τοῦ στήσουν ἀνδριάντα σάν πεθάνη καί
 νά ἔχη ἀργότερα μιὰ τρίτομη εἰς σχῆμα τέταρτο βιο-
 γραφία, δίχως καί τήν παραμικρή νύξη στόν ἀριθ.
 29 τῆς ὁδοῦ Ράτκλιφ. Τά πάντα ὅμως κρέμονται ἀπ'
 αὐτά τά ἐνενήντα δευτερόλεπτα. Στό διάστημα
 τοῦτο πρέπει ν' ἀποφασιστῇ μιὰ ἀπότομη στροφή·
 ὑπάρχει ἡ ἐσφαλμένη κατεύθυνση καί ἡ ὀρθή κατεύ-
 θυνση. Στέργει ἄραγες ὁ φύλακας ἄγγελός του νά
 τόν ὀδηγήσῃ δεξιά, τότε ὅλα θά πᾶνε κατ' εὐχὴν γιά
 τήν ἐπίγεια προκοπή του. Ἀλλά ἰδοῦ! Σέ δύο λεπτά
 θά τόν ἰδοῦμε νά παίρνη τήν κατεύθυνση τήν ἐσφαλ-
 μένη, κι εὐθύς ἡ Νέμεσις θά πέσῃ πάνω του και πα-
 ρευθὺς θά τόν σαρώσῃ.

Ἐντωμεταξύ, ἂν ὁ ἀνθρωποκτόνος ἐννοεῖ νά
 χασομεράῃ, δέν χασομεράει ὅμως ἐπάνω κι ὁ σχοινο-
 ποιός. Γνωρίζει καλά πῶς ἡ μοῖρα τοῦ δόλιου κορι-
 τσιοῦ ἀγγίζει τήν κόψη τοῦ ξυραφιοῦ· γιὰτί τά πάν-
 τα κρίνονται ἀπό τό σύνθημα συναγερμού πού πρέπει
 νά δοθῇ, πρὶν ὁ ἀνθρωποκτόνος ζυγῶσῃ τό κρεβάτι
 τῆς. Καί ἴσια-ἴσια τῇ στιγμῇ αὐτῇ, καθὼς ἡ ἀπελ-
 πισμένη ταραχὴ τοῦ παραλύει σχεδόν τά δάχτυλα,
 ἀκούει τό δυσοίωνα κλεφτοπάτημα τοῦ δολοφόνου,
 γλιστρώντας, ν' ἀνεβαίνῃ μέσ ἀπ' τό σκοτάδι. Ἡ

προσμονή του ήμεροκαματιάρη (βασισμένη στον εκ-
 κωφαντικό πάταγο πού ἔκαμε κλείνοντας ἡ εξώθυ-
 ρα) ἦταν πώς ὁ Οὐίλλιαμς, μόλις θά εὐκαιροῦσε ν'
 ἀσχοληθῆ μέ τόν ἐπάνω ὄροφο, θ' ἀνέβαινε τρεχάτος
 κι ὀλόχαρος μουγκρίζοντας σάν τίγρις· καί ἴσως,
 ἀπό φυσικό του ἔνστικτο, ἔτσι νά 'χε κάμει. "Ὅμως
 αὐτός ὁ τρόπος προσεγγίσεως πού συνεπέφερε τρομα-
 κτικά ἀποτελέσματα σέ περιπτώσεις αἰφνιδιασμοῦ,
 γινόταν ἐπικίνδυνος σέ περίπτωση ἀνθρώπων πού
 'χουν λάβει ἐντωμεταξύ τά μέτρα τους. Τό βῆμα πού
 'χε ἀκούσει ἐρχόταν ἀπ' τήν σκάλα — ἀπό ποιό σκα-
 λοπάτι ὅμως; Φαντάστηκε, ἀπ' τό χαμηλότερο· καί
 σέ κινήσεις τόσο σιγανές καί προσεκτικές, ἀκόμα κι
 αὐτό μποροῦσε νά 'ναι καθοριστικό· δέν μποροῦσε ὅ-
 μως καί νά 'ναι τό δωδέκατο ἢ τό δέκατο τέταρτο
 σκαλί; Ποτέ ἴσως ἄνθρωπος σ' αὐτό τόν κόσμο δέν
 ἔνοιωσε τόσο ἄσπλαχνα τό βάρος καί τήν ἔνταση
 τῶν εὐθυνῶν του ὅσο τή στιγμή ἐτούτη ὁ δόλιος ἡμε-
 ροκαματιάρης γιά λογαριασμό τῆς ἀποκοιμισμένης
 παιδούλας. Δύο δευτερόλεπτα νά χάνονταν, λόγω
 ἀξεξιότητος ἢ λόγω τῶν αὐτομάτων ἀντιδράσεων
 τοῦ πανικοῦ, καί γι' αὐτήν θά σήμαινε ὀριστικά ζωή
 ἢ θάνατο. Ἀλλά ἐλπίδα ὑπάρχει ἀκόμη· καί τίποτε
 εἰδεχθέστερο δέν ἡμπορεῖ νά διερμηνεύσῃ τήν κολα-
 σμένη φύση ἐκείνου πού ἡ δυσσιώπη σκιά του, γιά νά
 μιλήσουμε ἀστρολογικά, τή στιγμή αὐτή σκεπάζει
 τόν οἶκο τῆς ζωῆς, ὅσο ἡ ἀπλή διατύπωση τοῦ ἐρεί-

σματος πού στηρίζει τήν ἐλπίδα τούτη. Ὁ ἡμεροκαματιάρης εἶχε πεποίθησι πώς ὁ ἀνθρωποκτόνος δέν θά συγκατένευε νά φονεύσῃ τή δόλια παιδούλα, ἐνόσω ἔμενε ἀσύνειδη. Αὐτό θά τόν ἔκανε νά ξεπέσῃ τελείως ἀπό τό σκοπό στον ὁποῖο ἀπέβλεπε φονεύοντάς την. Γιά ἕναν ἐπικούριο τοῦ φόνου ὅπως ὁ Οὐίλλιαμς, θά 'ταν σάν νά τοῦ ἔδιωχναν τόν οἶστρο τῆς ἀπόλαυσης, ἂν ἡ δόλια παιδούλα ἦταν νά πιῇ τό πικρό ποτήρι τοῦ θανάτου, χωρίς κἄν ν' ἀντιληφθῇ τήν οἰκτρή της κατάστασι. Ἄλλ' αὐτό κατά καλή τύχη ἀπαιτοῦσε χρόνο· ἡ διπλή σύγχυσι τοῦ μυαλοῦ — πρῶτον ὅτι τήν ἐξυπνοῦσαν σέ ὥρα τόσο ἀσυνήθιστη καί δεύτερο ἀπό τόν τρόμο μόλις τῆς ἐξηγοῦσε τήν κατάστασι, θά προξενοῦσε στήν ἀρχή καμιά λιποθυμία ἢ κάποιου εἶδους ἀναισθησία ἢ ταραχή πού θά 'παιρναν πολλή ὥρα. Ἡ λογική τοῦ πράγματος, ἐν ὀλίγοις, ἐξαρτιόταν ἐντελῶς ἀπό τήν καθ' ὑπεροχήν καταχθόνια φύσι τοῦ Οὐίλλιαμς. Ἄν ἦταν ν' ἀρκεστῇ στό γεγονός καί μόνο τοῦ θανάτου τῆς παιδιούλας, ἀνεξάρτητα ἀπ' τήν ἀνέλιξι καί τήν ἀβίαστη ἐπίτασι τῆς νοερῆς ἀγωνίας της — σ' αὐτήν τήν περίπτωσι — ἐλπίδα δέν θά ὑπῆρχε. Ὅμως γιά τό λόγο πώς ὁ δολοφόνος μας εἶναι ὑπερβολικά σχολαστικός ὡς πρός τίς ἀπαιτήσεις του — στραβόξυλο σωστό σε ὅ,τι ἀφορᾷ τίς σκηνικές συζεύξεις καί τίς λεπτομέρειες τοῦ σκηνικοῦ διακόσμου τῶν δολοφονιῶν του — ἐπόμενο εἶναι ἡ ἐλπίδα ν' ἀποβαίνη εὐλογη,

καθότι ὅλα τούτα τὰ λεπτολογήματα ἀπαιτοῦνε χρόνο. Τίς δολοφονίες ἐξ' ἀνάγκης καί μόνο, ὁ Οὐίλλιαμς ἦταν ὑποχρεωμένος νά τίς ἐπισπεύδῃ· μιά δολοφονία ὅμως ἀπό καθαρὸ αἰσθησιασμό καί μόνο παντελῶς ἀνιδιοτελεῖ, κατὰ τήν ὁποία κανένας ἐχθρικός μάρτυρας δέν ἦταν χρεία νά ἐξαλειφθῇ, κανένα ἐπιπλέον πλιάτσικο νά λάβῃ χώρα καί καμμιὰ ἐκδίκηση νά ἰκανοποιηθῇ, εἶναι προφανές πῶς ἡ βιάση ὅλα θά τῆς τὰ γκρέμιζε. Ἄν πρόκειται λοιπόν νά σωθῇ τό κορίτσι, θά σωθῇ γιά λόγους καθαρὰ αἰσθητικούς*.

Ὅλοι ὅμως οἱ διαλογισμοί, ὅποιοι κι ἄν εἶναι, αἴφνης τῆ στιγμῇ αὐτῇ διακόπτονται. Ἐνα δεῦτερο βῆμα ἀκούστηκε στά σκαλοπάτια, καί πάλι κλεφτό καί προσεκτικό ἕνα τρίτο — κι ἡ μοῖρα τοῦ παιδιοῦ θά ἔχει κριθῇ. Ἄλλ' ἀρκιβῶς τῆ στιγμῇ ἐκείνη τὰ

*Ὁ ἀναγνώστης πού εἶναι διατεθειμένος νά ἐκλάβῃ ὡς ὑπερβολική ἢ ρομαντική τήν ὑποχθόνια φύση τοῦ Οὐίλλιαμς, ἄς θυμηθῇ πῶς ἐκτός ἀπό τό φιλήδονο σκοπὸ τῆς ἀπόλαυσης καί τοῦ γλεντοκοπήματος μπρός στήν ἀπελπισία τῆς θανάσιμης ἀγωνίας, δέν εἶχε κανέναν ἀπολύτως λόγο, μικρό ἢ μεγάλο γιά νά ἐπιχειρήσῃ τῆ δολοφονία τῆς μικρῆς. Ἐτούτη δέν εἶχε ἰδεῖ τίποτε, δέν εἶχε ἀκούσει τίποτε — κοιμόταν βαθιά, καί ἡ πόρτα τῆς ἦταν κλειστή· ἐκεῖνος ἐπομένως γνώριζε ὅτι ἡ παιδούλα, ὡς μάρτυρας κατηγορίας ἐναντίον του, ἦταν ἐξί- σου ἀνώφελη ὅπως καί καθένα ἀπό τὰ τρία πτώματα. Καί μο- λαταῦτα, ἦταν ἔτοιμος νά τήν δολοφονήσῃ, ὅταν τό σύνθημα συναγερμού πού δόθηκε στό δρόμο τόν διέκοψε.

πάντα εἶναι ἔτοιμα. Τό παράθυρο διάπλατο· τό σχοινί κρέμεται ἐλεύθερο· ὁ ἡμεροκαματιάρης ἔχει πιαστήρ ἐπάνω του· καί ἤδη κατεβαίνει. Ἄβιαστα κατέβαινε ἀπό τό βάρος τοῦ σώματός του, καί μέ τήν ἀντίστασιν τῶν χειρῶν του ἐπιβράδυνε τήν κάθοδο. Ὁ κίνδυνος ἦταν μήπως τό σχοινί γλιστροῦσε πάρα πολύ μέσ στά χέρια του κι ἀπ' τή μεγάλη ἐπιτάχυνση μὴν ἔπεφτε ἀπότομα στό ἔδαφος. Εὐτυχῶς, μπόρεσε ν' ἀντισταθῆ στήν καθοδική ὁρμή· οἱ κόμβοι τῶν συνάψεων τοῦ ἐξασφάλιζαν μιά διαδοχική σειρά ἐπιβραδύνσεων. Ἄλλά τό σχοινί ἀποδείχτηκε ἑκατόν εἴκοσι μ' ἑκατόν τριάντα ἑκατοστά κοντύτερο ἀπ' ὅσο εἶχε ὑπολογίσει. Τρισήμισυ μέ τέσσερα μέτρα πάνω ἀπ' τό ἔδαφος ἔστεκε μετέωρος στόν ἀέρα, ἄναυδος ἀπ' τήν παρατεταμένη ταραχή καί μή τολμώντας νά πηδῆσιν μονομιᾶς κάτω στό σκληρό ὁδόστρωμα τοῦ ἀμαξιτοῦ, μή σπάσῃ τά πόδια του. Ὁμως ἡ νύχτα δέν ἦταν σκοτεινή ὅπως κατά τή δολοφονία τῶν Μαρήδων. Καί μολαταῦτα, γιά τούς σκοπούς τῆς ἀστυνομίας, ἦταν κατά σύμπτωση χειρότερη κι ἀπό τή σκοτεινότερη νύχτα πού ἔτυχε ποτέ νά συγκαλύψῃ δολοφόνο ἢ νά παραπλανήσῃ μιά καταδίωξι. Τό Λονδίνο, ἀπό ἀνατολή σέ δύση, ἦταν σκεπαμένο ἀπό ἓνα πυκνό σύννεφο (πού ἀνέβαινε μέσ ἀπ' τό ποτάμι) καθολικῆς ὁμίχλης. Καί γι' αὐτό συνέβη πού, εἴκοσι μέ τριάντα δευτερόλεπτα, ὁ νεαρός ἐκρεμόταν στόν ἀέρα, χωρίς νά γίνεταί ἀντιληπτός.

Ἡ λευκή του πουκαμίσσα ἐν τέλει προσέλκυσε τὴν προσοχή. Τρεῖς τέσσερις ἔτρεξαν καὶ τὸν ἔπιασαν στὰ χέρια, ὅλοι τους προεξοφλώντας τὴν αναγγελία κάποιας εἰδήσεως τρομακτικῆς. Σέ ποιό σπίτι ἔμενε; Κι αὐτό ἀκόμη δέν ἦταν ἀμέσως φανερό, ἀλλὰ μέ τό δάχτυλο ἔδειξε τὴν πόρτα τοῦ Οὐίλλιαμσον καὶ εἶπε μ' ἓνα πνιχτό ψιθύρισμα: «ὁ δολοφόνος τῶν Μαρήδων εἶναι μέσα»!

Τά πάντα μονομιᾶς φωτίστηκαν: ἡ ἀλάλητη φωνή τῶν γεγονότων ἔκαμε τὴν εὐγλωττη ἀποκάλυψή της. Ὁ μυστηριώδης ἐξολοθρευτής τοῦ ἀριθ. 29 τῆς Ὁδοῦ Ράτκλιφ εἶχε κάμει τὴν ἐπίσκεψή του καὶ σ' ἄλλο σπίτι καὶ νά, ἓνας ἄνθρωπος μονάχα εἶχε ξεφύγει δι' ἀέρος καὶ μέ τά νυχτικά του, γιὰ νά διηγηθῆ τὴν ἱστορία. Κατά τίς προλήψεις, τοῦτο ἦταν κάτι πού θά ἐμπόδιζε τὴν καταδίωξη τοῦ ἀκατατρόπητου αὐτοῦ ἐγκληματία. Κατά τὴν ἠθική καὶ γιὰ τοὺς σκοποὺς τιμωροῦ δικαιοσύνης, σ' αὐτό τό γεγονός εὐρίσκονταν ὅλα ὅσα μπορούσαν νά τὴν ξυπνήσουν, νά τὴν κεντρίσουν καὶ νά τὴν συντρέξουν.

Ναί, ὁ δολοφόνος τῶν Μαρήδων —ὁ ἄνθρωπος τοῦ μυστηρίου— ἔβρισκόταν πάλι ἐπὶ τό ἔργον, ἴσως ἐτούτη τῆ στιγμῆ νά σβήνῃ τό λυχνάρι μιᾶς ζωῆς, κι ὄχι σέ κανέναν ἀπομακρυσμένο τόπο, ἀλλὰ ἐδῶ — σ' αὐτό τό ἴδιο σπίτι τό ὁποῖο οἱ ἀκροατές τῆς τρομερῆς εἰδήσεως ἄγγιζαν μέ τά χέρια τους. Τό χάος καὶ ἡ τυφλή ὀχλοβοή τῆς σκηνῆς πού ἀκολούθησε, ἂν ἐ-

κτιμηθῶν βάσει τῶν πυκνοτάτων ἐξιστορήσεων ποῦ
 παρείχαν ἐπί πολλές συνεχόμενες ἡμέρες οἱ ἐφημε-
 ρίδες, καί βάσει ἑνός ἰδιαίτερου γνωρίσματος τῆς
 ὑποθέσεως, δέν εἶχαν τό ἀνάλογό τους, παρά σέ μιά
 καί μόνο περίσταση — σ' ὅ,τι ἐπακολούθησε, θέλω νά
 πῶ, μετά τήν ἀπαλλαγή τῶν ἐπτά ἐπισκόπων, στό
 Οὐεστμίνστερ τό 1688. Πρός ὥρας ἐπικρατοῦσε κά-
 τι περισσότερο ἀπό παράφορο ἐνθουσιασμό. Τό φρε-
 νιασμένο πάθος ἀνάμικτο τρόμου κι ἀγαλλιάσεως —
 οἱ ἐκδικητικοί ὀλολυγμοί πού ὑψώθηκαν αὐτοστιγ-
 μεῖ μέσ ἀπ' τό συγκεκριμένο δρόμο, κι εὐθύς, σάν ἀπό
 μιά μεγαλειώδη μετάδοση μαγνητισμοῦ, ἀπ' ὅλους
 τούς παραπλήσιους δρόμους — ἐπάξια μπορεῖ νά ἐκ-
 φραστῆ μονάχα μ' ἐκεῖνο τό ἐκστατικό χωρίο τοῦ
 Σέλλεϋ:

Ἡ φρενίτιδα μιᾶς ἄγριας κι ὑπέρογκης χαρᾶς

Ἀπλώθη μέσ ἀπ' τ' ἀρίφνητα δρομάκια, γοργο-
 πετώντας

Μέ τά φτερά τοῦ φόβου: — Ἀπ' τό μουντό τους
 τρελλαμό

Ἐξύπνησαν οἱ πεινασμένοι, κι ὀλόχαροι πεθάναν:
 στά πτώματα

Καταμεσίς ἐνῶ ψυχομαχοῦσαν οἱ ἀγγελοκρου-
 σμένοι

Ἀκοῦν εὐθύς τά χαρωπά μαντάτα, καί στήν ἐλ-
 πίδα

Σφάλισαν τά κουρασμένα μάτια: ἀπό 'να σ' ἄλλο

σπίτι άπαντώντας
 Μέ δυνατές ίαχές, οί ζωντανοί έτράνταξαν τό θό-
 λο τ' ούρανοῦ

Κι οί αντίλαλοι έγέμισαν τήν ξαφνιασμένη γή*.

Ήταν πράγματι κάτι τό ανεξήγηγο σχεδόν, σάν ήθελες στήν ίδια τή στιγμή νά έρμηνεύσης τήν πο-
 λεμική ίαχή σύμφωνα μέ τό άληθινό της νόημα. Κι
 άλήθεια, ή θανατερή βοή τής εκδίκησης και ή μεγα-
 λόπρεπη ένότητά της δέν ήταν δυνατό, σ' αύτή τή
 συνοικία, παρά νά στοχεύουν μόνο τόν δαίμονα εκεί-
 νο του όποιου ή ιδέα φώλιαζε και τυραννούσε, δώδε-
 κα 'μέρες τώρα, μέσ στήν καρδιά του καθενός· πόρ-
 τες και παράθυρα τής γειτονιάς, άνοιξαν διάπλατα,
 λές μ' ένα πρόσταγμα· πλήθη, χωρίς νά περιμένουν
 για νά βγούν κανονικά άπ' τίς έξόδους, πήδησαν κά-
 τω μονομιάς άπ' τά παράθυρα στό ίσόγειο· άρρωστοι
 άνθρωποι σηκώθηκαν άπ' τά κρεβάτια τους· σέ μιά
 περίπτωση, λές και για νά έπαληθευτή ρητά ή ει-
 κόνα του Σέλλεϋ (V. 4, 5, 6, 7), κάποιος όπου τόν
 έπερίμεναν από μέρες, κι όπου όντως απέθανε τήν
 έπομένη, σηκώθηκε, ζώστηκε μ' ένα σπαθί και κα-
 τέβη μέ τή νυχτικιά στό δρόμο. Ήταν μιά καλή ευ-
 καιρία, και ό όχλος τό 'χε αντιληφθή, νά πιάσουν
 τόν αίματοβόρο σκύλο μέσ στό καταμεσήμερο κι έ-
 πάνω στό γλέντι τών αίματοβαμμένων του όργίων —

* Η άνταρσία του 'Ισλάμ, Άσμα XII

καταμεσίς στά ἴδια τά σφαχτά του. Πρὸς στιγμὴν ὁ ὄχλος ἀμηχάνησε λόγω τοῦ ἴδιου του τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς μάνητας. Ἀλλά κι ἡ μάνητα ἀκόμη ἔνοιωσε τὴν ἀνάγκη τοῦ αὐτοσυγκρατημοῦ. Ἦταν φανερό πὼς ἡ ὀγκωδέστατη ἐξώθυρα χρειαζόταν ν' ἀνοίξη ἀπ' ἔξω, καθότι δέν ὑπῆρχε πλέον ζωντανός νά συνεργήσῃ ἀπὸ μέσα στὶς προσπάθειές τους, ἐκτός ἀπὸ μιὰ παιδούλα. Λοστοὶ ἐφαρμόσθηκαν ἐπιδέξια πού σ' ἓνα λεπτό ἔσπασαν τοὺς στροφεῖς τῆς πόρτας ἀνοίγοντάς τὴν διάπλατα κι ὁ κόσμος ὤρμησε σάν χεῖμαρρος. Μαντεύει κανένας μέ τί θυμό καὶ τί ἔξαψη, καταπάνω στὴν ἀλλόφρονη μάνητά τους, ἔκαμε σῆμα γιὰ νά σταματήσουν καὶ νά σιωπήσουν ἐντελῶς, κάποιο πρόσωπο σημαντικό τῆς περιοχῆς. Μέ τὴν ἐλπίδα πὼς κάτι χρήσιμο θά τοῦ ἀνακοινωνόταν, ὁ ὄχλος σίγησε. «Λοιπόν, ἀφουγκραστεῖτε τώρα», εἶπε ὁ ἄνθρωπος μέ τό κῦρος, «καὶ θά μάθουμε ἂν βρίσκεται στό πάνω πάτωμα ἢ κάτω». Παρευθὺς ἀκούστηκε θόρυβος σάν κάποιος νά παραβίαζε τίποτε παράθυρα, κι ὀλοκάθαρα ὁ ἦχος ἐρχόταν μές ἀπὸ κάποια κρεβατοκάμαρα ἐπάνω. Ναί τό πρᾶγμα ἦταν φανερό πὼς ὁ δολοφόνος εὕρισκόταν ἀκόμη μές στό σπίτι: ἦταν παγιδευμένος. Μέ τό νά μὴν ἔχη ἐξοικειωθῆ μέ τίς λεπτομέρειες τῆς οἰκίας Οὐίλιαμσον, κατὰ τά φαινόμενα εἶχε φυλακιστῆ σέ μιὰ ἀπὸ τίς ἐπάνω κάμαρες. Ἐκεῖθε τό πλῆθος τώρα χύμησε ἀκάθεκτο. Ἡ πόρτα, μολοντοῦτο, βρέθηκε

ἐλαφρά μανταλωμένη, κι ἐπάνω πού τήν παραβίαζαν, ἕνας δυνατός πάταγος ἀπ' τό παράθυρο, γυαλιῶν καί σκελετοῦ μαζί, ἀνήγγειλε πώς ὁ μουσαρός ἄνθρωπος εἶχε καταφέρει νά δραπετεύσῃ. Εἶχε πηδήσει κάτω, καί ἀρκετοί ἀπό τό πλῆθος πού ἔβραζαν ἀπό τήν γενική μάνητα, χύθηκαν στό κατόπι του. Αὐτά τά ἄτομα δέν εἶχαν γνοιαστῆ γιά τή φύση τοῦ ἐδάφους· ἀλλά τώρα, ἐξετάζοντάς το μέ τούς πυρσούς, ἀνέφεραν πώς ἐπρόκειτο γιά ἕνα κεκλιμένο ἐπίπεδο, ἤ ἀργιλωδες ἀνάχωμα, ὑγρό πολύ καί γλιστερό. Τά ἴχνη ἀπό τίς πατημασιές εἶχαν ἀποτυπωθῆ βαθιά στήν ἄργιλο κι ἐπομένως εὐκόλα τ' ἀκολούθησαν ὡς τήν κορφή τοῦ ἀναχώματος· ἀλλ' ἀμέσως ἔγινε ἀντιληπτό πώς ἡ καταδίωξη καταντοῦσε ἀνώφελη, λόγῳ τῆς πυκνῆς ὀμίχλης. Δυό βήματα μόλις ἐμπρός σου κι ἕνας ἄνθρωπος μποροῦσε ν' ἀποφύγῃ τήν ἀναγνωριστική σου ἰκανότητα, καί σάν τόν ἐπρολάβαινες, δέν θά ἐπιχειροῦσες νά τόν ταυτίσης μ' ἐκεῖνον πού ἔχεις χάσει ἀπ' τά μάτια σου. Ποτέ, καθόλη τή διάρκεια ἑνός αἰῶνα, δέν θά μποροῦσε νά προσμένη κανεῖς τόσο εὐνοϊκή νύχτα γιά νά δραπετεύσῃ ἕνας ἐγκληματίας: μέσα μεταμφιέσεως ὁ Οὐίλλιαμς εἶχε τώρα πάμπολλα· καί οἱ κρυφῶνες ἦσαν ἀναρίθμητες τριγύρω στόν ποταμό πού θά μποροῦσαν νά τόν προφυλάξουν χρόνια ἀπ' τίς φορτικές ἔρευνες. Ἀλλά ἡ εὐνοια δέν ὠφελεῖ σέ τίποτε τούς ἀπόκοτους καί τούς ἀχάριστους. Ἐκεῖνη τή νύχτα,

στήν κρίσιμη καμπή τῆς μελλοντικῆς του σταδιοδρομίας, ὁ Οὐίλλιαμς ἔκαμε τὴν ἐσφαλμένη κίνησι, διότι ἀπό νωθρότητα καί μόνο, πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὴν παλιά του κατοικία — τὸ μέρος ἴσια-ἴσια πού σ' ὅλη τὴν Ἀγγλία εἶχε τώρα κάθε λόγο ν' ἀποφεύγη.

Ἐντωμεταξύ τὸ πλῆθος εἶχεν ἐρευνήσει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὸ σπίτι τοῦ Οὐίλλιαμσον. Οἱ πρῶτες ἀναζητήσεις εἶχαν στραφῆ πρὸς τὴν ἐγγονή. Ὁ Οὐίλλιαμς, ἦταν φανερό, εἶχε ἔμπεϊ στήν κάμαρά της ἀλλὰ στό δωμάτιο τοῦτο προφανῶς τόν εἶχε αἰφνιδιάσει ἢ ἀναπάντεχη ὀχλοβοή τοῦ δρόμου, μετὰ τὸ ὁποῖο ἀπερίσπαστη ἢ προσοχή του εἶχε κατευθυνθῆ πρὸς τὰ παράθυρα, ἀφοῦ μέσω αὐτῶν καί μόνο γινόταν ἐφικτή ἢ ὅποια ὑποχώρησι. Ἀκόμα κι αὐτὴ τὴν ὑποχώρησι τὴν ὤφειλε μόνο στήν ὁμίχλη καί τὴ βιάσι τῆς στιγμῆς καί στή δυσκολία προσεγγίσεως τοῦ οἰκήματος ἀπό τὴν πίσω πλευρά. Ἡ παιδούλα ἦταν φυσικά ἀνάστατη, ἔνεκα τῆς συρροῆς τῶν ξένων ἀνθρώπων σέ τέτοια ὥρα, κατὰ τ' ἄλλα ὅμως, χάρη στήν ἀγαθὴ πρόνοια τῶν γειτόνων, ἀπαλλάχτηκε ἀπό τὴ γνώσι ὅλων τῶν τρομερῶν συμβάντων πού ἔχανε συντελεστῆ, ἐνόσω ἢ ἴδια κοιμόταν. Ὁ καυμένος ὁ παππούλης της δέν εἶχεν ἀνευρεθῆ ἀκόμη, ὥσπου τὸ πλῆθος κατέβηκε στό κατώϊ· τόν ἡῦραν τότε νά κοιτεται μπρούμυτα στό δάπεδο: εἶχε πέσει κάτω μέ σπρωξιά ἀπ' τὸ κεφαλόσκαλο τοῦ κατωγίου, καί μέ τόση βία πού ἔσπασε τὸ ἓνα του πόδι.

Ἄφου λοιπόν εἶχε τεθῆ ἔκτος μάχης, ὁ Οὐίλλιαμος εἶχε κατέβει καί κόψει τό λαρύγγι του. Συζητήθηκε πολὺ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στίς ἐφημερίδες κατὰ πόσο ἦταν δυνατὸ νά συμβιβαστοῦν τὰ ἐπεισόδια αὐτὰ μέ ὠρισμένα ἄλλα δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ πράγμα-τος, ἂν ὑποτεθεῖ πὼς ἓνα καί μόνον ἄτομο ἦταν ἀνα-μεμιγμένο στὴν ὑπόθεσι. "Ὅτι ἓνα καί μόνον ἄτομο ἦταν ἀναμεμιγμένο φαίνεται βέβαιο. Ἐνα καί μόνον θεάθηκε ἢ ἀκούστηκε στῶν Μαρήδων ἓνα μόνον, καί πέραν πάσης ἀμφιβολίας τό ἴδιο ἄτομο, ἔγινε ἀντιληπτὸ ἀπὸ τὸν νεαρό ἡμεροκαματιάρη μέσ στοῦ καθημερινό τῆς Κας Οὐίλλιαμσον, κι ἐνός μόνου βρέθηκαν τὰ ἴχνη στοῦ ἀργιλῶδες ἀνάχωμα. Προφα-νῶς ἡ πορεία πού ἔχε ἀκολουθήσει ἦταν ἡ ἐξῆς: Εἶχε παρουσιαστῆ στὸν Οὐίλλιαμσον νά παραγγεῖλη μύρα. Ἡ παραγγελία θ' ἀνάγκασε τὸν γέροντα νά κατέβη στοῦ κατώϊ. Ὁ Οὐίλλιαμος θά περίμενε, ὡ-σπου ὁ ἄλλος νά φτάση κάτω καί τότε θά «βρόντησε» τὴν ἐξώθυρα καί θά τὴν κλείδωσε μέ τὸν βίαιο τρόπο πού περιγράψαμε. Ὁ Οὐίλλιαμσον θ' ἀνέβηκε ἀνα-στατωμένος πάνω μόλις ἄκουσε τὸν βίαιο θόρυβο. Ὁ ἀνθρωποκτόνος, ἔχοντας ὑπόψει πὼς ἔτσι θά ἔκαμνε, τὸν ἀπάντησε, ἀσφαλῶς, στοῦ κεφαλόσκαλο τοῦ κα-τωῖου καί τὸν ἔρριξε κάτω, μετὰ τό ὅποιο θά κατέβη γιά ν' ἀποτελειώσῃ τό φονικό καταπὼς συνήθιζε. Ὅλα τοῦτα θά πῆραν ἓνα μ' ἐνάμισυ λεπτό, καί κατ' αὐτόν τὸν τρόπο μποροῦσε νά ἐξηγηθῆ τό διάστημα

πού μεσολάβησε μεταξύ του ἀνησυχαστικοῦ θορύβου τῆς ἐξώθυρας πού ἄκουσεν ὁ ἡμεροκαματιάρης, καί τῆς ἀξιοθρήνητης κραυγῆς τῆς ὑπηρέτριας. Εἶναι φανερό ἐπίσης ὅτι ὁ λόγος πού καμμιὰ κραυγή ἀπολύτως δέν ἐβγήκε ἀπ' τὰ χεῖλη τῆς Κας Οὐίλλιαμσον ὀφείλεται στή στάση τῶν γυναικῶν ὅπως τήν ἔχω σκιαγραφήσει. Ἐρχόμενος πίσω ἀπό τήν Κα Οὐίλλιαμσον—ἀθέατος ἐπομένως, κι ἔνεκα τῆς κουφότητάς της ἀνάκουστος— ὁ ἀνθρωποκτόνος θὰ τῆς ἐπροξένησε ὀλική ἀπώλεια τῶν αἰσθήσεων ἐνόςω ἐκεῖνη δέν εἶχεν ἀντιληφτῆ ἀκόμη τήν παρουσία του. Ἄλλά μέ τήν ὑπηρέτρια, ὅπου ἀναπόφευκτα εἶχεν ἰδεῖ τήν ἐπίθεση στήν κυρία της, ὁ ἀνθρωποκτόνος δέν ἦταν σέ θέση νά ἐξασφαλίσῃ πλήρως τό ἴδιο πλεονέκτημα· καί λοιπόν ἐκεῖνη εἶχε τό χρόνο νά μπήξῃ τήν κραυγή των τελευταίων της.

Ἀναφέρθηκε πώς ὁ δολοφόνος τῶν Μαρήδων ἐπί δεκαπέντε περίπου ἡμέρες δέν ἔδωσε καν λαβή γιά ὑποψίες, πού σημαίνει ὅτι, πρὶν ἀπό τίς δολοφονίες στοῦ Οὐίλλιαμσον, δέν προέκυψε οὔτε καί τό παραμικρότερο βάσιμο ἴχνος ὑποψίας πρὸς ὅποιανδήποτε κατεύθυνση, εἴτε ἀπό πλευρᾶς κοινοῦ εἴτε ἀπό πλευρᾶς ἀστυνομίας. Ἄλλ' ὅμως ὑπῆρχαν δύο πολύ περιορισμένες ἐξαιρέσεις σ' ἐτούτη τήν κατάστασι ὀλικῆς ἀγνοίας. Κάποιοι δικαστές εἶχαν στήν κατοχή τους κάτιτι, πού ἂν ἐξεταζόταν μέ προσοχή, θὰ προσπόριζε ἓνα πιθανότατο μέσο γιά τήν ἀνακάλυψη

του ἐγκληματία. Μά ὡς τήν ὥρα ἐκείνη δέν τόν εἶχαν ἐξιχνιάσει. Ὡς τό πρῶί τῆς Παρασκευῆς πού ἀκολούθησε τήν ἐξολόθρευση τῶν Οὐίλλιαμσον, δέν εἶχαν διακοινώσει τό σημαντικό γεγονός ὅτι ἐπί τῆς ναυπηγικῆς καλόσφυρας (μέ τήν ὁποία, ὅσον ἀφορᾷ τή διαδικασία τῶν ἀναισθητικῶν πληγμάτων ἤ τῆς ἐκτός μάχης θέσεως, πού εἶχαν διαπραχθῆ οἱ δολοφονίες) ἦσαν χαραγμένοι οἱ χαρακτῆρες «I.P.» Ἡ καλόσφυρα τούτη, λόγω μιᾶς περίεργης ἀβλεψίας τοῦ ἀνθρωποκτόνου, εἶχε παραπέσει στό ἐμπορικό τοῦ Μάρ· καί εἶναι λοιπόν ἐνδιαφέρον τό γεγονός πώς, ἂν ὁ ἀχρεῖος εἶχε συλληφθῆ ἀπ' τόν γενναῖο ἐνεχυροδανειστή, θά βρισκόταν τελείως ἄοπλος. Ἡ κοινοποίησι ἔγινε ἐπίσημα τήν Παρασκευή, ἤγουν τήν δέκατη τρίτη ἡμέρα μετά τήν πρώτη δολοφονία. Κι εὐθύς ὑπῆρξεν ἀφορμή (ὅπως θά διαπιστωθῆ) ἐνός σημαντικωτάτου ἀποτελέσματος. Ἐντωμεταξύ, κρυφά, μέσα σ' ἓνα καί μόνο ὑπνοδωμάτιο, σ' ὄλο τό Λονδίνο, εἶναι γεγονός πώς ὁ Οὐίλλιαμς ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο ψιθυρισμοῦ πολύ σοβαρῶν ὑπονοιῶν εὐθύς ἐξαρχῆς — δηλαδή ἀπό τήν ἴδια ἐκείνη ὥρα πού τελέσθηκε ἡ τραγωδία τῶν Μαρήδων. Καί τό ἐκπληκτικό εἶναι πώς οἱ ὑπόνοιες ὀφείλονταν ἐξολοκλήρου σέ δική του ἀνοησία. Ὁ Οὐίλλιαμς συγκατοικοῦσε μ' ἄτομα διαφόρων ἐθνικοτήτων σ' ἓνα πανδοχεῖο. Μέσα σ' ἓναν εὐρύχωρο θάλαμο ἦσαν τοποθετημένα πέντε μ' ἕξι κρεβάτια, πού τά καταλάμβα-

ναν ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ἔντιμοι τεχνίτες. Ἐνας δὺο ἦσαν Ἑγγλέζοι, καναδύο Σκωτσέζοι, τρεῖς τέσσαρες Γερμανοὶ καὶ ὁ Οὐίλλιαμος, τοῦ ὁποίου ἡ καταγωγή βεβαίως δέν ἦταν γνωστή. Τό μοιραῖο βράδι τοῦ Σαββάτου, περί τίς μία καὶ μισή, ὅταν ὁ Οὐίλλιαμος ἐπέστρεψε ἀπό τά μακάβρια ἔργα του, βρῆκε τοὺς Ἄγγλους καὶ τοὺς Σκώτους νά κοιμοῦνται ἀλλά τοὺς Γερμανοὺς ξάγρυπνους: ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ἀνακαθισμένος μ' ἓνα κερὶ ἀναμμένο στά χέρια καὶ διάβαζε φωναχτά στοὺς ἄλλους δὺο. Παρευθύς ὁ Οὐίλλιαμος εἶπε θυμωμένα καὶ σέ τόνο ἐπιτακτικό. «Ἐ, σβῆστε τό κερὶ· σβῆστε το ἀμέσως: θά καοῦμε ζωντανοὶ στά κρεβάτια μας». Ἐάν τύχαινε νά ξαγρυπνοῦν κι οἱ Βρετανοὶ τοῦ δωματίου, ὁ κ. Οὐίλλιαμος θά προκαλοῦσε ζωηρές διαμαρτυρίες γι' αὐτή τήν ὑπεροπτική προσταγή. Ὅμως οἱ Γερμανοὶ, κατὰ κανόνα, εἶναι πρᾶοι κι εὐπειθεῖς ἀπό φυσικοῦ τους, ὥστε τό φῶς ἔσβησε φιλόφρονα. Μολαταῦτα, καθὼς δέν ὑπῆρχαν κουρτίνες, ἔκαμε τῶν Γερμανῶν ἐντύπωση πὼς δέν σοβοῦσε στήν πραγματικότητα κανένας ἀπολύτως κίνδυνος, καθότι τά κλινოსκεπάσματα, σωρευμένα καθὼς ἦσαν τό ἓνα πάνω στ' ἄλλο, δέν μπορούσαν νά πάρουν περισσότερο φωτιά ἀπ' ὅσο τά φύλλα ἑνός κλειστοῦ βιβλίου. Ἐξῆγαν λοιπόν σιωπηρά τό συμπέρασμα πὼς ὁ κ. Οὐίλλιαμος πιεζόταν ἀσφαλῶς ἀπό κάποιον λόγο γιὰ ν' ἀποκρύπτῃ τό πρόσωπο καὶ τήν ἀμφίεσή του ἀπό τά βλέμ-

ματα. Ποιός ἦταν αὐτός ὁ λόγος τὰ νέα πού διαδόθη-
 καν τήν ἐπομένη σ' ὄλο τό Λονδίνο καί βέβαια στό
 κτίριο ἐκεῖνο, οὔτε τετρακόσια μέτρα ἀπό τό ἐμπορι-
 κό τοῦ Μάρ, τόν ἔκαμαν πανηγυρικῶς φανερό· καί,
 καθώς μπορεῖ ἀβίαστα νά ὑποτεθῆ, ἡ ὑποψία ἀνα-
 κοινώθηκε καί σ' ἄλλα μέλη τοῦ ὑπνωτηρίου. "Ο-
 λοι τους, ὡστόσο, εἶχαν ἐπίγνωση τοῦ νομικοῦ κιν-
 δύνου που συνεπάγεται, σύμφωνα μέ τήν ἀγγλική
 νομοθεσία, ἡ διατύπωση ὑπαινιγμῶν εἰς βάρος ὀποι-
 ουδήποτε, ἔστω κι ἂν ἀληθεύουν, οἱ ὅποιοι ἐνδέχεται
 νά μὴν εἶναι δεκτικοί ἀποδείξεων. Στήν πραγματι-
 κότητα, ἐάν ὁ Οὐίλλιαμς εἶχε λάβει τίς πλέον στοι-
 χειώδεις προφυλάξεις, ἂν ἀπλῶς εἶχε κατηφορίσει
 πρὸς τόν Τάμεση (δύο δρασκελιές μακρύτερα) κι εἶχε
 πετάξει δύο ἀπ' τὰ ἐργαλεῖα του μέσ στό ποτάμι, κα-
 νένα πειστικό τεκμήριο δέ θά 'ταν δυνατό νά προσκο-
 μισθῆ ἐναντίον του. Καί θά μπορούσε νά 'χη πραγ-
 ματοποιήσει τό σχέδιο τοῦ Κουρβουαζιέρου (δολο-
 φόνου τοῦ Λόρδου Οὐίλλιαμς Ρουσσελ) — ἤγουν νά
 ἐξασφαλίζη τή μηνιαία του συντήρηση μέ τό μέσο
 μιᾶς μεμονωμένης καί καλοσχεδιασμένης ἀνθρωπο-
 κτονίας. Ἡ συντροφιά τοῦ ὑπνωτηρίου, ἐντωμετα-
 ξύ, εἶχε πεισθῆ, ἀλλά περίμενε νά συγκεντρώσῃ ἀ-
 ποδείξεις πού θά μπορούσαν νά πείσουν κι ἄλλους.
 Εὐθύς λοιπόν μόλις δημοσιεύθηκε ἡ ἐπίσημη ἀνα-
 κοίνωση σχετικά μέ τ' ἀρχικά Ι.Π. τῆς καλόσφυ-
 ρας, ὅλοι ἀνεξαιρέτως στό πανδοχεῖο ἀναγνώρισαν

ἀμέσως τὰ γνώριμα ἀρχικά ενός ἔντιμου καραβομαραγκοῦ ἀπό τῆ Νορβηγία, τοῦ Ἰωάννη Πέτερσεν, πού ἔχε δουλέψει στά ἐγγλέζικα ναυπηγεῖα ὡς καί τῆ χρονιά ἐκείνη, ἀλλά, βρίσκοντας εὐκαιρία νά ἐπισκεφθῆ τόν τόπο του, εἶχεν ἀφήσει τήν ἐργαλειοθήκη του στό ὑπερῶο τοῦ πανδοχείου. Ἐρευνήθηκαν λοιπόν τὰ ὑπερῶα. Ὁ ἐργαλειοφόρος τοῦ Πέτερσεν βρέθηκε, ἔλλειπεν ὅμως ἡ καλόσφυρα· καί ὕστερα ἀπό προσεκτικώτερες ἔρευνες, ἔγινε μιά νέα συντριπτική ἀνακάλυψη. Ὁ ἰατρός πού ἐξέτασε τὰ πτώματα στοῦ Οὐίλλιαμσον εἶχε γνωματεύσει πώς τὰ λαρύγγια δέν ἐκόπηκάν μέ ξυράφι ἀλλά μ' ἓνα ὄργανο διαφορετικοῦ σχήματος. Θυμήθηκαν τώρα πώς ὁ Οὐίλλιαμς πρόσφατα εἶχε δανειστῆ ἓνα μεγάλο γαλλικό μαχαίρι περίεργης κατασκευῆς καί πράγματι, μές ἀπό ἓνα σωρό κουρέλια κι ἄχρηστα ἀντικείμενα, σέ λίγο ἀνέσυραν ἓνα γιλέκο, γιά τό ὁποῖο ὀλάκερο τό πανδοχεῖο ἔπαιρνε ὄρκο πώς μέχρι πρόσφατα τό φοροῦσε ὁ Οὐίλλιαμς. Μέσα στό γιλέκο, καί κολλημένο ἀπ' τὰ αἵματα στό ἀνάραμμα τῆς τσέπης, βρέθηκε τό γαλλικό μαχαίρι. Ἐπειτα, ἦταν πασίγνωστο σ' ὄλο το πανδοχεῖο πώς ὁ Οὐίλλιαμς τακτικά φοροῦσε τίς ἡμέρες ἐκεῖνες ἓνα ζευγάρι τριζάτα παπούτσια καί μιά καφετιά βελάδα μέ μεταξωτή ἐσωτερική ἐπένδυση. Περισσότερα στοιχεῖα δέν ἐχρειάζονταν. Ὁ Οὐίλλιαμς συνελήφθη ἀμέσως κι ἀνακρίθηκε συνοπτικά. Αὐτά ἔλαβαν χώρα τήν

Παρασκευή. Τό πρωί τοῦ Σαββάτου (ἤγουν δεκατέσσερις ἡμέρες ἀπό τῆς δολοφονίας τῶν Μαρήδων) ὑποβλήθηκε σέ νέα ἀνάκριση. Οἱ ἔμμεσες ἀποδείξεις ὑπῆρξαν συντριπτικές. Ὁ Οὐίλλιαμς παρακολουθοῦσε τή διαδικασία ἀλλά μίλησε πολύ λίγο. Ἐντέλει, προφυλακίστηκε γιά νά παραπεμφθῆ κατά τήν ἐπόμενη δικάσιμη· καί εἶναι περιττό ν' ἀναφερθῆ ὅτι τήν ὥρα πού τόν μετέφεραν στίς φυλακές, τόν ἀκολουθοῦσαν ὄχλοι τόσο ἀγριεμένοι πού, κάτω ἀπό κανονικές συνθῆκες, εἶναι ζήτημα νά διέφευγε τίς συνοπτικές διαδικασίες τῆς ἐκδίκησης. Ἀλλά γιά τήν περίσταση εἶχε διατεθῆ ἰσχυρή συνοδεία κι ἔτσι ὁδηγήθηκε σῶος στίς φυλακές. Σ' αὐτές τίς φυλακές τήν ἐποχή ἐκείνη ὁ κανονισμός ὠριζε ὅτι στίς πέντε μ.μ. ὅλοι οἱ κρατούμενοι τῆς πτέρυγας τῶν ποινικῶν ἔπρεπε νά κλειδώνωνται στά κελιά τους γιά τή διανυκτέρευση καί μάλιστα δίχως κεριά. Ἐπί δεκατέσσαρις ὥρες (δηλαδή, ὡς τίς ἑπτὰ τοῦ ἐπόμενου πρωῖνου) παρέμεναν ἀνεπίσκεπτοι καί σ' ἀπόλυτο σκοτάδι. Χρόνο, λοιπόν, ὁ Οὐίλλιαμς εἶχε γιά ν' αὐτοκτονήση. Τά μέσα, κατά τ' ἄλλα, ἦσαν πενιχρά. Ἰπῆρχε μιά σιδερένια δοκός (ἄν θυμοῦμαι καλά) γιά τήν ἀνάρτηση τοῦ φανοῦ· ἀπ' ἐκεῖ κρεμάστηκε μέ τούς ἀορτῆρες του. Τί ὥρα δέν ἦταν βέβαιο· μερικοί εἶπαν τά μεσάνυχτα. Κι' ἄν ἔτσι εἶχε τό πρᾶγμα, ἀκριβῶς τήν ἴδια ὥρα πού δεκατέσσερις ἡμέρες πρὶν ἔσπερνε τόν τρόπο καί τόν ὄλεθρο σ' ὁλό-

κληρη τή φιλήσυχη οικογένεια του δόλιου Μάρ, αναγκαζότανε νά πιῆ τό ἴδιο ποτήρι πού του πρόσφεραν στά χεῖλη τά ἴδια του τά καταραμένα χέρια.

Τήν υπόθεση τῶν Μακένζηδων, στήν ὁποία ἔγινε ἰδιαίτερη μνεία, ἀξίζει τόν κόπο νά τήν διαλάβουμε ἐν συντομία λόγῳ τῆς στυγερῆς γραφικότητος δύο ἢ τριῶν λεπτομερειῶν της. Ἡ σκηνή τῆς ἀνθρωποκτονίας διαδραματίστηκε σ' ἓνα ἐξοχικό χάνι κάμποσα μίλια (θαρρῶ) ἔξω ἀπ' τό Μάντσεστερ· καί ἡ πλεονεκτική θέσι ἀκριβῶς τοῦ πανδοχείου αὐτοῦ ἐγέννησε τόν διπλό πειρασμό τῆς ὑποθέσεως. Ἐν γένει, ἓνα πανδοχεῖο ὑποδηλώνει, ἀσφαλῶς, ὅτι ἡ ὑπαρξή μιᾶς παραπλήσιας ζώνης γειτόνων ἀποτελεῖ τό κίνητρο τῆς λειτουργίας ἐνός τέτοιου καταστήματος. Ἀλλά στήν περίπτωσι αὐτή, τό πανδοχεῖο ἦταν ἀπομονωμένο καί ἔτσι δέν ὑπῆρχαν ἀνησυχίες μήπως τό ἔργο διακοπῆ ἀπό ἄτομα πού κατοικοῦσαν σ' ἐμβέλεια κραυγῆς· καί μολταῦτα, οἱ γειτονικές περιοχές ἦσαν ἐξαιρετικά πυκνοκατοικημένες· ἐπακόλουθο τοῦ ὁποίου ἦταν μιά φιλανθρωπική ὀργάνωσι νά ἔχη καθιερώσει τίς ἐβδομαδιαῖες συναντήσεις της σ' αὐτό τό πανδοχεῖο καί ν' ἀφήνη τά χρηματικά ποσά, πού συλλέγονταν στήν αἴθουσά της, ὑπό τή φύλαξι τοῦ ἰδιοκτῆτη. Τά χρήματα αὐτά ἀνέρχονταν συχνά σέ ποσά ἀξιόλογα, πενήντα μ' ἐβδομήντα λίρες, πρὶν μεταφερθοῦν στά

χέρια κάποιου τραπεζίτη. Ἐδῶ λοιπόν, ὑπῆρχε ἓνας θησαυρός γιά τόν ὁποῖον ἄξιζε τόν κόπο νά λάβης κάμποσους κινδύνους, καί σέ τοποθεσία μάλιστα πού δέν ἐπεφύλασσε σχεδόν κανένα. Οἱ ἐλκυστικές αὐτές περιστάσεις, κατά σύμπτωση, εἶχαν ὑποπέσει στήν ἀντίληψη ἑνός ἀπό τούς δύο Μακένζηδες, καί·κατά κακή τύχη τήν ἐποχή ἀκριβῶς ὁπού τούς εἶχεν εὖρει μιά τεράστια συμφορά. Ἦσαν γυρολόγοι καί μέχρι τελευταία λογίζονταν ὡς ἄτομα ἰδιαιτέρως εὐϋπόληπτα ἀλλά τούς εἶχεν ὅμως αἰφνιδιάσει μιά ἐμπορική κατάρρευση, προκαλώντας ὀλοσχερῆ καταστροφή, κατά τήν ὁποία τό κοινό τους κεφάλαιο καταβροχθίστηκε μέχρι τελευταίας δεκάρας. Ἡ ἀναπάντεχη αὐτή ἀνατροπή τούς εἶχε φέρει σέ κατάσταση ἀπελπισίας· ἡ μικρή τους περιουσία εἶχε καταβροχθισθῆ ἀπό μιά μεγάλη κοινωνική καταστροφή, καί τό εὐρύτερο κοινωνικό σύνολο τήν ὑπελάμβαναν ὡς ἀπότοκο ληστείας. Μέ τό νά λυμαινῶνται, συνεπῶς τόν κόσμο, πίστευαν ὅτι ἀπέδιδαν τήν ἄγρια καί φυσική δικαιοσύνη τῆς ἀνταποδόσεως. Τά χρήματα στά ὁποῖα ἀπέβλεπαν εἶχαν προσλάβει, ὠρισμένως, τόν χαρακτήρα χρημάτων τοῦ δημοσίου, καθότι ἀποτελοῦσαν τό προϊόν πολλῶν μεμονωμένων συνδρομῶν. Λησμονοῦσαν, μολαταῦτα, ὅτι γιά τίς δολοφονικές πράξεις πού δίχως ἄλλο μελετοῦσαν ὡς προανακρουστικές τῶν ληστειῶν, δέν θά ἦσαν σέ θέση νά ἐπικαλεσθοῦν κανένα φαντα-

στικό τέτοιο κοινωνικό προηγούμενο. Ἐχοντας νά κάμνουν μέ μιά οἰκογένεια πού ἔμοιαζε σχεδόν ἀνίσχυρη, ἐφόσον ὅλα πήγαιναν κατ' εὐχὴν, στηρίζονταν ἐξολοκλήρου στή σωματική τους ρώμη. Ἦσαν νέοι ἄνδρες σωματώδεις, εἰκοσιοκτώ καί τριάντα δύο ἐτῶν, μᾶλλον κάτω τοῦ μεσαίου ὕψους, ἀλλά γεροδεμένοι, εὐρύτεροι, μέ φαρδιές πλάτες καί τόσο καλοκαμωμένοι ὡς πρὸς τὴν πλαστικότητα καί τὴν καλλιγραμμία τῶν μελῶν τους, ὥστε, μετά τὴν ἐκτέλεσή τους, τὰ σώματα ἐκτέθηκαν κατ' ἰδίαν ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς τοῦ Νοσοκομείου τοῦ Μάντσεστερ ὡς ἀντικείμενα γλυπτικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἀφετέρου, τό σπιτικό πού ἐσκόπευαν νά κτυπήσουν ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὰ ἐξῆς τέσσαρα πρόσωπα: (1) τὸν πανδοχέα, ἕναν εὐτραφῆ κτηματία, ἀλλ' αὐτόν εἶχαν ὑπόψει νά τὸν θέσουν ἐκτός μάχης μ' ἕνα τέχνασμα πού μόλις εἶχε καθιερωθῆ καί ἀποκληθῆ: ποτοδακτυλουργία τ.ἔ. ἡ λαθραία εἰσαγωγή λαβδάνου στό ποτό τοῦ θύματος· (2) τὴ σύζυγο τοῦ πανδοχέα· (3) μιά νεαρά ὑπηρεσία· (4) ἕνα ἀγόρι, δώδεκα μέ δεκατεσσάρων ἐτῶν. Ὁ κίνδυνος ἦταν μήπως ἀπὸ τοὺς τέσσερις, ἐνῶ θά ἦσαν διασκορπισμένοι, πιθανῶς, μέσα στό σπίτι πού διέθετε δύο ἐξόδους, ἕνας τουλάχιστον μπορέσῃ νά ξεφύγῃ, κι ὄντας πιό ἐξοικειωμένος μέ τὰ τριγύρω μονοπάτια, καταφέρῃ νά δώσῃ τό σύνθημα συναγερμοῦ σέ κάποια ἀπὸ τὰ σπίτια πού εὐρίσκονταν σ' ἀπόσταση τριακοσίων μέτρων. Ἡ

τελική τους απόφαση ἦταν — ν' ἀφήσουν τίς περιστάσεις νά τους καθοδηγήσουν ὡς πρὸς τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο θά χειρίζονταν τὴν ὑπόθεσιν· μολοντοῦτο, καθ' ὅς ἔμοιαζεν ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἐγχειρήματος νά παραστήσουν τοὺς ἀγνώστους μεταξὺ τους, ἦταν ἀναγκαῖο νά προκαθορίσουν ἓνα γενικό περίγραμμα τοῦ σχεδίου τους, καθότι θά ἔταν δύσκολο μ' αὐτό τό στρατήγημα, χωρὶς νά προκαλέσουν βίαιες ὑποψίες, νά ἔλθουν σ' ὁποιαδήποτε ἐπικοινωνία κάτω ἀπὸ τὰ βλέμματα τῆς οἰκογένειας. Τό περίγραμμα αὐτό περιλάμβανε, τουλάχιστο, μιά δολοφονία: τόσο μόνο εἶχε συμφωνηθῆ· κατὰ τ' ἄλλα ὅμως οἱ ἐπακόλουθες κινήσεις τους καταδεικνύουν πῶς ἐπιθυμοῦσαν νά χυθεῖ τόσο λίγο αἷμα ὅσο ἐξυπηρετοῦσε τὸν ἀπώτερο σκοπὸ τους. Τὴν ὠρισμένη ἡμέρα παρουσιάστηκαν καθένας χωριστά στό ἐξοχικό χάνι, καί σε διαφορετικές ὥρες. Ὁ ἓνας ἦρθε ἀπὸ τίς τέσσερις τό ἀπόγευμα, ὁ ἄλλος ὄχι νωρίτερα τῶν ἑπτὰ καί μισή. Χαιρετήθηκαν ἀπὸ μακριά καί συγκρατημένα, καί μ' ὄλο πού κάπου-κάπου ἀντάλλαξαν λίγες λέξεις μεταξύ τους, ὅπως κάμνουν οἱ ἀγνωστοί, δέν ἔδειξαν διατεθειμένοι γιὰ μεγαλύτερες οἰκειότητες. Μέ τὸν ἰδιοκτήτη, ὅμως, εὐθύς σάν ἐπέστρεψε κατὰ τίς ὀκτώ ἀπ' τό Μάντσεστερ, ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς ἐπίασε ζωηρὴ συζήτηση, τοῦ πρόσφερε ἓνα ποτήρι πῶντς καί σέ μιά στιγμή, πού ἡ ἀπουσία τοῦ ἰδιοκτήτη ἀπὸ τό δωμάτιο τό ἐπέτρεψε, ἄδειασε στό

πώντας μιά κουταλιά μέ λάβδανο. Κάμποση ώρα ύστερα, τό ρολοί σήμανε τῖς δέκα, ὅποτε κι' ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός, προφασιζόμενος πώς εἶναι κουρασμένος, ζήτησε νά τόν ὀδηγήσουν ἐπάνω στό ὑπνοδωμάτιό του, καθότι κάθε ἀδελφός εἶχε κλείσει, φθάνοντας, κι ἀπό ἓνα κρεβάτι. Ἀμέσως, ἡ δόλια ὑπηρετρία παρουσιάστηκε μ' ἓνα λυχνάρι γιά νά τόν ὀδηγήσῃ στό ἐπάνω πάτωμα. Ἐκείνη τήν κρίσιμη στιγμή, ἡ οἰκογένεια ἦταν κατανεμημένη ὡς ἐξῆς: Ὁ πανδοχέας, ζαλισμένος ἀπ' τό τρομερό ναρκωτικό πούχε πιεῖ, εἶχεν ἀποσυρθῆ σ' ἓνα ἰδιαιτέρο δωμάτιο, συνεχόμενο μέ τήν αἴθουσα ὑποδοχῆς, μέ σκοπό νά γείρῃ πάνω στό σοφά· κι' ἐτοῦτος, εὐτυχῶς γιά τήν ἀσφάλειά του, λογιζόταν ἐντελῶς ἀνίκανος γιά δράση. Ἡ κυρία ἦταν ἀπασχολημένη μέ τόν σύζυγό της. Κι ἔτσι ὁ νεώτερος Μακένζης ἔμεινε μόναχος στήν αἴθουσα ὑποδοχῆς. Σηκώθηκε λοιπόν ἀθόρυβα καί πῆρε θέσῃ στήν ἄκρια τῆς σκάλας πούχε μόλις ἀνέβει ὁ ἀδελφός του, ὥστε νά ναι σίγουρος πώς θά ἐμποδίσῃ ὅποιον ἐπήγαινε νά δραπετεύσῃ ἀπ' τό ἐπάνω ὑπνοδωμάτιο. Σ' αὐτό τό δωμάτιο εἶχεν ὀδηγήσει τόν πρωτότοκο Μακένζι ἡ ὑπηρετρία, ἡ ὁποία τοῦ ἔδειξε δύο κρεβάτια — ἓνα τῶν ὁποίων ἦταν κιόλας κατά τό ἥμισυ κατειλημμένο ἀπό τ' ἀγόρι καί τ' ἄλλο ἄδειο: σ' αὐτά ὑπαινίχτηκε πώς ἔπρεπε οἱ δύο ξένοι νά περάσουν τή νύχτα, κατά τόν τρόπο πού θά συμφωνοῦσαν μεταξύ τους. Μόλις ἀπέσωσε τό

λόγο της, τοῦ παρέδωσε τό λυχνάρι, πού μονομιᾶς ἐκεῖνος τό ἀπίθωσε πάνω στό τραπέζι, καί φράζοντας τήν ἐξοδό της, ἄπλωσε τά χέρια του καί τήν ἀγκάλιασε ἀπ' τό λαιμό, λές κι ἐννοοῦσε νά τή φιλήσῃ. Αὐτό προφανῶς κατάλαβε κι ἐκείνη καί προσπάθησε νά τόν ἐμποδίσει. Μπορεῖ κανεῖς νά φαντασθῇ τήν τρομάρα της, ἅμα ἐνοιωσε πώς τό ἐπίβουλο χέρι, πού τῆς ἔσφιγγε τό λαιμό, ἦταν ὀπλισμένο μ' ἓνα ξυράφι καί τῆς ἔκοβε βίαια τό λαρύγγι. Ζήτημα νά ἔβγαλε μιά φωνή πρὶν σωριαστῇ ἀνίσχυρη στό πάτωμα. Τοῦ φρικιαστικοῦ αὐτοῦ θεάματος μάρτυρας ἦταν τό ἀγόρι, πού δέν εἶχεν ἀποκοιμηθῇ, ἀλλ' ὅμως εἶχε τήν ἐτοιμότητα νά κλείσῃ ἀμέσως τά μάτια του. Ὁ δολοφόνος προχώρησε βιαστικά πρὸς τό κρεβάτι κι ἀνήσυχος ἐξέτασε τήν ἐκφραση τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ἀγοριοῦ· δέν ἔμεινε ἱκανοποιημένος, κι εὐθύς ἔθεσε τό χέρι πάνω στήν καρδιά τοῦ παιδιοῦ γιά νά κρίνῃ ἀπ' τούς παλμούς της κατά πόσο ἦταν ἀναστατωμένο. Ἦταν τρομερή δοκιμασία, καί ἀναμφισβήτητα, ὁ προσποιητός ὕπνος θά γινόταν παρευθύς ἀντιληπτός, ὅταν ξάφνου ἓνα ἀποτρόπαιο θέαμα ἀπέσπασε τήν προσοχή τοῦ δολοφόνου. Μεγαλόπρεπα, καί σέ θανατερή σιγή, ἐγέρθηκε μέσ στό παραλήρημα τοῦ ψυχομαχητοῦ της ἡ φονευμένη κοπέλλα· στάθηκε ὀρθή, προχώρησε μέ σταθερά βήματα γιά ἓνα δύο λεπτά, κατευθυνόμενη πρὸς τήν πόρτα. Ὁ δολοφόνος στράφηκε νά τήν κυνηγήσῃ·

καί στήν ἴδια τή στιγμή τό ἀγόρι, νοιώθοντας πώς μόνη του ἐλπίδα ἦταν νά τό σκάσει ἐνόσω ἐκτυλισσόταν ἡ σκηνή ἐτούτη, πήδηξε ἀπ' τό κρεβάτι. Μπρός στό κεφαλόσκαλο βρισκόταν ὁ ἕνας δολοφόνος· στό κάτω πλατύσκαλο ὁ ἄλλος· ποιός θά πίστευε πώς τό ἀγόρι εἶχε μιά σκιά κἄν ἐλπίδας νά ξεφύγη; Καί ὅμως, μέ τόν φυσικώτερο τρόπο, παρέκαμψε ὅλα τά ἐμπόδια. Μές στόν παιδικό του τρόμο, τό ἀγόρι στηρίχθηκε μέ τ' ἀριστερό του χέρι πάνω στήν κουπαστή τῆς σκάλας κι ἔκαμε ἕνα σάλτο πάνωθῆ της, μέ ἀποτέλεσμα νά προσγειωθῆ στήν κάτω ἄκρια τῆς σκάλας, χωρίς ν' ἀγγίξῃ κἄν τά σκαλοπάτια. Ἔτσι εἶχε καταφέρει ν' ἀποφύγῃ τόν ἕνα ἀπό τοὺς δολοφόνους· ἔμενε τώρα ν' ἀποφύγῃ καί τόν ἄλλο· κι αὐτό θάταν ἀδύνατο ἂν δέν μεσολαβοῦσε κάτι τό ἀδόκητο. Ἡ οἰκοδέσποινα, ἀναστατωμένη ἀπ' τήν ξέπνοη κραυγή τῆς κοπέλλας, εἶχε σπεύσει ἀπ' τό ἰδιαίτερο δωμάτιο γιά νά βοηθήσῃ τό κορίτσι, ἀλλά στό πλατύσκαλο τήν εἶχε ἀρπάξει ὁ νεώτερος ἀδελφός καί τή στιγμή αὐτή ἐπάλευε μαζί του. Ἡ σύγχυση, ἀπό τόν ἀγώνα τοῦτο μεταξύ ζωῆς καί θανάτου, εἶχεν ἐπιτρέψει στό ἀγόρι νά τοὺς προσπεράσῃ ὀλοταχῶς. Εὐτυχῶς ἔστριψε καί μπῆκε μέσα στήν κουζίνα ὅπου ὑπῆρχε μιά πορτούλα, ἀσφαλισμένη μ' ἕνα μάνταλο μονάχα πού ἄνοιγε μόλις τόν ἄγγιζες· καί ἀπό ἑκείνη τήν πόρτα ὤρμησε πρὸς τά χωράφια. Ὅμως ἐκείνη τή στιγμή ἀκριβῶς, ὁ με-

γάλος αδελφός ἦταν εὐκαιρος γιά νά τόν κυνηγήση, λόγω τοῦ θανάτου τῆς δύστυχης κοπέλλας. Δέν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι στό παραμιλητό της, ἡ εἰκόνα πού περνοῦσε μέσ ἀπό τούς λογισμούς της, παρίστανε τήν ὀργάνωση πούχε τίς συναντήσεις της μιά φορά τήν ἐβδομάδα. Φαντάστηκε, δίχως ἄλλο, πώς τά μέλη της ἦσαν τώρα συγκεντρωμένα· καί πρός τήν αἴθουσα, γιά βοήθεια καί ἀσφάλεια, τράβηξε τρικλίζοντας· ἐμπῆκε, κι ἐκεῖ στήν πόρτα ξανάπεσε καταγῆς κι αὐτοστιγμεί ἐξέπνευσε. Ὁ δολοφόνος της, πού τήν εἶχεν ἀκολουθήσει ἀπό κοντά, ἦταν ἐλεύθερος νά κυνηγήση τό ἀγόρι. Στήν κρίσιμη αὐτή στιγμή διακυβεύονταν τά πάντα· ἂν τό ἀγόρι δέν ἐπιανόταν, ἡ ἐπιχείρηση κατέρρευε. Προσπέρασε τόν ἀδελφό του, λοιπόν, καί τήν οἰκοδέσποινα, χωρίς νά κοντοσταθῆ, καί ὤρμησε ἀπ' τήν ἀνοιχτή πόρτα κατὰ τά χωράφια. Παρά ἓνα δευτερόλεπτο ἴσως, ἦταν πλέον ἀργά. Τό ἀγόρι γνῶριζε πολύ καλά πώς ἂν συνέχιζε νά μένη στήν θεά, δέν θάχε καμμιά ἐλπίδα νά ξεφύγη ἐνός ρωμαλέου νέου ἄντρα. Κατευθύνθηκε λοιπόν ἀμέσως σ' ἓνα χαντάκι, ὅπου καί βούτηξε μέ τό κεφάλι μέσα. Ὁ δολοφόνος, ἂν δοκίμαζε μέ τήν ἄνεσή του νά ἐξερευνήση τό πλησιέστερο χαντάκι, εὐκόλα θάχε ἐντοπίσει τό ἀγόρι — πού γινόταν τόσο αἰσθητό ἀπ' τή λευκή του πουκαμίσα. Πλήν ὅμως ἐλιγοψύχησε μὴν καταφέροντας ἀμέσως ν' ἀνακόψῃ τή φυγή τοῦ ἀγοριῶ. Καί καθ' ἐπόμενο λεπτό ἔ-

καμνε καί μεγαλύτερη τήν ἀπελπισία του. Ἄν τό ἀγόρι πράγματι κατώρθωνε νά φθάσῃ σ' ἓνα ἀπό τά γειτονικά ἀγροκτήματα, μιά ομάδα ἀντρῶν θά μπορούσε νά σχηματισθῆ μέσα σέ πέντε λεπτά· καί τότε θ'ἄτανε δύσκολο πιά γιά τόν ἴδιο καί τόν ἀδελφό του, ἀνεξοικεῖωτοι καθῶς ἦσαν μέ τά κατατόπια, νά διαφύγουνε τή σύλληψη. Τίποτε λοιπόν δέν ἀπέμενε παρά νά φωνάξῃ τοῦ ἀδελφοῦ του νά τά παρατήσῃ. Ἔτσι ἔλαχε πού ἡ κυρία, καίτοι σακατεμένη, γλύτωσε κι ἀργότερα ἀνέλαβε. Ὁ πανδοχέας ὤφειλε τή σωτηρία του στή δόση του ναρκωτικοῦ. Κι οἱ πλανταγμένοι δολοφόνοι εἶχαν τό βάσανο νά ξέρουν ὅτι τό στυγερό τους ἔγκλημα στάθηκε τελείως ἀτελέσφορο. Ὁ δρόμος, τῶνόντι, ἦταν ἀνοιχτός πρὸς τήν αἴθουσα συγκεντρώσεως τῆς ὀργάνωσης καί, πιθανόν, σαράντα δευτερόλεπτα θ'ἄχαν ἀρκέσει γιά νά μεταφέρουν τό θησαυροφυλάκιο, τό ὁποῖο κατόπιν θά τό ἔσπαζαν καί θά τό πλιατσικολογοῦσαν μέ τήν ἡσυχία τους. Ἀλλά ὁ φόβος μὴν ἐμποδιστοῦν ἀπ' τόν ἐχθρό, τοὺς κατακυρίευσε καί τό ἔβαλαν γρήγορα στά πόδια ἀπὸ ἓνα δρόμο πού περνούσε μόλις δύο μέτρα ἀπὸ ἔκει πού λούφαζε τό ἀγόρι. Ἐκείνη τῆ νύχτα διέσχισαν τό Μάντσεστερ. Σάν ἐξημέρωσε, κοιμήθηκαν σ' ἓνα σύδεντρο, εἴκοσι μίλια μακριά ἀπὸ τόν τόπο τῆς ἔνοχης ἀπόπειράς τους. Τῆ δεύτερη καί τήν τρίτη νύχτα ἐξακολούθησαν τήν πεζοπορία τους, ἀναπαυόμενοι καί πάλι τήν ἡμέρα. Ἡμερώματα τῆς

τετάρτης ἡμέρας ἔμπαιναν σ' ἓνα χωριό κοντά στό Κέρμπυ Λόνσνταϊήλ στήν περιοχή τοῦ Οὐέστμόρλαντ. Θά πρέπει σκόπιμα ν' ἀπέφυγαν τό σύνηθες δρομολόγιο, ἀφοῦ προορισμός τους ἦταν ἡ κομιτεία τοῦ Αἴρ, ἀπ' ὅπου κατάγονταν, κι ὁ κανονικός δρόμος θά τοὺς ὀδηγοῦσε μέσω Σάπ, Πένριθ, Καρλάιλ. Πιθανῶς ἐγύρευαν ν' ἀποφύγουν τήν καταδίωξη τῶν ταχυδρομικῶν ἀμαξῶν, οἱ ὁποῖες, κατά τίς τελευταῖες τριάντα ὥρες, σκόρπιζαν, σέ κάθε χάνι καί κάθε καπηλιό τοῦ ἀμαξητοῦ, προκηρύξεις μέ τήν περιγραφή τῶν χαρακτηριστικῶν καί τῆς περιβολῆς τους. Συνέβηκε (ἴσως ἀπό σκοποῦ) τήν τέταρτη ἐκείνη ἡμέρα νάχουν χωρίσει γιά νά ἔμπουν στό χωριό μέ δέκα λεπτά καθυστέρηση ὁ ἓνας ἀπ' τόν ἄλλο. Ἦσαν ἐξαντλημένοι καί μέ πρησμένα πόδια. Σ' αὐτή τήν κατάσταση, εὐκολο ἦταν νά τοὺς σταματήσης. Κάποιος σιδηρουργός σιωπηλά τοὺς εἶχε ἀναγνωρίσει καί συνέκρινε τό παρουσιαστικό τους μέ τίς περιγραφές τῶν προκηρύξεων. Συνελήφθησαν ἔτσι εὐκολα καί κρατήθηκάν χωριστά. Ἡ δίκη καί ἡ καταδίκη τους ἀκολούθησε γρήγορα στό Λανκάστερ καί τίς ἡμέρες ἐκεῖνες, καθώς ἦταν ἐπόμενο, ἐκτελέστηκαν. Κατά τ' ἄλλα, ἡ ὑπόθεσή τους ἐνέπιπτε σέ μεγάλο βαθμό ἐντός τῶν προστατευτικῶν ὁρίων, πού σήμερα θά ἐθεωροῦνταν ὡς ἐλαφρυντικές περιστάσεις γιά τόν ἐμφανέστατο λόγο πῶς, μολονότι ἓνας φόνος λιγότερος ἢ περισσότερος δέν ἐπρόκειτο

νά τούς άπωθήσῃ από τόν σκοπό τους, έπρόσεχαν νά είναι φειδωλοί στίς αίματοχυσίες, όσο τό δυνατόν περισσότερο. 'Ανείκαστη λοιπόν ἦταν ἡ απόσταση πού τούς έχώριζε από τόν τερατικό Ουίλλιαμς.

'Εκεῖνοι θανατώθηκαν στήν άγχόνη: ο Ουίλλιαμς, όπως είπα, μέ τά ἴδια του τά χέρια· καί, σύμφωνα μέ τόν νόμο πού ἴσχυε τότε, τόν έθαψαν στό κέντρο ενός quadrivium, ἡ συμβολῆς τεσσάρων λεωφόρων (όδων στήν περίπτωση αὐτή) μ' ἕναν πάλο μπηγμένο στήν καρδιά του. Κι έπανωθέ του θά διαβαίνει παντοσινά ἡ χλαλοή τοῦ άσίγαστου Λονδίνου!

ΤΟ ΚΡΟΥΣΙΜΟ ΤΗΣ ΘΥΡΑΣ ΣΤΟΝ ΜΑΚΒΕΘ*

Ἐκ τῶν γυμνασιακῶν μου χρόνιων ἐνοιῶμαι πάντοτε μεγάλη ἀπορία προστά σ' ἓνα σημεῖον τοῦ Μάκβεθ. Ἦταν τό ἐξῆς: Τα χτυπήματα στή θύρα, πού ἀκολουθοῦν τῇ δολοφονίᾳ τοῦ Ντάγκαν, προξενούσαν στίς αἰσθήσεις μου μίαν ἐντύπωση τήν ὁποία διόλου δέν ἤμποροῦσα νά ἐξηγήσω. Ἡ ἐντύπωση ἦταν πῶς ἀνταντακλοῦσαν, ἐπάνω στό δολοφόνο, μιά περίεργη ἐπιβλητικότητα καί μιά δεινή μεγαλοπρέπεια· ἐντούτοις, ὅσο πεισματωδῶς κι ἂν προσπαθοῦσα, μέ τῇ διάνοια, νά καταλάβω, ἐπί πολλά χρόνια δέν κατώρθωνα νά ἰδῶ γιατί προξενούσαν τέτοια ἐντύπωση.

Ἐδῶ σταματῶ μιά στιγμή γιά νά προτρέψω τόν ἀναγνώστη ποτέ νά μήν προσέχη στήν διάνοιά του, ὅταν ἔρχεται σ' ἀντίθεση μέ ὁποιαδήποτε ἀπό τίς ἄλλες δυνάμεις τοῦ νοῦ του. Ἡ διάνοια καί μόνο, ὅσο χρήσιμη καί ἀπαραίτητη κι ἂν εἶναι, ἀποτελεῖ τήν εὐτελέστερη δύναμη τοῦ νοῦ καί τήν ὁποίαν ὀφείλει κανείς νά ἐμπιστεύεται λιγότερο· καί μολαταῦτα, ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων δέν ἐμπιστεύεται τίποτε ἄλλο — πράγμα τό ὁποῖο μπορεῖ ν'

* (Δημοσιεύθηκε πρώτη φορά στό περιοδικό The London Magazine τόν Ὀκτώβριον τοῦ 1823).

ἀρκῆ γιά τήν καθημερινή ζωή, ἀλλ' ὄχι γιά φιλοσοφικούς σκοπούς. Ὡς πρὸς αὐτό, ἀπὸ τὰ μύρια παραδείγματα, πού θάμουν σέ θέση νά ἐπικαλεστώ, ἀναφέρω ἓνα: Ζητήστε ἀπ' τόν ὁποιονδήποτε, ὁπού δέν ἔχει προπαρασκευασθῆ στή γνώση τῆς προοπτικῆς, νά σχεδιάσῃ πρόχειρα τήν πιό συνηθισμένη παράσταση πού διέπουν οἱ νόμοι τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς — ὅπως παραδείγματος χάρη, ν' ἀπεικονίσῃ τήν ὀπτική ἐντύπωση, πού δημιουργοῦν δύο τοῖχοι κάθετοι μεταξύ τους, ἢ τήν εἰκόνα τῶν σπιτιῶν πού ὀρθώνονται κατά μῆκος τῶν δύο πλευρῶν τοῦ δρόμου, ὅπως τὰ βλέπει κάποιος κοιτάζοντας πρὸς τό βάθος τοῦ δρόμου ἀπό τό ἓνα ἄκρο. Τό δίχως ἄλλο τώρα, παρεκτός κι ἂν τοῦ ἔλαχε νά παρατηρήσῃ σέ πίνακες ζωγραφικῆς, μέ ποιό τρόπο οἱ τεχνίτες δημιουργοῦν τίς ὀπτικές αὐτές ἐντυπώσεις, θά εἶναι τελείως ἀνίκανος νά τήν ἀποδώσῃ ἔστω καί κατά προσέγγιση. Ἀλλά γιατί; Ἀφοῦ τό ἀποτέλεσμα τοῦτο στήν πραγματικότητα τό βλέπει καθημερινά. Ὁ λόγος εἶναι πώς συγχωρεῖ στή διάνοιά του νά ὑποτάσῃ τὰ μάτια του. Ἡ διάνοιά του, ἡ ὁποία δέν ἐμπεριέχει κανενός εἴδους ἐνορατική γνώση τῶν ὀπτικῶν νόμων, ἀδυνατεῖ νά τοῦ προσπορίσῃ τήν ἐξήγησιν, γιατί μιά γραμμή πού εἶναι γνώριμη καί μπορεῖ ν' ἀποδειχθῆ πώς εἶναι ὀριζόντια, δέν ἐμφανίζεται ὡς ὀριζόντια γραμμή: μιά γραμμή, πού σχηματίζει μέ τήν κατακόρυφο, γωνία μικρότερη τῆς ὀρθῆς, θά τοῦ

δημιουργούσε τήν έντύπωση πώς τά σπίτια τῆς εικόνας του καταρρέουν ὅλα τους μαζί. Συνεπῶς χαράζει τή γραμμή τῶν σπιτιῶν ὀριζοντίως καί βέβαια δέν καταφέρνει νά προκαλέσῃ τήν ζητούμενη έντύπωση. Ἐδῶ λοιπόν ἔγκειται μιά ἀπ' τίς πολλές περιστάσεις κατά τίς ὁποῖες ὄχι μόνο συγχωρεῖται τῆς διάνοιας νά ὑποτάσῃ τά μάτια ἀλλά τῆς συγχωρεῖται ἀνενδοίαστα καί νά σβήνῃ, σάν νά λέγαμε, τό φῶς τῶν ματιῶν, καθότι ὁ ἄνθρωπος ὄχι μόνο ἐμπιστεύεται τή μαρτυρία τῆς διάνοιας σ' ἀντίθεση μ' ἐκείνη πού παρέχουνε τά μάτια, ἀλλά καί (πράγμα τερατώδες) δέν ἔχει ἐπίγνωση ὁ ἀνόητος πώς τήν ἴδια μαρτυρία τοῦ προσέφεραν τά μάτια. Δέν ξέρει ὅτι ὄντως εἶδε (οὔτε συνεπῶς ἐπί πόσο χρόνο ἤ συνείδησή του δέν ἔβλεπε) αὐτό πού βλέπει κάθε μέρα τῆς ζωῆς του.

Ἄλλά νά ἐπιστρέψουμε ἀπ' τήν παρέκβαση. Ἡ διάνοιά μου δέν ἤμποροῦσε νά μοῦ αἰτιολογήσῃ γιατί τά χτυπήματα τῆς θύρας στόν Μάκβεθ προξενοῦν τήν ὁποιαδήποτε έντύπωση, ἄμεση ἢ κατ' ἀντανάκλαση. Τῶνόντι, ἡ ἀντιληπτική μου δύναμη ἔλεγε κατηγορηματικά πώς δέν εἶναι δυνατό νά προξενοῦν καμμιά έντύπωση. Ἄλλ' ἐγώ ἤξερα καλύτερα· τό ἔνοιωθα καί προσηλωνόμουν περισσότερο στό πρόβλημα, ὡσότου ἡ ἀπόκτηση περισσότερης γνώσεως μέ καθιστοῦσε ἱκανό νά τό ἐπιλύσω. Ἐπιτέλους, τό 1812, ὁ κ. Οὐίλλιαμς ἔκαμε τήν πρώτη του

ἐμφάνιση ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Λεωφόρου Ράτκλιφ καί τέλεσε τίς ἀπαράβλητες ἐκεῖνες ἀνθρωποκτονίες πού τοῦ ἐχάρισαν τόση λαμπρή κι ἀθάνατη φήμη. Γιά τίς ὁποῖες ἀνθρωποκτονίες, παρεμπιπτόντως, ὀφείλω νά παρατηρήσω ὅτι, κατά μίαν ἄποψη, ἄσκησαν βλαπτική ἐπίδραση, μέ τό νά κάμουν τόν εἰδῆμονα στά θέματα τῶν δολοφονιῶν ὑπερβολικά λεπτομέριμο ὡς πρός τό γούστο του καί νά μὴν ἱκανοποιῆται μέ τά ὅσα συντελέστηκαν ἔκτοτε σ' αὐτό τό χῶρο. "Ὅλοι οἱ ἄλλοι φόνοι ὠχριοῦν ἐμπρός στή βαθύτονη πορφύρα τῶν ἰδικῶν του· καί, καθὼς ἕνας αἰσθητῆς μου εἶπε κάποτε μεμψιμοιρώνοντας, «Τίποτε ἀπολύτως ἔκτοτε δέν ἔγινε, ἢ τίποτε ἄξιο λόγου νά τό ἀναφέρης κἀν». 'Αλλ' αὐτό δέν εὐσταθεῖ, δεδομένου πῶς εἶναι παράλογο νά περιμένῃς ἀπ' ὅλους τούς ἀνθρώπους νά ναι μεγάλοι καλλιτέχνες καί νά χουν γεννηθῆ μέ τήν ἰδιοφυΐα τοῦ Οὐίλλιαμς. Θά θυμᾶστε, τώρα, ὅτι κατά τήν πρώτη ἀπό τίς δολοφονίες ἐκεῖνες (τῶν Μαρήδων) συντελέστηκε πράγματι τό ἴδιο τοῦτο περιστατικό (τῶν χτυπημάτων στήν πόρτα εὐθύς σάν εἶχε ὀλοκληρωθῆ τό ἐξοντωτικό ἔργο) πού ἔπλασε ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Σαίξπηρ· καί ὅλοι οἱ καλοί κριτές καί οἱ πλέον διακεκριμένοι διλλετάντες ἀναγνώρισαν, τό εὔρημα τῆς Σαιξπηρικῆς ἐμπνεύσεως εὐθύς μόλις τέθηκε σ' ἐνέργεια. 'Εδῶ λοιπόν ὑπῆρχε μιά νωπή ἀπόδειξη, πῶς εἶχα δίκην νά στηρίζωμαι στίς ἴδιες μου αἰσθήσεις σ' ἀντίθεση,

μέ τή διάνοιά μου· καί πάλι καταπιάστηκα μέ τή μελέτη τοῦ προβλήματος. Ἐν τέλει τό ἔλυσα κατά τρόπο πού μέ ικανοποιούσε· καί ἡ λύση μου ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἡ δολοφονία, στίς συνήθεις περιπτώσεις, κατά τίς ὁποῖες ἡ συμπάθεια ὅλη στρέφεται πρὸς τήν περίπτωση τοῦ φονευμένου ἀτόμου, εἶναι ἓνα γεγονός χονδροειδοῦς καί ἀγοραίας φρίκης· καί γιά τόν λόγο αὐτό — ὅτι ἐκσφενδονίζει τό ἐνδιαφέρον ἀποκλειστικά καί μόνο πάνω στό φυσικό ἀλλά χυδαῖο ἔνστικτο, μέ τό ὁποῖο ἀρπαζόμαστε ἀπ' τή ζωή: ἔνστικτο τό ὁποῖο, σάν πού ἔναι ἀπαραίτητο γιά τόν πρωταρχικό νόμο τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἶναι ὅμοιο σέ εἶδος (καίτοι διάφορο σέ βαθμό) ἀνάμεσα σ' ὅλα τά ζωντανά πλάσματα. Τό ἔνστικτο λοιπόν αὐτό, γιά τό λόγο πῶς ἐξουθενώνει κάθε διάκριση καί ὑποβιάζει καί τούς σπουδαιότερους τῶν ἀνθρώπων στή στάθμη «τοῦ καυμένου τοῦ σκαθαριοῦ πού τό τσαλαπατοῦμε», παρουσιάζει τήν ἀνθρώπινη φύση μέ τήν ἀθλιότερη καί ταπεινωτικώτερή της στάση. Μιά παρόμοια στάση ἐλάχιστα θά ἐξυπηρετοῦσε τούς σκοπούς τοῦ ποιητῆ. Τί λοιπόν ὀφείλει νά κάμη; Ὁφείλει νά στρέψη τό ἐνδιαφέρον ἐπάνω στόν δολοφόνο. Ἡ συμπάθειά μας πρέπει νά εἶναι μαζί του (ἀσφαλῶς ἐννοῶ τή συμπάθεια πού γεννᾶ ἡ κατανόηση, τή συμπάθεια μέ τό μέσο τῆς ὁποίας εἰσερχόμαστε στά αἰσθήματα τοῦ ἄλλου καί ἡ ὁποία μᾶς κάμνει νά τά καταλαβαίνουμε, ὄχι τή συμπάθεια ἀπό

οϊκτο ή από έπιδοκιμασία)*. Στόν άνθρωπο που δολοφονείται, ή πάλη τών λογισμών, ή παλίρροια του πάθους και του σκοπού συντρίβονται κάτω από τόν άσυγκράτητο πανικό· ό φόβος του στιγμιαίου θανάτου τόν χτυπάει μέ τό «άπολιθωτικό του σκῆπτρο». 'Αλλά μέσ στόν δολοφόνο, τέτοιο δολοφόνο, τόν όποϊον θά 'στεργε κι ό ποιητής, πρέπει νά λυσσάη και νά μαίνεται μιά μεγάλη καταιγίδα πάθους —ζήλειας, φιλοδοξίας, έκδικήσεως, μίσους— πού θά δημιουργή μέσα του μιά κόλαση και μέσα σ' αύτή τήν κόλαση πρέπει νά κοιτάξουμε.

Στόν Μάκβεθ, για νά ικανοποιήση τήν ύπερογκη και ύπερεκχειλίζουσα δημιουργική του δύναμη, ό Σαίξπηρ παρουσιάζει δύο δολοφόνους, και κατά τή συνήθειά του, ό ένας διακρίνεται άπ' τόν άλλο κατά τρόπο άξιοσημείωτο: αλλά, καίτοι στό νοῦ του

*Μοιάζει σχεδόν γελοίο πού χρειάζεται νά προσέξω και νά δώσω εξηγήσεις για τή χρήση μιās λέξης σέ περίσταση όπου φυσιολογικά θά έπρεπε νά εξηγείται από μόνη της. 'Αλλά τούτο έχει άποβή άναγκαϊο ως έπακόλουθο τής άνεπιστημονικῆς χρήσης τῆς λέξεως «συμπάθεια», τόσο γενικευμένης σήμερα, διά τῆς όποιας ή λέξη, αντί νά λαμβάνεται μέ τήν έκριβῆ τῆς έννοια, ως πράξη πού αναπαράγει στό νοῦ μας τά αίσθήματα ενός άλλου, είτε μίσος είναι, είτε άγανάκτηση, άγάπη, οϊκτος ή έπιδοκιμασία, έχει καταστή συνώνυμη τῆς λέξεως «οϊκτος» και για τούτο, αντί του όρθου «συμπάθεια μέ κάποιον», πολλοί συγγραφείς έχουν υίοθετήσει τόν τερατώδη βαρβαρισμό «συμπάθεια για κάποιον».

Μάκβεθ ἡ πάλη εἶναι ἰσχυρότερη, ἀπ' ὅ,τι στῆς γυναικός του, τό θηριώνυμο πνεῦμα δέν ἔχει ἀκόμη ξυπνήσει ἐντελῶς καί τά αἰσθήματά του ἔχουν προσβληθῆ πρό πάντων ἀπό τό μίαισμα πού τούς μετέδωσαν τά ἰδικά της — ἐντούτοις, ἐπειδή καί οἱ δύο τους τελικά ἐνέχονται στή δολοφονία, τό φονικό πνεῦμα πρέπει τελικά νά ὑποτεθῆ πῶς ἐνυπάρχει κατ' ἀνάγκη καί στούς δύο. Αὐτό χρειαζόταν νά ἐκφραστῆ καί, ἐξίσου πρός χάριν του ὅσο καί γιά ν' ἀποβῆ πιό συμμετρικός ἀνταγωνιστής μέ τήν ἄκακη φύση τοῦ «καλωσυναίου Ντάγκαν» κι ἐπιτήδεια ν' ἀναπτυχθῆ τό θέμα σχετικά μέ «τό κρίμα τό βαρύ τοῦ φόνου του», αὐτό χρειαζόταν νά ἐκφραστῆ μέ ἰδιάζουσα ἐνέργεια. Χρειαζόταν νά μᾶς κάμη ὥστε νά αἰσθανθοῦμε πῶς ἡ ἀνθρώπινη φύση, —τ.ἔ. ἡ θεία φύση τῆς ἀγάπης καί τοῦ ἐλέους, πούναι διασπαρμένη μέσ στήν καρδιά τοῦ κάθε πλάσματος καί ἀπό τήν ὁποία σπάνια μένει τελείως ἔρημη ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου— χάθηκε, ἔσβησε, ἐξαφανίστηκε καί πῶς κατέλαβε τή θέση της ἡ φύση ἡ δαιμονική. Καί, ὅπως ἡ ἐντύπωση αὐτή ἐπιτυγχάνεται μέ τρόπο θαυμαστό στούς ἴδιους τούς μονολόγους καί τούς διαλόγους, ἔτσι κι ὀλοκληρώνεται διαμέσου τοῦ τεχνάσματος πού ἐξετάζουμε· καί σ' αὐτό τώρα προκαλῶ τήν προσοχή τοῦ ἀναγνώστη. Ἄν ἔτυχε τοῦ ἀναγνώστη ποτέ νά σταθῆ μάρτυρας λιποθυμίας τῆς συζύγου, θυγατέρας ἢ ἀδελφῆς, θᾶχην παρατηρήσει

πώς ή πιο παθητική στιγμή παρόμοιων θεαμάτων εἶν' ἐκείνη, στήν ὁποία ἕνα σάλεμα κι ἕνας ἀναστεναγμός, ἀναγγέλλουν τή νέα ἀρχή τῆς σταματημένης ζωῆς. Ἄν πάλι τοῦ ἄτυχου νά βρεθῆ ποτέ σέ μιάν ἀπέραντη μητρόπολη τήν ἡμέρα πού τελεῖται ἡ νεκρική πομπή ἑνός μεγάλου εἰδώλου καί, λαχαίνοντας νά περπατάη κοντά στό μέρος ὅθι διάβηκε ἡ σορός του, νά αἰσθανθῆ μέ δύναμη, μέσ στή σιγή καί τήν ἐρημιά τῶν δρόμων καί μέσ στήν ἀπραξία τῶν καθημερινῶν μελημάτων, τό βαθύ διαφέρον πού τή στιγμή ἐκείνη κάμνει κατοχή στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου — ἄν ἄκουσε μεμιάς τή θανατερή σιγή νά σπάζη ἀπό τόν ἤχο τῶν τροχῶν πού, κροταλίζοντας, ἀπομακρύνονται ἀπ' τή σκηνή κι ἀναγγέλλουν πώς ἀναλύθηκε ἡ παροδική ἐτούτη ὄπτασία, θά γνωρίζη πώς καμμιά στιγμή ἡ αἴσθησις τῆς ἀπόλυτης αὐτῆς ἀναστολῆς καί ἄρσης ὄλων τῶν καθημερινῶν μελημάτων τῆς ζωῆς δέν ὑπῆρξε τόσο πλήρης καί τόσο παθητική ὅσο κατά τή στιγμή πού αἴρεται ἡ ἀναστολή καί ξάφνου ξαναρχίζουν οἱ ἀνθρώπινες δοσοληψίες. Ἡ ὁποιαδήποτε δράσις, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν κατεύθυνσή της, ἐξηγεῖται καλύτερα, μετράται καί γίνεται κατανοητή ἀπό τήν ἀντίδρασις. Τώρα, ἐφαρμόστε αὐτό στήν περίπτωσι τοῦ Μάχβεθ. Ἐκεῖ, καθώς εἶπα, ἦταν ἀνάγκη νά ἐκφραστῆ καί νά γίνῃ αἰσθητή ἡ ἀποχώρησις τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς καί ἡ εἴσοδος τῆς δαιμονικῆς καρδιάς. Ἐνας ἄλλος κό-

σμος ἦρθε στό μέσο· καί οἱ δολοφόνοι ἀποσπῶνται ἀπ' τήν ἐπικράτεια τῶν ἀνθρώπινων ὄντων, τῶν ἀνθρώπινων σκοπῶν, τῶν ἀνθρώπινων ἐπιθυμιῶν. Μεταστοιχειώνονται: ἡ Λαίδη Μάκβεθ «χάνει τό φύλο της»· ὁ Μάκβεθ ξεχνᾷ πῶς τόν ἐγέννησε γυναίκα· καί οἱ δύο τους ἔχουν ὁμοιωθῆ μέ τήν εἰκόνα τῶν δαιμόνων· κι ὁ κόσμος τῶν δαιμόνων ξαφνικά ἀποκαλύπτεται. Πῶς ὅμως θ' ἀποδοθοῦν ὅλα ἐτοῦτα καί θά καταστοῦν ψηλαφητά; Προκειμένου ἕνας καινούργιος κόσμος ν' ἀρθῆ στό μέσο, τοῦτος ὁ κόσμος ἐδῶ πρέπει γιά κάμποσο καιρό νά ἐξαφανισθῆ. Δολοφόνοι καί δολοφονία πρέπει νά μονωθοῦν — ν' ἀποκοποῦν μ' ἕνα ἀνείκαστο χάσμα ἀπ' τό κανονικό ρεῦμα καί τή διαδοχή τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων— νά ξεμοναχιαστοῦν καί νά κλειστοῦν σέ μιά βαθιά κρυψώνα· πρέπει νά μᾶς δοθῆ ἡ αἴσθησι πῶς ὁ κόσμος τῆς κανονικῆς ζωῆς ἔχει ξάφνου σταματήσει, ἀποκοιμηθῆ, ἔχει περιπέσει σέ κατάστασι καταληψίας καί βασανισμένος σέρνεται γιά τήν ἀνακωχή τοῦ ὄνειρου· ὁ χρόνος πρέπει νά ἐξουθενωθῆ, ἡ σχέση μέ τά ἔξω πράγματα νά καταργηθῆ· καί τά πάντα νά ὑποστοῦν αὐτοπροαίρετα μιά σφοδρή συγκοπή κι ἀπό πάνω τους ν' ἀρθῆ κάθε πάθος ἐπίγειο. Γιά τοῦτο καί μόλις συντελεστῆ τό ἔργο τοῦ ζόφου, εὐθύς ὁ κόσμος τοῦ ζόφου ἀρχίζει καί ξεμακραίνει ὡσάν φαντασμαγορία τῶν οὐρανῶν: τά χτυπήματα στήν πόρτα ἔχουν ἀκουστῆ πλέον καί μέ τόν ἦχο τους ἔκαμαν γνωστό πῶς ἡ

ἀντίδραση ἄρχισε κιόλας νά ἐνεργῆ· τό ρεῦμα τῆς ἀνθρώπινης φύσεως κατεπόντισε καί πάλι τή δαιμονική· οἱ σφυγμοί τῆς ζωῆς ἄρχισαν καί πάλι νά χτυποῦν· καί ἡ ἀποκατάσταση τῶν δοσοληψιῶν τοῦ κόσμου, μέσα στόν ὁποῖο ζοῦμε, μᾶς κάμνει πρῶτα καί συναισθανόμαστε βαθιά τή φρικτή παρένθεση ὅπου τίς εἶχεν ἀναστείλει.

ὦ, μέγα ποιητή! Τά ἔργα σου δέν εἶναι σάν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀπλῶς καί μόνο μέγала ἔργα τέχνης, ἀλλ' εἶναι σάν καί τά φαινόμενα τῆς φύσης, ὡσάν τόν ἥλιο καί τή θάλασσα, τ' ἄστρα καί τά λουλούδια, ὡσάν τήν πάχνη καί τό χιόνι, τή βροχή καί τή δροσιά, σάν τό χαλαζομάνι καί τόν κεραυνό πού πρέπει νά μελετοῦνται μέ τήν ἀπόλυτη ὑποταγή τῶν δυνάμεών μας καί μέ τήν ἐντελῆ πεποίθησι ὅτι σ' αὐτά, δέν εἶναι δυνατό, νά ὑπάρχη μήτε περισσεῖα πραγμάτων μήτε πενιχρότητα, τίποτε περιττό ἢ ἀνενέργητο, ἀλλ' ὅτι, ὅσο θά προχωροῦμε στίς ἀνακαλύψεις μας, τόσο καί θά συναπαντοῦμε ἀποδείξεις τῆς ὑπάρξεως σχεδίου κι' αὐθυπόστατης διατάξεως, ὅθε τό ἀπρόσεχτο μάτι δέν ἔβλεπε παρά μονάχα πράγματα τυχαῖα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Η Δολοφονία ως μία εκ των Καλών Τεχνών.....	27
Το κρούσιμο της θύρας στον Μάκβεθ	131

Οὐδέποτε, στά χρονικά τῆς Χριστιανοσύνης ὅλης, ἐμπῆκε σ' ἐνέργεια τέτοια πράξη ἀπό ἓνα μοναχικό καί μονωμένο ἄτομο, ὀπλισμένο μέ τόση ἀποτρόπαιη ἐξουσία πάνω στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἡ ἐξολοθρευτική δολοφονία μέ τήν ὁποία, τό χειμῶνα τοῦ 1812, ὁ Ἰωάννης Οὐίλλιαμς, ἐντός μιᾶς ὥρας, ἀπερήμωσε δύο σπίτια, ξεκλήρισε οὔτε λίγο οὔτε πολύ δύο ἀκέρεια νοικοκυριά κι ἐπέβαλε τήν ὑπεροχή του ἀπέναντι σ' ὅλα τά τέκνα τοῦ Κάιν.
